

URTX

D

'ARQUITECTURA

I MESTRES DE CASES A LA LLEIDA

DEL SEGLE XVIII: ELS BISCARRI

Isidre Puig Sanchis

D'ARQUITECTURA I MESTRES DE CASES

A LA LLEIDA DEL SEGLE XVIII: ELS BISCARRI

**Isidre
Puig Sanchis**
Museu de Lleida.
Diocesi i Comarcal

Intentar valorar, en la seva dimensió, l'arquitectura desenvolupada al set-cents a les Terres de Lleida ens sembla, de moment, una tasca complicada i arriscada si tenim en compte que encara no tenim suficients estudis particulars al respecte. Uns treballs que hauran de donar a conèixer els mestres de cases de l'època que executaren les obres -amb nom i cognoms-, la formació professional d'aquests artífexs, dades concretes que ens permetin ubicar cada edifici en una cronologia precisa, el sistema organitzatiu del treball, el procés constructiu, les gestions econòmiques, el llenguatge arquitectònic emprat i els aspectes formals, els promotors, els projectistes. En definitiva, unes dades que ens permetran adquirir una visió més global d'aquest període constructiu tan prolífic i a la vegada complex.¹

Des d'aquest punt de vista hem volgut orientar el nostre estudi. Apropiar-nos a una nissaga de mestres de cases actius a les Terres de Lleida gairebé al llarg de tot el segle XVIII i començaments del XIX, els Biscarri. Una família, com veurem, molt desigual en els coneixements constructius dels seus membres. Creiem que és un bon exemple d'una realitat social i professional de l'època. Recordem que és el moment marcat per uns successos polítics i bèl·lics importants, amb un especial protagonisme dels enginyers militars, de les fortificacions de les ciutats més importants.

L'arquitectura catalana religiosa del segle XVIII es mou, com diu Joan-Ramon Triadó, entre el tradicionalisme i la renovació,² que donà com a resultat una morfologia constructiva i ornamental híbrida i peculiar, centrada fonamentalment en les portalades, façanes i detalls interiors. Certament no podem parlar amb autoritat d'un Barroc a Lleida, sinó que considerem molt més apropiat referir-nos a una arquitectura lleidatana a l'època del Barroc. Sembla bastant pertinent esmentar que tot al llarg del segle XVII encara conreen i es consoliden a Catalunya

nombroses derivacions del llenguatge clàssic. És a dir, nombrosos models renaixentistes, amb la divulgació i utilització dels textos i les obres de Vitruvi, Palladio, Serlio o Vignola, per citar-ne alguns.

La guerra dels Segadors (1640-1652) marcà greument l'activitat constructiva de la Lleida de la segona meitat del segle XVII. Edificis destruïts que calia reconstruir, els convents que estaven fora de les muralles de la ciutat foren arrassats i no va ser fins l'últim terç de segle quan l'economia va permetre la seva reconstrucció i ordenació urbana dins les muralles. De tota manera, la qualitat de les obres era discreta. No hi havia ni temps ni diners per edificis emblemàtics. L'arquitectura emprada als convents era pobra, senzilla, d'acord amb les seves regles, com el convent femení de Sant Anastasi, de carmelites descalces, amb una església petita i d'austeritat arquitectònica, o les primeres obres del convent de Predicadors de Sant Domènec.

La guerra de Successió (1707-1714) deixà a la ciutat amb una gran seqüela política. Felip V eliminà el règim participatiu municipal de la Paeria, l'Estudi General fou tancat i la Seu Vella es convertí en caserna militar per la seva privilegiada ubicació i valor estratègic. A partir d'aquest moment els arquitectes militars adquiriren un paper predominant i transcendental en les obres del Principat, sobretot els enginyers militars francesos, i podríem afirmar que "cap obra important del segle XVIII està mancada d'una relació directa o indirecta amb la cultura científica, pragmàtica i especialitzada que aporten els enginyers militars".³ A partir d'aquest moment l'urbanisme fou controlat per aquest estament militar que influí directament en l'arquitectura del set-cents. A la vegada supervivava també totes les obres públiques.⁴ No oblidem que al 1720 es reinstalà a Barcelona la Real Acadèmia Militar de Matemàtiques al recinte de la Ciutadella, el lloc idoni per adquirir

els coneixements de matemàtiques, geometria, anivellaments..., on tal vegada podria haver estat alguns mestres de cases que van arribar a les nostres terres lleidatanes.

Al tractar aquesta família dels Biscarri no només hem volgut presentar un exemple de les nombroses construccions que van dur a terme, esglésies, convents, cases, fonts públiques, ponts, sèquies, sinó també donar a conèixer els membres més destacats i les relacions socials i familiars que els uniren.

Agustí Biscarri

El primer dels membres que coneixem és Agustí Biscarri. Mestre de cases habitant de Tàrraga, tot i que “natural empero de la Ciutat de Tortosa”, segons la contracta de la capella de Sant Gaietà d’Aitona, del 6 de setembre de 1735. No obstant, la primera referència que tenim d’aquest mestre és del 27 de gener de 1729, quan rep 22 lliures i 8 sous “ab tal que dit Agustí Biscarri no impedesca als dits Pau Verdala y Antoni Semis los nou ajust tenen convingut ab lo Sr. D. Francisco Uveritgh comissari real de la Guerra dels exèrcits de sa Magestad (Déu lo guarde) en la present ciutat de Lleyda habitant sobre la fàbrica de dos quartels, o cuerpos de Guardia en dita ciutat de Balaguer pretenen fabricar”.⁵ En aquest any també va realitzar algunes obres al palau de la marquesa de la Floresta a Tàrraga i en 1732 contractava unes obres al convent de Sant Pere Màrtir de Cervera.⁶

L’esmentada capella de Sant Gaietà és la primera obra que tenim documentada d’Agustí a les Terres de Lleida. Immediatament després, el 23 del mes de setembre de 1735, col·locava la primera pedra de la nova església del convent de Sant Domènec de Lleida, al carrer dels Cavallers. Segurament abans de 1740 va iniciar les obres del nou temple parroquial de Juneda, juntament amb Feliu Roca, un altre mestre de cases de Tàrraga, amb qui Biscarri treballava assíduament. De fet, el fill de Feliu, Ignasi Roca, es casà amb la filla d’Agustí, Maria. Les obres que hem citat les tractarem amb deteniment més endavant.

Al temps que construïa l’església de cenobi dominic, Agustí va obrar un conducte d’aigua que regava l’hort dels pares i aquell de la casa de D. Antoni de Queralt, “de orden y a expensas del muy Illtre. Ayuntamiento de Corregidor y Regidores”. Davant de la casa de Queralt va realitzar la divisió de l’aigua, tres parts pels dominics i una per a ell. Coneixem aquest treball gràcies a un document en el qual Biscarri va declarar la seva autoria, datat l’11 de desembre de 1736, però on també va dir –cosa que és realment interessant– que tenia, poc

més o menys, 45 anys.⁷ De manera que hauria nascut cap el 1691.

Si tenim en compte que va morir entre febrer i juny de 1740,⁸ ens adonem que no va arribar probablement als 50 anys d’edat. Per tant, a Lleida va viure els seus últims anys, deixant al darrera –creiem– una interessant activitat constructiva a Tàrraga, Tortosa i els voltants, ja que per les obres contractades a Lleida sembla que va arribar a aquesta ciutat amb un important reconeixement professional. Amb tot, de moment, desconeixem la seva activitat a les terres de l’Ebre i al Pla d’Urgell.

Pel que fa a la seva família tampoc posseïm constància de qui eren els pares o els germans. En aquest sentit, en 1733, degut a que les obres de la nova Universitat de Cervera ocuparien part del solar on es trobava l’Hospital de Castelltort, es van iniciar les obres d’un nou hospital en un altre lloc. L’edifici de nova planta fou contractat per Josep Rey, mestre d’obres de Barcelona, i Josep Mestre, fuster de Cervera. Francesc Soriano, autor del projecte, fou el que dirigí l’obra com a representant dels administradors, mentre que com a representant dels empresaris apareix el targarí Josep Biscarri.⁹ Creiem que seria prou factible que aquest Biscarri tingués alguna relació familiar amb el nostre Agustí Biscarri (pare, germà?).

Tanmateix, hem pogut recollir a través dels documents algunes dades de la seva pròpia família. Estava casat amb Francisca Cabanyeres, i va tenir tres filles i dos fills, també mestres de cases, Agustí i Marià.

Com hem vist Agustí Biscarri va morir el 1740. El 23 de juliol d’aquest any, la seva dona Francisca va nomenar procurador al seu fill Agustí, i al document es cita el testament del seu pare, lliurat al notari de Lleida Bealdú, el 22 de novembre de 1727.¹⁰ La data d’aquest testament ens fa pensar que és possible que ja estigués a Lleida.

Així, trobem que Francisca Cabanyeres, vídua, i el seu fill Agustí, el 12 de maig de 1742 compren una casa amb “corrar badivol” en la parròquia de Sant Llorenç, al carrer que va del carrer dels Cavallers al carrer de la Palma. On no podrien construir més pisos.¹¹ El 24 d’abril de 1747, mare i fill, reconeixen que Miquel Cabanyeres, mestres de cases de Barcelona (germà i oncle respectivament) que actuava com a procurador d’ells, havia recuperat 94 lliures, 11 sous i 3 diners, al pagès Jaume Moliner, de les 375 lliures per la venda d’una casa que tenien a Barcelona al carrer del Bou.¹²

Francisca Cabanyeres va testar el 9 de març de 1755 davant del notari Miquel Roig. Grà-

cies a aquest document coneixem algunes dades familiars més. Era filla de Miquel Cabanyeres, mestre de cases de Sant Feliu de Saserra, bisbat de Vic, i de Francisca Jordi. Nomenà marmessors als seus fills Agustí i Marià Biscarri, elegint sepultura al convent de Sant Domènec de Lleida. Deixà a les seves filles una lliura i deu sous perquè ja van rebre la seva dot pels seus matrimonis. Les filles eren Eulàlia, casada amb Francesc Fuster, ferrer habitant en Barcelona; Maria casada amb Ignasi Roca, mestre de cases de Tàrraga, i Josepa casada amb Francesc Borrell, pagès de Lleida. Per últim sabem que vivia en una casa situada a la parròquia de Sant Lloreç, “en lo careró del davant de la Porteria del convent de Sant Domingo de la Orde de Predicadors”.¹³ Com hem vist Francesca cità a tots el seus fills en el testament, però resulta curiós que el 20 de març de 1752, el seu fill Agustí Biscarri Cabanyeres, nomenés com a procurador a Josep Biscarri “juvenem domificatorem dicta civitatis fratrem meum”. Un fill, Josep, que suposem de Francesca, tot i que no el tornem a trobar mai més (vegueu l'arbre genealògic de la família, fig. 1).¹⁴

Agustí Biscarri i Cabanyeres

Possiblement, el mestre més important, almenys per les obres conservades i la seva activitat professional, fou Agustí Biscarri i Cabanyeres, fill d'Agustí i Francisca. Va néixer aproximadament al 1719, a Barcelona.¹⁵ Per tant, quan va traspasar el seu pare, en 1740, Agustí creiem que encara era menor d'edat, menor de 25 anys, i podem intuir que el seu pare va morir relativament jove, segurament no tindria més de 50 anys. Per aquesta raó, quan Agustí va contractar la continuació de les obres del convent de Sant Domènec en 1742, que el seu pare havia iniciat en 1735, va haver d'intervenir la seva mare, perquè no tenia encara els 25 anys.

A partir d'aquest moment, la seva activitat professional es va multiplicar sorprenentment. Agustí ja era “albañil de su Majestad” el 1748, segons un document del 21 de juny del mateix any, quan amb Antoni Becardí són nomenats visors de les obres d'una casa de Lleida on havia hagut moviment d'un pilar i d'una paret.¹⁶

El 8 de maig de 1755, Josep Codolosa i Francesc Olomo, majorals aquest any de la confraria de mestres de cases, reben d'Agustí Biscarri 25 lliures, pel mestratge del seu germà Marià, “pro eius magisterio, ingresu, et admitione in relata cofratria”.¹⁷

Realment Agustí, com altres mestres de l'època i de la ciutat, es va convertir en un autèntic empresari. Així, per un document del 9 de

març de 1769, sabem que fou arrendatari per 3 anys, “de los Reales derechos de Rendas, passages, y ervatges pertenecientes al Real Patrimonio antiguo de S.M. en dicha ciudad de Lérida, y lugares comprendidos en la estación de la antigua lugar thenensia de la Baylia General”. Arrendament que s'iniciava el 28 de febrer d'aquest any i acabava el 27 de febrer de 1772 i que fou atorgat davant el notari de Barcelona Vicent Simon, de la Real Intendencia de Catalunya, el dia 6 de febrer de 1769.¹⁸

En altres ocasions feien societat o companyia entre ells i altres professionals, sobretot fusters, per assegurar i dur a terme obres importants. Per exemple, en 1752 s'associaren Agustí Biscarri, Josep Burria i Francesc Silué, mestres de cases, i el fuster Antoni Solà, per a la “fàbrica de les obres y reparos del Rey en lo Regne de Aragón” (doc. 1). De fet, el document en qüestió és la companyia que formen els quatre per anar a Saragossa i —en terminologia actual— concursar per les obres reials. Entre els pactes redactats resulta interessant veure com acordaren que la mateixa societat decidiria qui viatjaria a Saragossa per a la subhasta de les obres, amb les despeses pagades. També quedava clar que qualsevol altre viatge, per raó de la companyia, igualment es pagaria a una lliura i vuit sous diaris. Es portaria un control setmanal de les despeses. En cas d'emmalaltir algun membre de la societat l'assistirien en tot el necessari d'aliments, metge i medicaments, tot i que no rebria cap jornal. Tant els guanys com les pèrdues de dita companyia es repartirien a parts iguals entre els quatre. Aquest és un bon exemple de les diverses societats que es formaven per tal d'assumir alhora grans i diverses obres. Sembla que del viatge de Saragossa van aconseguir la fabricació de 34 columnes de jaspi de Tortosa destinades a la capella de l'església de Nostra Senyora del Pilar d'aquesta capital. Així, el 17 de juliol del mateix any convenen entre els quatre membres associats, l'obra de les columnes, amb els mateixos pactes —ja citats— redactats el 28 d'abril (doc. 2).

Molt sovint trobem als Biscarri treballant conjuntament amb un altra família de mestres de Tàrraga, ens referim als Roca, Feliu i Ignasi, pare i fill. Ignasi casat, com hem dit abans, amb una germana d'Agustí i de Marià. Junts, els Biscarri i els Roca, contracten per exemple les obres del convent de Sant Domènec o l'església de Juneda.¹⁹

Entre les obres més rellevants, que comentarem endavant, estan l'església del convent de Sant Domènec, Borges Blanques, Juneda, el dipòsit d'aigua i fons de la ciutat de Lleida, i la visura i reconeixement d'altres esglésies. Tam-

Genealogia dels Biscarri

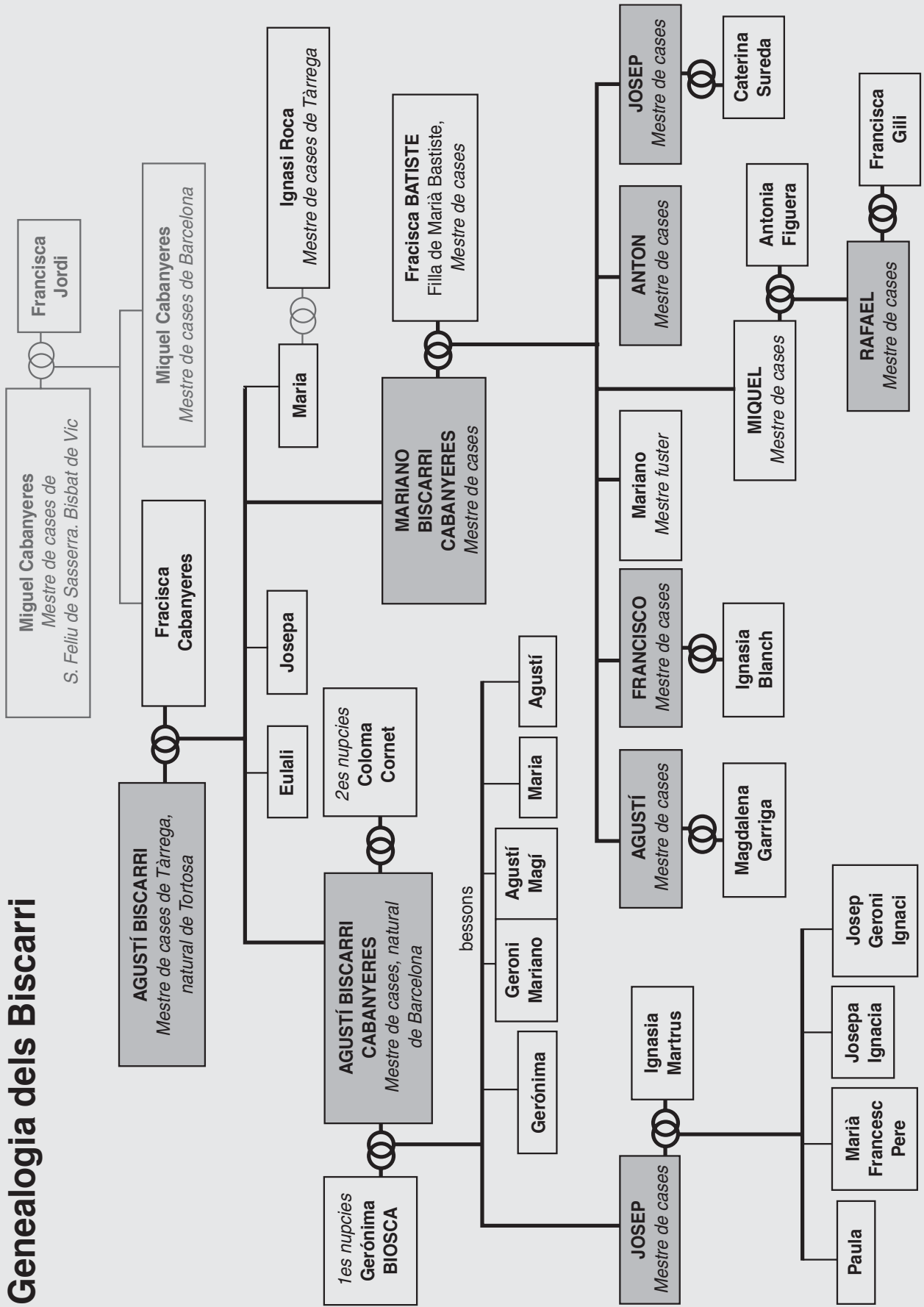

Fig. 1. Arbre genealògic de la família dels Biscarri

bé va participar, per exemple, en les obres de la nova església de Sant Andreu de Lleida.²⁰

Agustí Biscarri es va casar amb Jerónima Biosca, natural de Guissona. El seu primer fill sembla que fou Josep, l'hereu, a qui reservem un apartat en aquest treball. Van tenir altres fills, tot i que alguns moriren infants o nadons, com Agustí de 8 mesos que morí el 17 de setembre de 1758.²¹ El 21 de juny de 1760 moria Maria de 6 anys fou enterrada el dia següent a la capella del Sant Crist de l'església de Sant Joan.²² El dia 8 de febrer de 1764 Agustí i Jerónima van tenir bessons, Agustí Magí i Jeroni Marià,²³ però el dia 10 moria Agustí, fou enterrat a l'església de Sant Joan en una sepultura davant de la capella de les Ànimes.²⁴

Jerónima Biosca va testar el 23 d'abril de 1781. Era filla de Josep Biosca i de Rosa Tomàs, difunts, de la vila de Guissona, i nomenà marmessors al seu marit Agustí, al seu fill Josep Biscarri i Biosca, i al seu gendre Josep Plajan Lombart, marit de la filla Jerónima.²⁵ Cinc dies després, el dia 28, moria de malaltia a la casa de la plaça de Sant Joan, amb uns 55 anys. Fou enterrada a l'església dels carmelites calçats.²⁶ Agustí Biscarri moria de malaltia el 18 de març de 1786, a la mateixa casa del carrer Redolar de la Plaça de Sant Joan, amb uns 67 anys i també fou enterrat a l'església carmelita.²⁷

Agustí Biscarri havia redactat testament el 30 de gener de 1786. En aquest document cita que el seu pare Agustí era "natural de la ciutat de Tortosa" i la seva mare Francisca "natural de Sn. Feliu de Saserra". Diu també que fa el testament per "malaltia corporal de la qual temo morir", i nomenà marmessors a la seva segona muller Coloma Cornet, al seu fill Josep Biscarri Biosca, a la seva filla vídua Jerónima Playan Biscarri, al seu germà Marià i al regidor de la ciutat Vicent Gallart. Dotà d'un aniversari al convent de Carmelites calçats de Lleida, amb 100 lliures, "a part de la partida de diners, que se me està debent per los Rvts. P. Prior y Religiosos de dit convent per la nova fàbrica de la iglesia de aquest que se està construhint". Vivia al carrer d'En Fraga de la parròquia de Sant Joan de Lleida.²⁸

Josep Biscarri i Biosca

L'hereu d'Agustí Biscarri i Cabanyeres fou el seu fill Josep. No sabem amb seguretat la data de naixement, en realitat tenim constància que els seus pares ja estaven casats el 25 de desembre de 1749,²⁹ per tant, perfectament podia haver nascut al voltant d'aquesta data, tal vegada abans.

El 15 d'abril de 1771 Josep Biscarri i Biosca signà capitols matrimonials amb Ignasia Mar-

trus, vídua de Francesc Nadal, i filla de Francesc Martrus i Peyró, courer, i d'Engràcia Pocarull.³⁰ Ignasia va nèixer el 6 de novembre de 1751 i batejada el dia 7 a l'església de Sant Joan.³¹

Pel que fa a la descendència d'aquest matrimoni el 25 de gener de 1772 naixia Josepa Ignasia Paula, filla de Josep i Ignasia, que fou batejada en la parròquia de Sant Joan.³² El 17 de novembre de 1774 naixia Agustí Geròni Josep, també batejat a Sant Joan.³³ El 4 de juliol de 1777 naixia un altre fill, dit Josep Geròni Ignasi.³⁴ El 3 d'octubre de 1779 Ignasia donava llum a un altre fill, Raimund Josep Francesc.³⁵ A les 10 de la nit del dia 25 d'octubre de 1786 naixia Agustí Gerònim Josep.³⁶ Quinze mesos més tard, Ignasia donava llum a un altre fill, Marià Francesc Pere, que naixia a les 4 de la tarda del dia 21 de gener de 1788.³⁷

No obstant això, hem de dir que la mortalitat infantil era elevada, de fet a Josep Biscarri i Ignasia Martrus se'ls van morir alguns fills de poca edat. El 4 de setembre de 1775 moria Ignasia, de dos anys,³⁸ que havia nascut el 19 de octubre de 1773.³⁹ L'11 de setembre de 1779 moria una altre fill, dit Josep, que tenia també dos anys, i que fou enterrat en la capella del Sant Crist de l'església de Sant Joan de Lleida.⁴⁰ Un altre fill, Ignasi, moria el 8 d'agost de 1785, amb tres anys d'edat,⁴¹ i només 7 dies després, el dia 15, moria Teresa, de vuit mesos,⁴² que havia nascut el 29 d'octubre de 1784.⁴³ La mortalitat infantil dins la família dels Biscarri continuà amb la mort el 9 de març de 1791 de Jeronim, de només 4 anys, enterrat en l'església de carmelites calçats de Lleida, "donde tiene vaso dicha casa Biscarri".⁴⁴

Pel que fa a la seva activitat professional, es va veure afectada amb greus problemes a la vista. Així el 16 de setembre de 1797, Josep Biscarri va vendre "per expedició de sos negosis", a Antònia Salat, vídua de Martí Salat pagès, una porció de casa que tenia al carrer Sant Pau, darrera del convent de Sant Domènec. Al mateix document es diu també que Josep era "ciego per rahó de accident de la pigota".⁴⁵ En un altre document de 1773, Jerónima Biosca, Ignasia Martrus i el seu marit Josep Biscarri "encara, que privat enterament de la vista", nomenen procurador a Agustí Biscarri Cabanyeres, marit de Jerónima, pare de Josep i sogre de Ignasia.⁴⁶

Josep Biscarri va morir relativament jove, de poc més de 50 anys, el 14 de juliol de 1799, de apoplexia. Fou enterrat a l'església dels carmelites el dia següent.⁴⁷ La seva dona Ignasi, va executar el seu inventari, que s'havia de fer abans de 30 dies després de la mort del difunt. Així, el 8 d'agost davant el notari Hostal-

rich es redactava aquest inventari. Vivien en una casa al carrer d'En Fraga, a la parròquia de Sant Joan Baptista. Aquesta casa tenia un celler, una cambra sota l'escala de la vivenda, una cambra al primer pis d'Ignasia, una saleta, dos habitacions més, un menjador, una cuina i un pati. Comptava entre els seus béns una altra casa darrera del convent de Sant Domènec, que estava cedida a la seva filla Paula Biscarri i Farrer, i una altra vivenda al costat de l'església de Sant Joan, "al costat damunt del fossar".⁴⁸

Paula Biscarri i Martrus, filla de Josep i Ignasia, va signar capítols matrimonials amb Manel Farré i Ribera, de la vila de Fraga, natural del poble de Tornabous, el 5 de maig de 1798.⁴⁹ Dels altres fills de Josep Biscarri no tenim constància que cap s'hagi dedicat a l'ofici de la construcció.

Marià Biscarri i Cabanyeres

Marià Biscarri, mestre de cases, fou també un dels millors professionals d'aquesta família. Va néixer aproximadament cap el 1730.⁵⁰ Amb 25 anys, el 8 de maig de 1755, el seu germà Agustí pagà a la confraria de mestres de cases de Lleida, les 25 lliures estipulades pel mestratge de Marià i l'ingrés a aquesta corporació. Era ja major d'edat.

Al voltant de l'any 1755 va contraure matrimoni amb Francesca Batiste i Miquel, filla d'un altre mestre de cases, Miquel Batiste i Porta, i germana del també mestre de cases Miquel Batiste i Miquel.⁵¹ Hem vist anteriorment que era prou habitual els matrimonis entre famílies d'una mateixa professió. La relació entre ambdues famílies ve d'anys enrera. Podem recordar que al 1735, quan Agustí Biscarri –el pare de Marià– va contractar la capella de Sant Gaietà d'Aitona, la planta i perfils van ser executats per Marià Batiste, que era l'avi de Francesca Batiste. Des del matrimoni entre Marià i Francesca, els germans Biscarri –Marià i Agustí– van col·laborar professionalment amb el pare de Francesca. De fet, el 15 de març 1760 Miquel Batiste i Porta es va associar amb Marià i Agustí, per les obres de la segona pila del pont de Lleida.⁵²

A més de Marià i Francesca tenim documentats sis fills. Cinc d'ells continuaren la professió del pare i un altre fou mestre fuster. Els que van ser mestres de cases són Agustí, Francesc, Miquel, Anton i Josep. El fuster fou Marià.⁵³

Marià Biscarri va morir entre 1802 i 1804. El dia 2 de setembre de 1814 Francesca lliurà al notari Antoni Casanoves i Gordà, de Lleida, una plica "closa" que no es devia obrir fins a la seva mort.⁵⁴

El 21 d'agost de 1775 Marià Biscarri i Maties Aymà, signen una àpoca de 301 lliures, 18 sous i 3 diners a Anton Pocurull i Miranda, notari de Lleida, per les obres realitzades "en lo trull, y seller" de la casa que té a la Plaça de Sant Joan, i que havia comprat a la família Margalef. Col·laboraren amb Marià i Maties, els mestres Lluc Olomo, Francesc Gassol, Jaume Aymà i els fadrins de mestre de cases MIQUEL I AGUSTÍ BISCARRI, fills de Marià.⁵⁵

El 2 de maig de 1802, JOSEP BISCARRI BATISTE comprà al pagès Josep Escrivà pel preu de 360 lliures una "casa y vint palms de llum del corral vadivol de la mateixa", situada al costat de la casa del seu germà Agustí i davant dels quarters nous de Lleida al Pla dels Gramàtics.⁵⁶ Va testar el 5 de juny de 1804, elegint marmessors al vicari de Sant Llorenç i la seva muller Caterina Sureda, que també testà el mateix dia i a continuació de Josep.⁵⁷ És possible que fes poc temps que s'havien casat.

El 28 de desembre de 1802, ANTÓN BISCARRI BATISTE, "per expedició de sos negosis", ven a Francesc Baget, fuster, "un pati de casa obrat fins al primer pis", que havia comprat al seu germà Josep al mes de juny de 1799, per un total de 450 lliures, situat al Pla dels Gramàtics.⁵⁸

FRANCESC BISCARRI I BATISTE va signar capítols matrimonials el 2 de febrer de 1804 amb Ignàcia Blanc i Moltoy. El seu pare, Marià Biscarri, es citat com "quondam mestre de obres Reals".⁵⁹ Poc temps després de les esposalles tots dos van realitzar testament, tot i que tenien "bona salut i robusta", prevenint una possible mort inesperada. Així, el 23 de juliol de 1805 Francesc realitzà testament i elegí com a marmessor a Josep Montanya, pagès, el seu cunyat.⁶⁰

El 3 de juny de 1805, Josep Blanch, fideuer, per satisfer a Francesc Biscarri les 500 lliures que li va prometre de dot a Ignàcia Blanch, va vendre 10 porques de terra plantada amb vinya i alguns arbres fruiters, que posseïa a la partida de Gindabols, per 791 lliures, 13 sous i 4 diners. D'aquesta quantitat s'havien de restar les 500 lliures i amb les restants Francesc deuria pagar un censal que Josep "fa y presta" a la confraria del Cordó del convent de Sant Francesc de Lleida.⁶¹

MIQUEL BISCARRI BATISTE es va casar, en primeres nupcies amb Antònia Figuera i Arivo. D'aquest matrimoni van néixer els seus fills Francesc, Mateu, Josep⁶² i un quart de nom Agustí, que fou corista del convent de Dominics de Lleida.⁶³ El 23 d'agost de 1806 signà capítols matrimonials amb la segona muller Teresa Bonet, vídua de Josep Montariola, espardanyer, i filla de Francesc Bonet i Cateri-

na Simó.⁶⁴ Miquel va testar el 14 de març de 1808, davant del notari Antoni Casanova. Nomenà marmessors a la seva muller Teresa, al seu germà Josep i al seu fill primogènit RAFAEL BISCARRI, aquests també mestres de cases i casat amb Francesca Gili.

D'una banda, tornant a Marià Biscarri, creiem que per algunes referències documentals la formació professional de Marià Biscarri fou important, almenys comparada amb la major part de mestres actius a la segona meitat del segle XVIII treballaven a Lleida. Així, no podem oblidar la gran empresa que els Biscarri contractaren en 1784, el nou dipòsit d'aigua, fonts i conductes de la ciutat.

D'altra banda en la junta d'arquitectura del 16 d'octubre de 1788 de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando de Madrid, es va rebutjar un plànol executat per Marià Biscarri. Es diu que Marià era "arquitecto maestro mayor de las reales obras de fortificación de la ciudad de Lérida" i el document en concret era la proposta de construcció "de un puente de madera sobre el rio Cinca en la villa de Monzón, partido de Barbastro; cuya fábrica se habrá de fundar sobre las pilastras existentes de otro puente antiguo arruinado, y se valuaba en 15.227 libras jaquesas o 286.630 reales de vellón. La Junta no pudiendo menos de reprobar el dibujo por falta de buena disposición de las maderas, y con el fin de no aventurar su mucho coste, creyó conveniente proponer al Académico dn. Agustín Sanz, residente en Zaragoza para que disponga de nuevo esta obra".⁶⁵

* * *

Una vegada presentada l'extensa família dels Biscarri comentarem més detingudament algunes de les obres i construccions en què van participar durant els dos últims terços del segle XVIII.

La capella de Sant Gaietà d'Aitona

Dins del nucli urbà de la vila d'Aitona ja existia d'antic una capella dedicada a Sant Gaietà, situada al peu del barri de la Moreria. Com veurem, pels documents que aportem, aquesta capella estava pràcticament derruïda i els habitants de la vila van decidir construir una de nova planta.

Del 19 de maig de 1732 és el primer document, o contracta, sobre l'edificació de la capella esmentada. El disseny de la planta era de Joan Gassol ("conforme la trassa, e idea que ha donat dit Gassol"), fill de l'últim mestre d'obres de la Seu Vella, Francesc Gassol. La contracta no especifica gaire el procés cons-

tructiu de l'obra, només esmenta que els pilars o columnes, i pilastres les faria dit Gassol segons "los Regidores y Comú de dita vila voldran", i els arcs deurien ser de rajola. Els Regidores donarien tots els materials a peu d'obra. Pel seu treball Joan Gassol rebria 165 lliures, en dues pagues iguals de 82 lliures i deu sous (doc. 3). No obstant, sembla més que es tracti d'una reforma o reparació de la capella que de l'edificació d'una totalment nova, sobretot pel seu cost.

Però el 6 de setembre de 1735 apareix un nou contracte per fabricar "iglesia en la capella que era antes de St. Cayetano". La planta de la nova església fou dissenyada pel mestre Marià Batiste.⁶⁶ Aquest document és diferent a l'anterior, més precís, detallat i el cost de l'obra coincideix amb una edificació nova, tenint en compte les dimensions de la capella.

El dia 4 de setembre de 1735, fou subhastada aquesta obra a la plaça d'Aitona, per Miquel Tane, corredor públic de la vila, i fou lliurada a Agustí Biscarri, mestre de cases habitant en la vila de Tàrrega, "natural empero de la vila de Tortosa".

Entre les condicions, com era habitual, tot i que no la forma de dir-ho, l'empresari deuria seguir "el methodo, rumbo y art de dita planta". Es parla que els sòcols de les columnes serien de pedra picada, la resta de les columnes de rajola, les parets de mamposteria –pedra i argamassa– amb un pilar enmig, i que tindria una llanterna sobre una cúpula amb llunetes. També s'especifica el treball del fuster, dels bastiments, encavallades de la teulada, les finestres. Tot el material l'aportaria la vila, a peu d'obra, així com obrir els fonaments; mentre que Agustí Biscarri es faria càrrec dels mestres i peons. També queda reflectit a la contracta que s'aprofitaria la pedra de l'antiga portalada, es repicaria per la nova.

Les obres deurien estar acabades en 18 mesos. Per tot el treball Biscarri rebria 710 lliures, pagadores en tres parts: 118 lliures, 5 sous i 4 diners al començar l'obra, la mateixa quantitat –en compliment de la primera paga– al tenir la tercera part de la capella; la segona paga seguiria idèntic procés, i de la tercera paga la meitat al concloure la capella i l'altra meitat als sis mesos (doc. 4).

La capella de Sant Gaietà d'Aitona ha sofert uns canvis de propietaris que l'han dut a un lamentable estat de conservació. És un edifici que sembla una petita església parroquial, amb les mateixes característiques formals i estilístiques, de planta de creu llatina, amb dos trams la nau central, i dues capelles laterals intercomunicades amb tribunes al damunt, petit pres-

biteri amb sengles sagristies a cada banda. Totes les voltes són d'aresta amb llunetes cegues. La cúpula és semiesfèrica o de mitja taronja amb llunetes i llanternó. La façana, situada al llevant, mostra dos cossos clarament diferenciats. L'inferior és de carreus, mentre que el superior és de maçoneria arrebossada. Els totxos que es veuen són posterior. Totxos que ceguen els tres arcs que mostrava la primigènia façana. També tenia, rematant la façana, un campanar de cadireta que ja fa uns anys va caure.⁶⁷

Durant l'any 2002 va caure el llanternó, degut a que l'edifici estava sense teulada i deixava lliure l'accés de l'aigua degradant les voltes que no han pogut mantenir el pes del llanternó. Sortosament l'Ajuntament d'Aitona ha comprat la capella, ha pres mesures en la teula perquè no es degradi més l'interior, i actualment té en marxa un projecte de restauració i rehabilitació d'aquest emblemàtic edifici (fig. 2 i 3).

El convent de Dominics de Lleida

Al temps que Agustí Biscarri duia a terme la capella de Sant Gaietà, va iniciar les obres del nou convent de Sant Domènec, situat al carrer dels Cavallers i actualment conegut com a Roser. Tant aquest cenobi com els d'altres ordres religioses, existents a Lleida abans de 1642, van ser destruïts. La Guerra dels Segadors (1642-1646) marcà un abans i després en la vida conventual de la Lleida del segle XVII. Els convents que estaven fora de les muralles de la ciutat –a excepció dels carmelites descalços– foren destruïts, cap el 1642, per evitar en ells la fortificació de les tropes enemigues. Aquest fet comportà que immediata-

Fig. 2
Façana de l'església de Sant Gaietà d'Aitona.

ment les diverses ordres religioses començaren a demanar al consistori lleidatà un lloc adient per a construir-se un nou convent dins les muralles.

L'antic convent de predicadors de Santa Eulàlia estava situat a l'anomenat Camp de Mart. L'11 de març de 1642 el Sr. de Rogles, governador de la plaça de Lleida enviat pels francesos, en nom del virrei Lamothe, es presentà davant del consistori lleidatà i expressà la necessitat de destruir el convent de predicadors per evitar l'atrinxerament de l'enemic. Només deixarien el cas, o absis, de l'església per defensar la ciutat. Hi havia molts dels present que per la devoció que tenien al convent no esta-

Fig. 3
Vista parcial interior de l'església de Sant Gaietà. Podem observar l'estat actual de conservació.

ven del tot d'acord, fins i tot, el pare Francesc Roger va proposar que en el moment que l'enemic s'apropés a la ciutat serien els mateixos religiosos els qui el destruirien. Però segons les notícies que ja es tenien això no era possible. Finalment el Consell va accedir a la total demolició.⁶⁸

En un primer moment, el Consell General de la ciutat acomodà –provisionalment– als pares dominics en la casa del rector de l'Estudi. Però el rector interposà al consistori que no hi havia lloc per a ell i els pares. Per aquesta raó, en la sessió del Consell del 19 d'octubre de 1642, es formà comissió per trobar solució al tema. Van ser nomenats per a tal efecte Joan Baptista de Veià, Joan Baptista Canet i Joan Baptista Ruffes.⁶⁹ El 3 de febrer de 1644 el pare Prior del convent proposà al Consell General de la ciutat el "puesto de la hereta" (Plaça de la Hereta) per a construir el nou convent.⁷⁰ Pocs dies després, el 14 de febrer, el Consell de la ciutat va concedir llicència als dominics per a què deixessin ben ordenada al claustre de la Universitat la pedra del seu convent que havia estat recentment enderrocat.⁷¹

El 25 de setembre de 1644 el pare Francesc Roger, dominic visitador dels convents de Catalunya, presentà davant de la Paeria de Lleida "puesto decent y competent per a poder fundar y fabricar nou convent".⁷²

No fou fins al 5 de novembre de 1660 quan els Paers de Lleida acordaren donar als religiosos de Sant Domènec, unes cases al carrer dels Cavallers per construir el convent. El dia 16 el fra Ramon Font, demanarà unes cases derruïdes i abandonades a l'última guerra, accedint el Consell de la ciutat a dita petició.⁷³ I encara el 6 d'abril de 1661 sol·licitaren novament a la Paeria una casa contigua al seu convent per construir la nova església.⁷⁴

Fins ara només hem presentat dades referents a la destrucció de l'antic convent dels pares dominics i els tràmits per a aconseguir un nou lloc per establir-se dins de la ciutat. Una primera referència sobre les obres del convent és de 1669, segons Josep Lladonosa i seguint l'obra manuscrita de Ramons Llawaneres.⁷⁵ Però, no serà fins el 29 de febrer de 1688, en plena recuperació econòmica i social de la ciutat de Lleida, quan trobem la contracta entre el convent i els mestres de cases Joan Francesc Lacarra i Joan Melet, "architectores in villa de Fraga Regni Aragonum habitatores", per "la obra del convento de Santo Domingo de la presente ciudad de Lérida se ha de haser" (doc. 5).⁷⁶ Les condicions o pactes expliquen clarament el tipus de fonamentació, la paret del primer pis i la forma de col·locar les fustes del sostre, la quantitat de finestres en cada llenç

de paret i les dimensions, el tipus d'obra –pedra i morter–. El convent aportaria la pedra, l'argamassa i l'aigua a l'hereta, així com la mà d'obra per portar-les a peu d'obra. El cost de la obra seria de 17 reals de plata per cana de paret, i els pares lliurarien als mestres 14 escuts el dia que la començaren. Entenem que la prioritat en aquest moment pels religiosos eren les cel·les i demés espais comunitaris, com per exemple el refectori, la cuina, la sala capitular i alguna capella provisional on celebrarien els oficis litúrgics. De fet, la construcció del convent es va realitzar progressivament, en etapes, segons recollien almoines dels fidels, allargant-se en el temps les obres. Així, el 24 d'abril de 1694, Magdalena Gerga i Lloret, vídua del difunt honrat Llorenç Gerga ciutadà de Barcelona, deixà en sufragi de la seva ànima, mentre duraren les obres del convent dels dominics, la celebració de nombroses misses per part dels religiosos.⁷⁷ El 19 de novembre de 1702, van ser lliurades al Prior del cenobi dominic, fra Tomàs Carreter, 50 lliures que el prevere Pere Vidal deixà al convent en el seu testament, entregat el 4 de novembre de 1701, "legavit dicto Monasterio et conventui pro operibus".⁷⁸ Per tant les obres seguien a un ritme lent, condicionades en certa manera als donatius dels devots, entrant així al segle XVIII.

Nogensmenys aquest procés constructiu es va veure truncat una vegada iniciat el set-cents, amb una nova guerra, la de Successió. En novembre de 1707 les tropes de Felip V, la major part franceses, entraren a Lleida. Mentre un gran nombre de ciutadans es refugiaren al convent de Sant Domènec, pensant que estarien protegits. Però res més lluny de la realitat. El convent, per ordre del Conde de Louvigne, fou cremat i saquejat, com totes les altres esglésies i convents de la ciutat, i els refugiats assassinats. Els religiosos van haver d'abandonar el cenobi, que fou convertit en quarter de cavalleria.⁷⁹

Fins el 1711 no pogueren tornar al convent. Els treballs de restauració i reconstrucció van ser incalculables i costosos, degut a l'estat deplorable de conservació. Entre les obres que hem pogut constatar, almenys al voltant de la recuperació econòmica dels dominics, destaca la reparació del molí de casa Gualda, durant el mes de setembre de 1715. Novament el mestre de cases Joan Melet, que en 1688 ja havia intervingut en les obres del nou convent, va ser l'encarregat de reparar aquest molí fariner. En total va rebre 117 lliures, 12 sous i 10 diners, pels "jornals de mestre, manobres, y altres, y materials se han gastat en adobar lo cup, y altres coses".⁸⁰

Una data important, sens dubte, fou el 23 de setembre de 1735. Moment en que es va

col·locar solemnement la primera pedra de la nova església dominica al carrer dels Cavallers.⁸¹ Assistiren a aquest acte el prior del cenobi, el pare Pere Escorcell, el Dr. Ramon Pastoret, pbr. i Vicari del Bisbat vacant per òbit del bisbe Francisco de Olasso Hypensa, D. Mateo de Cron, Conde de Cron, Brigadier dels Exèrcits de sa Majestat, Governador i Corregidor de la ciutat de Lleida, els Regidors del Consistori i el mestre Agustí Biscarri. La primera pedra fou col·locada en els fonaments de l'església "a la cantonada, que done al carrer Cavallers". Fou posada pel Conde Cron i fabricada pel mateix Biscarri. Dins de la pedra, al centre, es va ubicar en un "canut de vidre fou posat un rotol, o, descripció escrita en pergami", on es citen els presents i la data de l'esdeveniment esmentat (doc. 6).

Poc temps després va morir Agustí Biscarri i va quedar l'església dels pares predicadors per acabar. Immediatament el 6 de setembre de 1742 van signar un nou contracte entre el fill d'Agustí, el també Agustí Biscarri Cabanyeres, la seva mare, i Feliu i Ignasi Roca, pare i fill, mestres de cases de Tàrrega (fig. 4). Per aquesta contracta coneixem que encara estaven per fer, i devien fer, els sòcols i basses de les pilastres del temple, el portal de la sagristia, els sòcols i bases de la capella del Sagrament, un portal de 5 palms d'ample i deu d'alçada per entrar en la capella, un altre portal d'accés al creuer igual que l'existent a la part del claustre. També devia picar les bases, sòcols i pilastres de "la frente de la iglesia, ab la impostura que deurà rasaltar per les pilastres", així com "formar les voltes al pòrtico". A més a més, deuria acabar-se "lo portal principal conforme està dissenyat", amb els tres arcs apuntats i pilastres, per tant no són procedents de l'antic convent com es creia (fig. 5). Queda encarregat de fer el campanar, fent una porta des del nivell de la teulada de l'església per reconèixer les teules, i deurà cobrir-lo amb teula comuna. Les pilastres serien totes de pedra i els arcs de tot l'edifici de maó. A la capella del Sagrament faria les voltes "redones ab llunetes", els arcs fingits i una motllura d'orde dòric recorrerà tota l'imposta. La capella de Nostra Senyora del Rosari seria la més propera del creuer a la nau de l'evangeli que dóna al carrer dels Cavallers, i tindria el seu petit presbiteri amb una grada. Totes les capelles estarien cobertes amb voltes bufades o "vaïdes" i la volta del presbiteri del temple portaria un floró al mig. El cimbori per dins seria una mitja taronja amb llunetes i a l'exterior vuitavat, amb les cantoneres i finestres d'obra cuita i cobert amb "teula ordinaria ab carenes verdes".

Acordaren que els mestres aportarien tota la ferramenta i instruments de l'ofici, mentre que

Fig. 4.
Porta d'accés
a l'església
dels Dominics.
Església actualment dividida en dos pisos. En la part superior de la portalada es pot llegir la data de 1740.

el convent portaria els materials a peu d'obra, i s'encarregaria del treball del fuster, bastides, teulada, tot. Entre altres detalls del contracte es diu que l'orgue es col·locaria a la primera capella de la part de l'epístola, enfront del campanar, que es deuria fer una trona de pedra amb les grades també de pedra "com la de Juneda".

El total de l'obra acordat foren 4.100 lliures, pagadores segons avancés la fàbrica, deixant retingudes 500 lliures per després de la visura final (doc. 7).

Fig. 5.
Pòrtic del convent
Dominic, al carrer
dels Cavallers.
Els tres arcs són apuntats i construïts cap el 1742.

Les obres, com era habitual en els temples d'aquestes característiques, i més tractant-se d'un edifici religiós, es van retardar. De fet a la contracta no es fa cap referència sobre la data de lliurament i finalització, possiblement conscients dels recursos econòmics limitats. No obstant, l'església dominica fou consagrada el 23 de gener de 1752⁸² pel bisbe de Lleida Gregori Galindo.

El 10 de novembre de 1769 el prior del convent, fr. Gregori Puig, i Miquel Batiste i Miquel, mestre de cases de Lleida i cunyat de Marià Biscarri, van signar el contracte de la construcció del nou claustre del cenobi dominic. Aquest nou claustre en substituïa un altre de vell, del qual aprofitarien els materials possibles. La nova fàbrica es construiria "segons lo plano, o perfil delineat", que tal vegada va executar el mateix Miquel Batiste. Actualment, podem gaudir d'aquest claustre i adonar-nos que es van seguir les condicions estipulades en la contracta. Les basas i sòcols serien de pedra picada de l'Astó, mentre que la resta es faria de maó a "filadas iguals, a cara vistas, y los juns perpendiculars". La teulada serà de teula "vana, o seca ab una tortugada". El claustre

tindria tres pisos, amb les voltes d'aresta de doble gruix, amb contrarevoltons. Les baranes dels dos pisos superiors del claustre també serien de maó, de cinc palms d'alçada i al damunt una pedra que faria de lleixa. En cada pis haurien sis o set portes que donarien accés al claustre. Per la seva part el convent faria a les seves costes les excavacions per assentar l'obra i els treballs del fuster, així com tots els materials necessaris: pedra, calç, guix, maons, rajoles, fusta, claus i tot el demés. Mentre Miquel Batiste s'encarregaria d'arrancar tota la pedra, que el cenobi dominic pagaria a 8 diners el palm superficial posada a la fàbrica. Tot i que fins el mes de maig no estaria obligat el convent a pagar-li per aquesta pedra. El mateix Miquel també deuria demolar el claustre vell i aprofitar els materials. Queda constància que Miquel no deuria deixar l'obra en cap moment (treballar dita obra seguidament). Només en cas que el convent no subministrés els materials necessaris podria iniciar altra obra. Per tot el seu treball i el dels manobres cobraria Miquel 1.800 lliures, en sis pagues iguals. En la distribució d'aquestes es pot veure perfectament quin deuria ser el procés constructiu de l'obra. La primera paga seria quan tingués les bases i sòcols col·locats, la segona amb les primeres impostes, la tercera amb les segones impostes, la quarta feta la teulada, la quinta construïdes les voltes i l'última conclòs i visurat el claustre (fig.6).

Com a fiadors de l'obra Miquel Batiste va presentar al seu pare, Miquel Batiste i Porta, i a Josep Melet, els dos mestres de cases (doc. 8).

La vida conventual dels dominics, com aquella d'altres ordres monàstiques, va durar fins la desamortització de 1835, encara que l'església dels dominics continuà al culte i fou tancada definitivament al 1854. Actualment, el temple està dividit en dos pisos, el superior l'ocupa el Museu Morera.

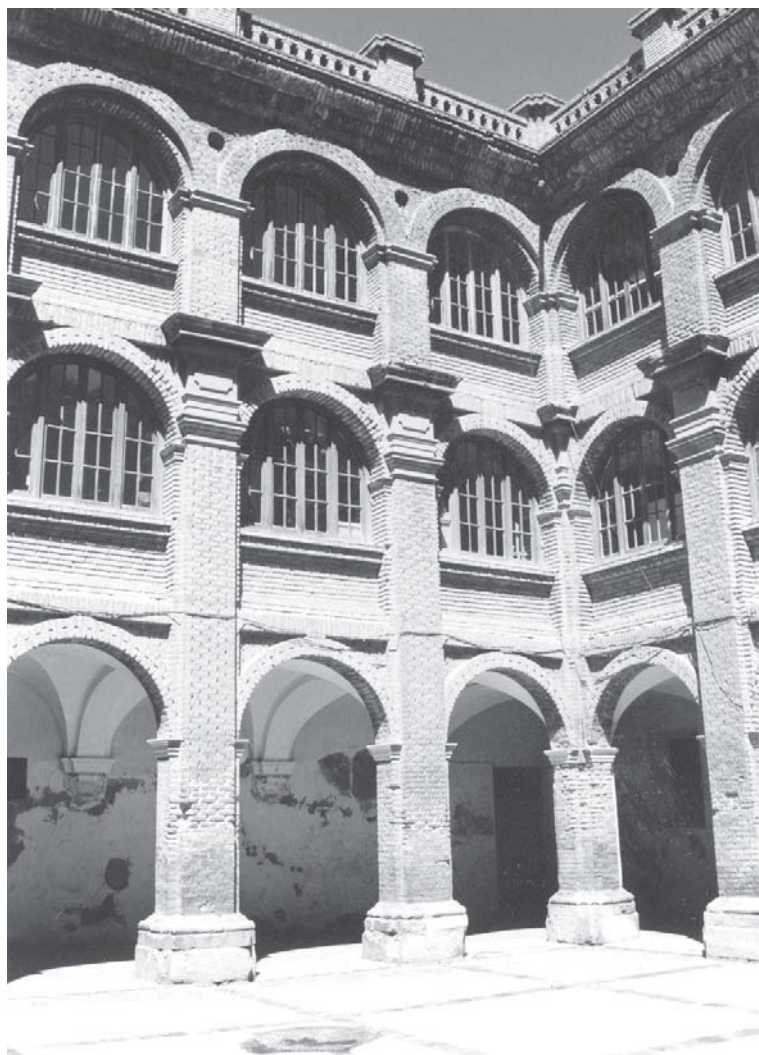
L'església parroquial de Juneda

A la contracta de 1742 de l'església dels dominics s'esmentava que la trona devia ser com la de Juneda. Certament, hem pogut comprovar que el pare d'Agustí Biscarri havia fet també la parroquial d'aquesta vila.

El que no hem localitzat és la contracta de Juneda, però en un document del 19 de gener de 1740, es diu que la duquesa de Cardona, va donar pel seu "amore, et devocione" que tenia a aquesta església parroquial, la quantitat de 1.000 lliures "pro subventium dicta fabrica". La donació fou ratificada pel seu fill, en aquell moment duc de Cardona. Atenent que els administradors de l'edifici, el rector Francesc Bosch, Pelip Tudela i Joan Bragos, devien cer-

Fig. 6
Detall del claustre dels Dominics.

La utilització del maó no desmereix un claustre d'elegants proporcions amb un disseny que conjuga harmònicament el joc de llums i ombres, i els elements horitzontals que equilibren l'alçada dels tres pisos. 1769.

ta quantitat als constructors del temple, Agustí Biscarri, mestre de la vila de Tàrrega i Feliu Roca, mestre habitant en aquest moment a Juneda, els van pagar 333 lliures, 6 sous i 8 diners de les 1.000 donades per la duquesa (doc. 9).

Al dia següent, el 20 de gener, Agustí Biscarri i Feliu Roca, “factores opera ecclesiam parrochialis, qua de novo fabricatur in dicta villa de Juneda”, accepten l’esmentat pagament procedent de la donació de la duquesa i nomenen procurador seu per recollir la quantitat a Ignaci Barransa cerer de Barcelona.⁸³ De la manera que està redactat el document creiem que ens dóna a entendre que l’església ja estava començada (fig. 7).

L’església parroquial de Borges Blanques

A partir de 1740 és Agustí Biscarri Cabanyeres el que succeeix al seu pare al capdavant de les obres que havia deixat iniciades. Hem vist l’església del convent de Sant Domènec i segurament el mateix va ocórrer amb la de Juneda. Però, tot i la seva joventut, va començar a fer-se càrrec de nous encàrrecs. Una d’aquestes noves obres és l’acabament de l’església de Borges Blanques. Sembla que s’havia especialitzat en cloure temples amb les seves mitges taronges.

L’antic temple parroquial de Borges Blanques devia estar en unes lamentables condicions a finals del segle XVII. Amb tota probabilitat era una fàbrica romànica, del segle XIII. En una visita pastoral realitzada a l’església parroquial pel bisbe de Lleida D. Miquel de Escartin (1656-1664), el 30 de maig de 1658, a més de manar el daurat i pintura del retaule de Sant Ramon i la realització d’una reixa i ornaments per ala capella del Sant Crist, també es parla que s’ha de comprar un pendó de Sant Josep i un tern per a les misses dels difunts.

En la visita del 29 de novembre de 1704 es fa referència, per primera vegada, de la necessitat que tenia la vila de la nova església que s’estava construint, tot i que reconeixia que la vila era pobre i “no podemos mandar con censuras los adelantamientos de aquella, y su conclusión [...] busquemos medios más proporcionados, y se alienten para concluir dicha obra”.⁸⁴

En una nova visita realitzada per Dn. Domingo Llopis, pbro., visitador per ordre del bisbe de Lleida fr. Francisco Solis, datada el 25 de setembre de 1713, va ordenar que les 10 pensions que disposava la parròquia del “quondam” Joan Guitart, “a favor de la edificació de la nova Iglesia parroquial que se està construint, per haver en lo present cessat la obra, havem consignat todas les ques troben decurset, y aniran

Fig. 7.
Església parroquial de Juneda. c. 1739

discurrir fins a la continuació de dita obra a la administració de la sagrestia”.⁸⁵ És evident que les obres seguien aturades en aquest any de 1713, possiblement la guerra de Successió va ser la causant. I així seguien el 30 de març de 1716, quan el nou visitador exhortava “a los jurados de la presente villa que soliciten sin perder instante, ni tiempo alguno las limosnas de los fieles, y los medios que por su parte sean posibles para proseguir y continuar la construcción de la nueva fábrica de la iglesia”. Però segons la visita del 26 de març de 1726 sembla que les obres prossegueixen, i per aquesta raó les deu pensions del difunt Joan Guitart tornaren a destinar-se a la fàbrica del temple parroquial.⁸⁶ Amb tot, a la portalada d’aquesta església es troba la data de 1724, data que ens indicaria que ja feia uns anys que continuaven les obres (fig. 8).

Fig. 8
L’església parroquial de Borges Blanques, abans de 1936.

Les imatges de la portalada encara es conserven “in situ”.
Arxiu del Bisbat de Lleida, Fons Herrera i Ges.

Desconeixem qui va planificar l'església de Borges Blanques i qui fou el seu artífex o constructor. En canvi, sabem que durant la segona meitat del segle XVII hi havien alguns mestres de cases importants per les Terres de Lleida. Per exemple Francesc Plantanida, que fou mestre d'obres de la Seu Vella de Lleida entre 1659 i 1663.⁸⁷ Les obres que realitza a la catedral lleidatana sembla que foren bàsicament reparacions dels efectes de la guerra dels Segadors. Tot i això, uns anys abans, el 27 de desembre de 1656 ja el documentem realitzant unes obres en la casa de Francesc Serrer de Lleida,⁸⁸ mentre que en 1675 el trobem com a mestre de cases de Borges Blanques.⁸⁹ Uns altres mestres, de nom Miquel "Plantanilles", pare i fill, no sabem si família del dit Francesc, també els documentem a Lleida el 27 de maig de 1657 reedificant una casa.⁹⁰

Un altre candidat acreditat és Anastasi Gassol, igualment mestre d'obres de la Seu entre 1667 i 1691, any de la seva mort. Les tasques realitzades a la catedral no van ser gaire importants donat la penúria dels temps i la falta de medis econòmics, però fou visor ordinari del consistori lleidatà i va treballar amb altres mestres destacats del moment, com Joan Melet, Francesc Gassol –fill d'Anastasi–, Francesc Gemes, Francesc Merich, entre altres.

No obstant, creiem que el temple de Borges es va iniciar a finals del segle XVII, i per tant és més probable que algun mestre dels últims citats fora el seu autor (o potser un forani). El que és evident és que les obres de l'església de Borges Blanques es perllongaren en el temps i no va ser només un sol mestre el que va ajudar o col·laborar en l'edificació d'aquest majestuós temple.

Hem d'esperar a l'any 1752 per a tenir notícies de la continuació de les obres a l'església de Borges. Fou el 16 de novembre d'aquest any, quan Joan Valeta Regidor degà de la vila –per mort del seu Batlle, Josep Ricart–, Francesc Vilafranca i Domènec, Ramon Farrerons i Sementer i Francesc Berart, els administradors dels rēdits i emoluments de l'església parroquial, els qui arrenden i concedeixen a Agustí Biscarri, mestre de cases de Lleida, pels temps de dos anys, un mes i dies, la contracta de la fàbrica que s'havia de concloure del temple de Borges. Devia fer "lo cimbori ho mitja taronja, y demés obres que baix se diran". El preu fet de l'obra eren 875 lliures, que rebria Biscarri amb "lo arrendament de la prempsa que se encontra en lo molí olier de dita vila de las Borjas dita la Sansa".

Per començar s'havia de desfer el ràfec de la mitja taronja, és a dir, l'arquitrà, fris i cornisa, fent-lo de nou i pujant-lo cinc pams més alt. L'empresari devia cobrir la mitja taronja "ab teula

ordinaria". També es compromet a fer les voltes necessàries de l'església, cimbori, naus laterals, presbiteri, sagristies i demés, amb guix i rajola; a més de "terraguixar y blanquejar" tot el que faltava del temple, fer unes grades per pujar al presbiteri i les escales d'una trona iguals a les existents. Els finestrals de la mitja taronja s'haurien de pujar i "fer las esqueixadas per la part de dintre ab sa rebulsura", tapades amb "pedras de claro, y estas deuran ser de Escatron", és a dir, d'alabastre. També deuria afegir vuit òculs al fris de la cornisa del tambor del cimbori. Agustí Biscarri s'encarregaria de pagar als mestres i peons, als fusters i "lo escultor o escultores que faran los quatre evangelistes a las conchas, los quals deuran ser de guix".

S'estableixen perfectament els terminis d'execució del temple. Així, abans del mes d'agost de 1753 l'església deuria estar coberta i acabat el cimbori. I durant tot l'any 1754 completament conclosa la fàbrica (doc. 10).

Però arribem a l'any 1757 i l'església estava per acabar. No van tenir altre remei els regidors de Borges Blanques i els administradors del temple parroquial que enviar el seu apoderat, Ignasi Sirach, a casa d'Agustí Biscarri, situada al darrera del convent de Sant Domènec. A les 10 del matí van comparèixer al domicili, recordant a Biscarri que l'església de Borges hauria d'haver estat acabada el primer de setembre d'aquest any. Sembla que les dades que hem aportat de la capitulació de 1752 no són les mateixes, el que ens dóna a entendre que al llarg dels anys es van canviar les condicions per algun motiu que ara desconeixem, allargant-se la data de lliurament del nou edifici a 1757.⁹¹ L'apoderat al·legà a Biscarri que només li faltaven rebre 20 lliures per arribar a les 875 pactades per la construcció del temple. A més, la situació de la fàbrica era delicada, perquè en cas de pluja l'aigua provocaria un "considerabilísimo, e irreparable daño", calculant aquest possibles danys en 300 lliures. En definitiva s'instà a Agustí que continués les obres immediatament.

El mateix dia 3 de setembre, a les 5 de la tarda Agustí Biscarri es presentà en casa del notari Jacint Gigó, a la plaça de Sant Joan. Va respondre a la requisició exposant que els regidors i administradors de l'església de Borges havien incomplet les condicions de pagament de l'obra, i que encara li devien una suma important, sempre donant-li llargues per liquidar els comptes. Sobre el perill de la pluja, Agustí manifestà que si no s'havia cobert el temple era perquè els regidors s'havien emportat les teules i fusta. És evident que la situació entre els administradors, els regidors i el constructor era prou delicada, provocant un endarreriment de les obres (doc. 11). A partir d'aquest moment

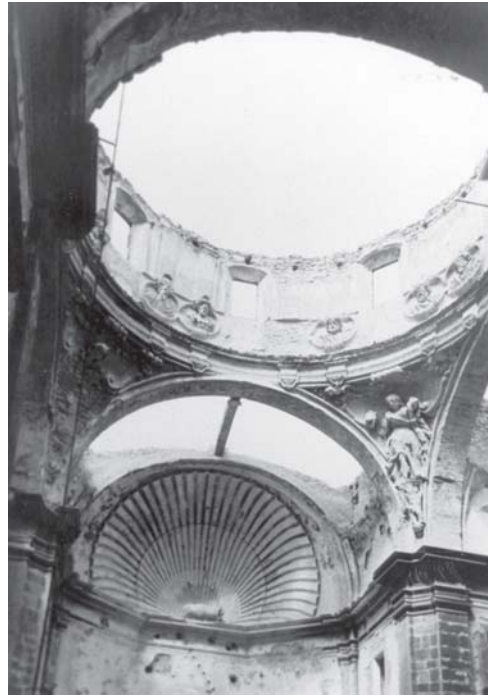

Fig. 9
Vista de la nau
central de l'església
de Borges Blanques
després de la
guerra de 1936.

Fig. 10
Vista de cúpula de
l'església de Borges
Blanques després de
la guerra de 1936.

no tenim més notícies sobre aquest procés constructiu, tot i que suposem que finalment Biscarri –i no altre– conclouria el referit temple parroquial. Tot i això, el 6 de juliol de 1758, Agustí Biscarri rebia 333 lliures, 6 sous i 8 diners, de mans de Josep Cau i la seva dona Brígida, per “tot lo preu de lo arrendament de la Sansa, eo prensas de refeta del molí del oli de dita vila de Borges”, amb què se sufragava la construcció de l'església de la vila.⁹²

Del campanar no hi ha cap referència al contracte de Biscarri. Sembla que, com era habitual en alguns temples, primer haurien projectat un petit campanaret provisional, esperant una economia que pogués assumir aquesta despesa. No fou fins el 1868 quan es va construir.

Pel que fa a l'estil, el temple de Santa Maria de Borges Blanques resumeix perfectament les característiques de l'arquitectura eclesiàstica de les comarques lleidatanes del segle XVIII. Barroca en els detalls compositius de l'interior, i amb trets classicistes en les traces de la planta i els alçats. Construïda en el mateix emplaçament de l'antic temple.

De planta rectangular, de vint-i-quatre per quaranta-vuit metres, amb tres trams i capelles laterals comunicades entre si –a excepció de la primera de la nau de l'evangeli–, creuer i presbiteri per on s'accedeix a unes capelles laterals situades després dels curts transeptes de l'església. L'absis és de planta poligonal. La nau central i els transeptes tenen voltes de canó, travessada per llunetes amb finestres rectangulars. Les capelles laterals són obertes a la nau amb arcs de mig punt sobre impostes i comunicades entre si per passos amples, tam-

bé amb arcs de mig punt. El creuer s'alça al centre, sobre arcs torals i petxines i a través d'un anell cupular i un tímid tambor, l'amplia mitja taronja dividida per vuit parells de radis. S'accedeix a la porta principal de l'edifici per una escalinata lateral per salvar el desnivell existent entre el carrer i el paviment de l'església.

La portalada està dividida en tres cossos, separats amb unes cornises, i ornamentada amb fornícules –avui buides– separades per unes pilastres amb característiques classicistes. El majestuós campanar vuitavat de tres cossos es basteix als peus de la nau de l'epístola, construït amb les pedres de l'antic temple i de l'enderrocat castell de les Borges Blanques.

Corona el frontó triangular de la façana la imatge de l'arcàngel Sant Miquel, d'interessant plasticitat, però en l'actualitat mutilats els seus braços.

Aquesta església de Borges Blanques, com moltes altres, durant la guerra de 1936 va veure sobretot el seu interior greument saquejat, moment en què es va destruir l'orgue construït el 1638⁹³ i els altars (figs. 9, 10 i 11).

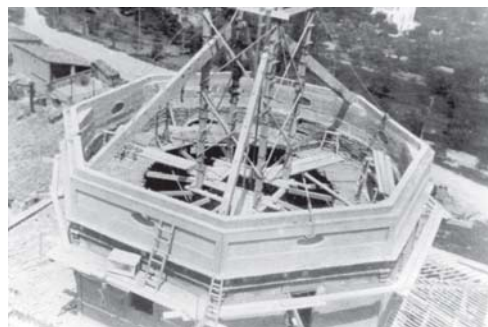

Fig. 11
Reconstrucció de la
cúpula de l'església de
Borges Blanques en
1942, per “Regiones
Devastadas”.

Fig. 12
Vista de la ciutat de
Lleida i del convent
dels carmelites
calçats, des del
baluard de
Sant Anastasi.

S'observa clarament la construcció de tàpia de part dels murs del temple al centre de la imatge.
 (Foto: Lee Fontanella, 1871. Clixé propietat del Canadien Center for Architecture, Mont-real)

L'any 1941 el *Ministerio de la Gobernación*, per mitja de la *Dirección General de Regiones Devastadas y Reparaciones* es va dur a terme la reconstrucció de l'església parroquial de Borges Blanques, dirigida per l'arquitecte Gabino Lagarriga Bringas.⁹⁴

El convent dels carmelites calçats de Lleida

Podem dir que la situació d'aquest convent en 1642 és idèntica a aquella dels dominics, ja comentada anteriorment. És a dir, fou totalment destruït per raons estratègiques. No van tenir altre remei que demanar lloc a la Paeria per instal·lar-se dins de les muralles de la ciutat.

El 29 de maig de 1643 els obrers de l'església de Sant Joan de Lleida es queixen al Consell General de la ciutat pels "danys grans que reb y pateix la iglesia de St. Joan en estar los pares del Carme y de la Sma. Trinitat dins de dita parrochia prop de dita yglesia a hont estant y senyaladament los trinitaris que estan en la plassa per lo que en dita iglesia apenes y ve gent y en los bacins, o, plas no si plegue un sou".⁹⁵

El 17 de desembre de 1660 demanen els pares carmelites al Consell de la Ciutat "puesto dins ciutat per a poder reedificar aquell".⁹⁶ Prèvia visura el consistori els donà lloc prop el baluard de Sant Anastasi, al carrer de la Magdalena.

Segons un document del 13 de febrer de 1677, sabem que fr. Dionis Conill i Alzina, prior del convent carmelita, va demanar al Provincial de l'Orde de la Província de Catalunya i Mallorca ajut per reparar la casa on vivien aquests pares a Lleida. Se'ls va permetre pendre a cens 100 escuts "para reparar lo que se ha caido de

la casa y reducirla a cómoda habitación" (doc. 12). Sens dubte, la situació dels pares era bastant precària. De fet, el 26 de maig de 1679 demanaven a la Paeria ajut per les obres del nou convent i en 1690 estaven ja instal·lats. També sol·licitaren un terreny confrontant segurament per construir l'església.⁹⁷

Però les obres continuaven. En 1697 el prior del cenobi carmelita, fr. Albert Costa, va contractar al mestre de cases Francesc Merich per concloure alguns espais i fer-ne de nous. Així, devia pujar unes tàpies en "lo quarto comensat en dit convent", fins a cobrir-lo, i cegant les finestres que donaven a l'hort. També derrocaria les tàpies que l'aigua havia inutilitzat i aquelles que considerés poc fiables. Deuria "plantar la escala principal del dit convent", de pedra picada i motllura als graons, amb tres replans fins al primer pis. Hi ha una part de les tàpies del "quarto" esmentat que Merich devia acabar durant el mes d'agost de 1697, mentre que la resta, fins concloure el "quarto", pel mes de juliol de 1698. Per passar l'hivern hauria de cobrir les tàpies amb teula per evitar el seu deteriorament. També s'acordà que el convent donaria al mestre tots els materials a peu d'obra i que per tot rebria 58 "dobles" (116 lliures?). Com veiem era un edifici en continua evolució, ampliació i possiblement remodelació d'espais, usos i necessitats (doc. 13).

El 12 de març de 1705 demanen a la Paeria permís per construir a les ruïnes del vell convent un molí d'oli per sufragar les obres de la nova església.⁹⁸

Al 1743 trobem que els carmelites volien vendre l'antic convent arruïnats del camí que anava

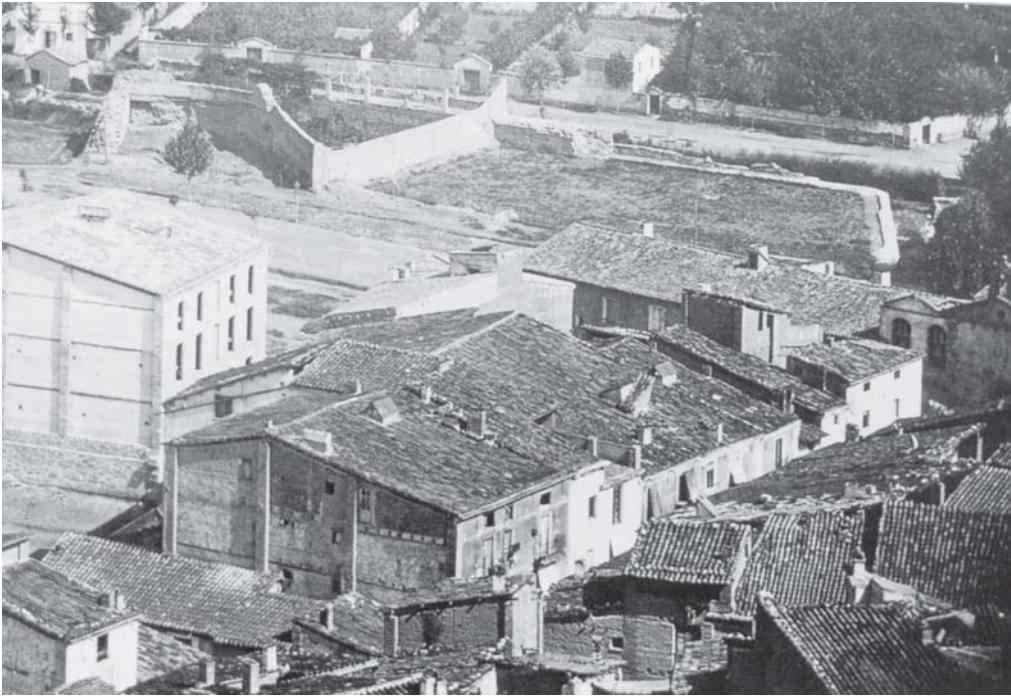

Fig. 13
Vista de la ciutat de
Lleida des de la Seu
Vella cap el baluard de
Sant Anastasi.
 A l'extrem dret es pot
 veure la part superior
 de la façana
 de l'església carmelita
 amb l'espadanya.
 (Foto: Lee Fontanella,
 1871. Clixé propietat
 del Canadien Center for
 Architecture, Mont-real)

de Lleida a Balaguer. Gràcies a aquest document coneixem que els pares van estar al carrer de la Magdalena “hasta últimos del año mil setecientos seis, o principios de mil setecientos siete en que tiempo a ocasión de la guerra, y sitio de dicha ciudad de Lérida, se derribó, y arruinó dicho convento” (figs. 12 i 13). Seguidament els religiosos van comprar per instal·lar el convent “una casa situada en la calle nombrada de la Coltellera Vieja, en la parroquia de Sn. Juan de dicha ciudad de Lérida, a los albañes del difunto Pedro Palou presbítero”, per un total de 800 lliures. Van haver d’encarregar tres censals, que junts feien 700 lliures, amb una pensió d’altres 700 sous, lliurant 100 lliures al comptat. La compra es va efectuar davant el notari Josep Gordà el 16 de març de 1716. Amb tot, sembla que la casa ja la ocupaven abans, cedida pel seu propietari, Pere Palou, als religiosos.⁹⁹ Segurament per adaptar la casa al seu ús conventual els carmelites van fer unes obres. El 13 de març de 1715, Miquel Joan Melet, mestre de cases de Lleida, va signar una àpoca al prior del convent per 108 lliures, 13 sous i 1 diner, per a la reparació de la casa.¹⁰⁰

En aquesta vivenda encara habitaven en 1743, amb greus dificultats i incomoditats. Només viuen 6 religiosos, “con la precisión de haver de celebrar los Divinos Oficios en el patio, o entrada de aquella”.

Degut a aquesta lamentable i delicada situació l’any 1743, com hem dit, “determinaron los Padres Carmelitas Calzados construir de nuevo, y fabricar convento sobre los mismos cimientos, que la tenían contruido antes de el año mil setecientos siete, dentro de esta ciudad en donde en efecto se hallan ya las pare-

des subidas a la altura de veinte palmos, y otros materiales, para dicha fábrica”. Però estaven sense rendes ni altres medis econòmics per dur a terme la obra, recordem la forma en que vivien al carrer de la Coltellera. Així que van acordar els pares “vender a público subasto y al mayor postor, el huerto que tienen, y posehen del suelo en donde el año mil seis cientos quarenta o antes estava situado y construido, el primitivo convento de dichos Padres con beneplácito Apostólico, como también la dicha casa, que habitan”, de manera que també es lliurarien dels 700 sous (35 ll.) que pagaven de pensió per la compra de la casa.¹⁰¹

De manera que el prior del convent fr. Josep Pons va sol·licitar a Roma la venda de l’antic convent carmelita. La Sagrada Congregació de Roma, amb data del 24 d’agost de 1743, demanà al bisbe de Lleida un informe sobre la necessitat d’aquesta venda. En aquest context va redactar el prior del convent els antecedents històrics del cenobi carmelita que ja hem ressenyat. Posteriorment, el dia 2 de desembre de 1743 la cúria episcopal va interrogar a uns testimonis sobre la veracitat de les notícies aportades pel prior. Un de ells fou Francesc Melé, d’uns 70 anys, que recordà que els seus avantpassats deien on es trobava l’antic convent de carmelites ara assolat. També ratificava la compra per part dels carmelites de la casa del difunt prevere Pere Palou, on ell mateix va néixer i viure durant algun temps. Un altre testimoni fou Josep Oliva, de 45 anys i també natural de Lleida, que va ratificar les dades aportades pels religiosos.

En data del 10 de gener de 1744 el bisbe de Lleida, Gregori Galindo, va informar a la Sa-

Fig. 14
Desfilada davant
dels pavellons militars
de Tàrraga,
a la plaça del Carme.
 Fotografia: Arxiu
 Històric Comarcal
 de Tàrraga.
 Fons Miquel Martí
 Florensa (núm. 100)

cra Congregació de Roma sobre la veracitat de les necessitats dels religiosos, i definitivament el dia 2 de juliol de 1744, des de Roma s'enviava l'autorització per vendre el terrenys de l'antic convent carmelità.¹⁰² Així doncs, ja podien els carmelites reprendre les obres del convent a l'actual carrer del Carme. Sembla que les noves dependències conventuals van ser ocupades o inaugurades el 19 de maig de 1766.¹⁰³

Mentre tenim constància que l'església s'estava bastint. Segons un document del 13 de juliol de 1765, la Sra. Francesca Morell i Cabases en el seu testament, en poder de Francesc Gavalda, prevere difunt que va ser de la parroquial de Corbins, fet el dia 8 d'abril de 1744, deixà com hereva universal a la seva ànima al convent de carmelites calçats de Lleida, desitgant que es fundessin misses. El dia de la seva mort el convent era creditor de 400 lliures. A més, el reverend D. Marià Alberni, rector que fou de Termens i de la Comunitat de preveres i rector de Santa Maria Magdalena de Lleida, el dia de la seva mort li devien 700 lliures, 10 sous i 5 diners, que a excepció d'unes 100 lliures, la resta devien els seus marmessors "emplearho en ajudar de cost de la fàbrica de la nova iglesia se està construhint en dit convent, en virtut de donació".¹⁰⁴

El nou temple fou consagrat pel bisbe Jerònim Maria de Torres, el 15 de juliol de 1786.¹⁰⁵ No conservem cap document ni contracte sobre l'inici de la obra, tot i que creiem que l'autor fou precisament Agustí Biscarri i Cabanyeres. Al testament que va signar el 30 de gener de 1786, dotà d'un aniversari al convent de Carmelites calçats de Lleida, de 100 lliures, "a part de la partida de diners, que se me està debent per los Rvts. P. Prior y Religiosos de dit convent per la nova fàbrica de la iglesia de aquest que se està construhint".¹⁰⁶ La mort d'aquest mestre no va truncar la construcció del nou temple. El

12 de desembre de 1789, els carmelites signaven un contracte privat amb Marià Biscarri, germà d'Agustí, i el fill i hereu d'aquest, Josep Biscarri i Biosca. La data d'aquest contracte ens és coneguda gràcies a una època que signaren els nou constructors el dia 31 de maig de 1790. En concret van rebre 340 lliures de dit convent "en rahó de la fàbrica de la noba Iglesia de dit convent", que eren "a compliment de aquelles setcentas quaranta lliuras" del total de l'obra contractada. Els Biscarri ja tenien cobrades 200 lliures, i les 140 lliures restants les van rebre de mans de la Sra. Josepa Boer i Riera (doc. 14). És possible que ara sí l'església estigués completament acabada, i no el dia de la consagració, que va ser quan van considerar que podien oficiar els actes litúrgics, tot i que les obres continuaven.

Lamentablement el nou segle XIX es va iniciar amb la guerra de l'Independència i novament el convent fou en part destruït.

El quarter militar de cavalleria de Tàrraga

A finals del mes de novembre de 1734 va arribar a Tàrraga el regiment de cavalleria de Calatrava, allotjant-se provisionalment en cases particulars. El 7 de setembre de 1741 els van atorgar la llicència per construir un nou quarter militar pels soldats. A les obres van participar Feliu i Ignasi Roca, mestre de Tàrraga. Les obres van tenir alguns problemes i es van perllongar fins les darreries de 1754.¹⁰⁷

A finals de 1760 es va prendre la decisió de construir uns nous pavellons militars destinats als oficials. Els plànols van ser encarregats pel marquès de la Mina a l'enginyer Pedro Cermeno. Després de tot un seguit de conflictes entre les parts implicades,¹⁰⁸ es va signar el contracte d'execució de "dos casas grandes llamadas Pavellones para el alojamiento de el Coronel, y oficiales de su squadron de cavalleria fuera, y cerca de los muros de dicha villa de Tàrraga", el dia 8 de setembre de 1761, davant el notari de Tàrraga Joan Àngel López i Jover.¹⁰⁹ Els empresaris eren Pau Cassanyes, fuster de Lleida; Josep Verdala, mestre de cases de Balaguer; Francesc Santamaria i Francesc Gassol, mestres de cases de Lleida i Batiste Badia, fuster també de Lleida. El total de l'obra eren 700 lliures.

Un dels pavellons estaria situat "immediato al messon nombrado de Grimau", i l'altre situat a la "hera nombrada de Subias". Cinc dies després de l'esmentada contracta, el dia 13 de setembre, Ignasi Roca i Agustí Biscarri, presentaren la sisena de l'obra adjudicada. No obstant, els empresaris acceptaren continuar la fàbrica dels pavellons amb la rebaixa ofrenada.

El 16 abril de 1764, D. Francisco de Bassecourt, Baró de Maials, Conde de Santa Clara i Governador Militar de la Plaça de Lleida, va instar a Cassanyes i Batiste que en 15 dies tinguessin els materials per a no endarrerir les obres dels pavellons militars de Tàrraga.¹¹⁰

Amb tot, el 2 de maig de 1764 (doc. 15) Pau Cassanyes i els seus companys reconeixen que “por nuestras precisas ocupaciones y otros relevantes motivos no nos es fácil, ni podemos dar el debido cumplimiento” a l’obra dels pavellons, per aquesta raó oferiren a Agustí Biscarri i Ignasi Roca que es fessin càrrec de la construcció. I així ho feren. Entre les condicions cal remarcar que Pau Cassanyes, Josep Verdala, Francesc Gassol, Francesc Santamaria i Batiste Badia, devien lliurar a Ignasi i Agustí les 700 lliures que havien rebut de l’Ajuntament per l’obra en qüestió.

A continuació del document esmentat, en trobem un altre amb els mateixos protagonistes, però amb una obra diferent. El 16 d’octubre de 1760, davant del notari de Barcelona Vicent Simó, l’Intendent General de Catalunya va atorgar, en subhasta pública, a favor d’Agustí Biscarri les obres de reparació de les places de Lleida, Seu d’Urgell, Berga i Cardona. Poc temps després Pau Cassanyes va oferir una sisena del total ofert per Biscarri que no va utilitzar el seu dret de “prelación”. Així, Pau Cassanyes, Francesc Gassol i Francesc Santamaria signaren una nova contracta davant del mateix notari Vicent Simó el dia 23 de gener de 1761. Però, en data del 2 de maig de 1764 Pau Cassanyes i els seus companys, desitjant que continuïn les obres de les ciutats perquè “nos impiden nuestras

precisas ocupaciones, y otros relevantes motivos”, van oferir a Agustí Biscarri fer-se càrrec de les obres. Entre les condicions estipulades Agustí va “condonar” les 100 lliures que Cassanyes devia pagar-li per les obres dels pavellons de Tàrraga.

Aquests pavellons estaven ubicats al costat del convent que fou dels Carmelites calçats de Tàrraga, a la plaça del Carme. La major part d’aquests edificis van ser derruïts en 1978, tot i que s’ha conservat una part com habitatges. Reformats en 1931 i 1958. Estem davant d’una tipologia arquitectònica sòbria i funcional, com el seu ús requeria, allotjar a militars (fig. 14).

L’església parroquial de Vilanova de la Barca

L’antic temple parroquial de Vilanova és una fàbrica romànica del segle XIII, consagrada el 1282. Al segle XVI es va ampliar amb una nau a la part de l’evangeli, ja que a l’altra part es trobava el fossar i l’abadia. Gairebé totes les guerres han afectat al temple, la dels Segadors al XVII, la de Successió a principis del XVIII, la de la Independència d’inicis del XIX i, finalment, la de 1936 que la va arruïnar definitivament.¹¹¹ De fet, es va construir l’actual temple per “Regiones Devastadas” (figs. 15 i 16).

En un dels períodes de pau, a finals del segle XVIII, tenim constància que es van dur a terme algunes obres de consolidació o reparació de la fàbrica. Així, el 20 de juliol de 1782, els mestres de cases Josep Tarragó i Josep Puy, el primer nomenat per part de l’Ajuntament de Vilanova i el segon pel mestre Marià Biscarri, visuraren una pilastra vella del temple “per los moviments” que havia experimentat, amb la finalitat de buscar remei.

Van determinar fer novament la teulada i abans buidar de terra “y demas runa” la volta per disminuir el seu pes. Després es deuria refer la pilastra, obra que Marià Biscarri es va com-

Fig. 15
Façana de l’antiga
església de
Vilanova de la Barca.
Portalada c. 1783 (?)

Fig. 16
Vista de les ruïnes
de l’església de
Vilanova de la Barca.

A la part esquerra es pot veure part de les arcades de la nau lateral que donaven a la nau central.

Fig. 17
Àpoca signada per
Miquel Batiste Miquel,
 de 18 lliures a compte
 de les 30 per realitzar
 una planta i perfils per
 la nova església de
 Vilanova de la Barca.
 1783.

Lo Baylo fixmat confeso aver rebut de Francesc Blanch
 y Josep Sanahuja com auxiliada de? pople de Vila-
 nova de la Barca la quantitat de dibuyt Nuevas
 dich 18 lrs 9 B^l qual quantitat son en pagoy y abon-
 compte de las trenta que me an de donar de los
 treballs finch fets per dita Vila, to abuntament
 de abea fet dos planos un perfil y taca per
 servir de norma y modelo per construir la nova
 yglesia que al pnt se construyes en dita
 Vila y para que conste fha lo pnt en
 Veyda y fecha 3 de 1783
 Son 18 lrs 9 B^l Miquel Batiste Miquel

prometre a executar per 175 lliures (doc. 16). Tot i així, sembla que l'obra en un primer moment no es va dur a terme.

L'estat de conservació del temple, el desig –segurament– de construir un de nou, com estaven fent molts pobles del voltant, i el seu espai reduït, van portar als regidors de Vilanova de la Barca, Francesc Blanch i Josep Sanahuja, encarregar a finals de 1782 a Miquel Batiste i Miquel, mestre de cases o arquitecte, la planta i perfils d'una nova església. El fet és que el 3 de febrer de 1783 Miquel Batiste feia un rebut de 18 lliures, a compte de les 30 que devia rebre pels dos plànols i un perfil de l'església nova de Vilanova. Al menys pel que va cobrar creiem que sí va projectar un nou temple parroquial (fig. 17).¹¹²

El cost era elevat? No es van posar d'acord amb la forma de costejar-la? Van decidir endarrerir l'erecció del nou temple? No ho sabem. El fet és que la nova església sembla que no es va dur a terme.

Però sí eren urgents algunes reparacions. Per aquesta raó el dia 20 de març de 1783 veiem com els comissionats de l'Ajuntament de Vilanova, Josep Rigó com a rector i Llorens Graells, van convenir amb el mestre Marià Biscarri, cunyat de Miquel Batiste, la construcció de la nova pilastra que provisionalment estava apuntalada, que arribava fins als arcs de la volta i els aguantava, esperant la resolució sobre una nova església. Definitivament, Marià Biscarri es va comprometre a refer la pilastra, descarregar de pes la volta del temple i

refer la teulada, acordant que rebria per tot la quantitat de 150 lliures (doc. 17).

No és fins el 18 de gener de 1784 quan trobem la primera època sobre l'esmentada obra. Marià va cobrar 6 lliures, 15 sous i 9 diners pels jornals realitzats en la setmana del 13 al 17 de gener i per part de la fusta comprada per la teulada.¹¹³ Un altre rebut està datat el 31 de gener del mateix any, pels jornals realitzats al temple entre els dies 19 i 31. Marià va rebre de mans del comissionat de les obres de l'església, Llorens Graells, un total de 46 lliures, 14 sous i 6 diners. Destacar que entre els treballadors apareixen els seus fills Miquel, Agustí i Josep. Els dos primers cobren el jornal de mestre, a 15 sous, mentre que Josep, que encara no devia ser mestre, a 11 sous i 3 diners (doc. 18). El tercer pagament està datat el 29 de febrer de 1784, per un total de 67 lliures, 6 sous i 6 diners (doc. 19). En aquest moment van concloure les obres de consolidació i reparació del temple, doncs troben, sense data concreta, tot i que és molt probable que sigui immediatament després de l'últim rebut, un llistat amb totes les despeses i partides gastades en l'obra. Rebut que és possible sigui fet pel comissionat Llorens Graells, on consta, a més dels tres rebuts lliurats a Marià Biscarri, les 18 lliures de la planta, dos partides de diners lliurats a compte –entre elles una del rector–, i 300 lliures donades a un tal Joan Pug (o Puig), sense concretar la despesa. Tot això suma un total de 593 lliures, 14 sous i 9 diners que va costar les obres de l'església de Vilanova de la Barca (doc. 20). Pel conservat podem intuir que tota la volta interior es va enguixar, canviar la teulada, i consolidar

una pilastra. És possible que les capelles afegides a cada costat a mode de transepte, tal vegada de començaments del segle XVIII, van provocar la inestabilitat de la pilastra o part del mur que va cedir.

En definitiva un temple que, com hem vist, creiem es va projectar de nova planta, però que finalment per diferents raons que amb seguretat desconeixem, es va acordar conservar el vell temple romànic. Hem pogut comprovar també en aquesta obra el treball de la família Biscarri, i uns fills, els de Marià, que intuïm no van ser uns mestres tan destacats com el seu pare i el seu oncle Agustí.

El dipòsit d'aigua i les fonts de Lleida

Estem davant d'una de les obres urbanístiques més importants de la Lleida del set-cents, juntament amb la construcció de l'anomenada Banqueta, al marge dret del riu Segre al pas per aquesta ciutat.

És una obra que resultà una autèntica ruïna pels Biscarri. El 20 de març de 1784, davant del notari Antoni Santmartí, els germans Agustí i Marià Biscarri, contractaren les obres de la construcció de “un depòsit per a acopiar aigües, quatre fonts, y conductos per a estas”, per un total de 44.825 lliures. Marià donà com a fiadors al seu germà Agustí, i al fill d'aquest, Josep Biscarri i Biosca, i a Anton Cots, semoler.¹¹⁴ El 30 de maig de 1784 Anton es va separar d'aquesta companyia, cedint el seu dret, o part, a favor d'Agustí, lliurant la quantitat de 500 lliures en compensació.

Per l'immens treball que generava la contracta i l'edat avançada tant d'Agustí com de Marià, fou necessària la incorporació d'un nou membre. Així, el 23 de setembre de 1784 accepten a Jaume Pallars, mestre fuster, amb les mateixes condicions que tenia l'esmentat Cots.¹¹⁵

El volum de treballadors que intervenien rondaven els 200, entre els mestres, manobres i peons. Possiblement una feina de control i supervisió que va sobrepassar l'edat dels germans Biscarri. El fet és que al mes de gener de 1786 les primeres visures de l'obra ja van detectar deficiències importants. La utilització de pedra del terreny que sortia a l'excavació, molt transpirable, en lloc de portar-la de la cantera de l'Astor, fou un dels problemes més greus des del punt de vista tècnic.

Agustí Biscarri va morir el 18 de març de 1786 i va deixar al capdavant de les obres del dipòsit al seu germà com a màxim responsable. Els problemes continuaven, acumulant un considerable retard. La Junta de Fonts, creada per controlar aquesta fàbrica, va haver d'advertir

a Marià Biscarri —el 30 de novembre de 1789— que devia concloure les obres.

Segons un auto del 13 d'agost de 1790, basant-se en un altre del 10 d'abril, es va manar a Marià Biscarri que lliurés a Joan Mensa, dipositari de “los Caudales de Espolios, y Vacantes” de la ciutat, la quantitat de 1.000 lliures per iniciar les obres de reparació “y emienda” de les Fonts. Passats els tres dies estipulats per efectuar el lliurament, es van iniciar les gestions contra Marià per mitjà de dos autos, del 23 i 25 d'agost, en què “se mandó prender su persona, y embargar todos sus bienes”. I així es va complir.

El dia 7 de novembre de 1790 fou subhastada una casa que tenia al carrer dels Quatre Cantons, que confrontava per un costat amb la casa del mestre Miquel Batiste i Miquel, cunyat de Marià. El comprador fou el pintor Miquel Fernández, que pagà per ella 1050 lliures. També fou subhastat un pati situat al Pla dels Gramàtics, adjudicat a Josep Solé, revenedor, que oferí 90 lliures. El dia 10 de desembre Marià “fue puesto en libertad del arresto en que se encontraba” per signar l'escriptura de venda, que es va dur a terme el dia 14 d'aquest mes.¹¹⁶

El mateix dia 7 de novembre també li van subhastar una terra situada a la partida de Serralonga, atorgada a favor de Pere Comes, pagès d'Albatàrrec, per un total de 500 lliures. Els problemes de Marià Biscarri augmentaven i en aquest acte van aparèixer els anterior propietaris, les germanes Currant amb els respectius marits, al·legant que el seu curador havia venut la terra a Marià, i que aquest els havia enganyat dient que la peça tenia 5 jornals i no 3 com va valorar Biscarri. Les germanes havien presentat instància judicial per recobrar la terra o el seu valor real, però finalment les instàncies els van demanar 600 lliures, però les germanes no van accedir, quedant-se la terra en propietat de Pere Comes, retardant-se la signatura de l'escriptura fins el 28 de desembre.¹¹⁷

En idèntica situació es va trobar el nebot de Marià i fill d'Agustí, Josep Biscarri Biosca, que en les mateixes dates li van requerir el lliurament a Joan Mensa de la quantitat de 1.000 lliures per emprendre les reparacions del dipòsit i fonts, que se sumarien a les 1.000 lliures que cadascú dels altres implicats també devien lliurar. Però tampoc va complir el termini, i el 23 d'agost de 1790 li van embargar una peça de terra valorada per uns perits en 2.025 lliures. Novament en un auto del 13 d'octubre li van requerir 2.000 lliures més, que no va lliurar i van procedir a la subhasta d'una casa que tenia al carrer de Sant Antoni valorada en 5.800 lliures.

Els mestres Clement Daura, Interventor de l'obra, i Josep Tarragó, mestre d'ella, el 15 de febrer de 1791 van fer relació testimoniant que eren necessàries 14.523 lliures per concloure bé la fàbrica "en quanto a las fuentes, sus fachadas, conductos y [?] de encima del depósito, pues este por ahora queda suspendido". Aquesta valoració va provocar que l'11 de març de 1791 un auto manà els assentistes de l'obra el lliurament de 14.523 lliures en el termini de tres dies. Arribat el dia Josep Biscarri no es presentà, es trobava de viatge a Madrid, i al seu lloc envià a Bonaventura Pés, no per resoldre la demanda sinó amb poders per a pledejar. Tot això va comportar que el Governador de Lleida, amb data de 4 d'abril, ordenés la subhasta pública dels béns de Josep Biscarri, manant la creació de les tabes i expedients necessaris.¹¹⁸ Procediment que durà uns 30 dies. Finalment, el dia 12 de maig se celebraria la subhasta pública a la Casa Consistorial, amb Josep Biscarri encara absent. La peça de terra anteriorment citada es va atorgar, per 3.070 lliures, a favor d'Isidre Oliver, comerciant, que va dir pujava per Pere Celles, mestre de cases de Lleida. Les escriptures es van signar el 18 de maig de 1791.¹¹⁹

Josep Tarragó s'havia fet càrrec de les obres de les fonts a mitjans d'agost de 1790, al temps que arrestaven a Marià Biscarri. Tarragó va posar en servei les fonts de la Plaça de Sant Francesc, de l'Ensenyança i va dissenyar la polèmica font de les Sirenes per la Plaça de Sant Joan.¹²⁰ Les obres del dipòsit i les fonts es van concloure definitivament al desembre de 1792.

Altres obres urbanístiques

En aquest apartat només citarem o comentarem algunes obres realitzades pels Biscarri dins de l'àmbit urbanístic o hidràulic, ens referim a ponts, sèquies, presses, i altres.

Per exemple, Agustí Biscarri per una època del 5 de juny de 1743, va rebre 560 lliures, per la Sèquia del Comanador, del terme de Sudanel. Van ser testimonis de l'acte notarial Josep Farré i Joan Lluch, joves mestres de cases.¹²¹

El 17 d'octubre de 1745 "Miguel Melet, Francisco Siloé, Gabriel Forcada, Agustí Biscarri, Antonio Balaguer y Francisco Santamaría, todos maestros albanyles de la ciudad de Lérida, de nuestro buen grado y espontánea voluntad hazemos compañía por el término de cinco años contaderos des del día que empezara la obra del Puente y demás sobre la sisena dada y ofrecida por Agustín Biscarri a la Reverent Junta de obras de la misma ciudad".¹²²

El 26 de maig de 1749, Francesc Silue i Agustí Biscarri signaren una època de 373 lliures,

15 sous que van rebre de mans de D. Antonio de Queralto, per a la construcció dels arcs construïts en "lo Boch de Bitern".¹²³

Agustí Biscarri i Antoni Becardí van ser elegits, en 1753, per part de l'Ajuntament de Lleida, per a visurar les obres de "las Pressa, diques, y azequies de los Rius Segre y Noguera", mentre que els contractistes nomenaren a Josep Daura i Francesc Silué.¹²⁴

Agustí Biscarri i Cabanyeres es feu càrrec també d'obres urbanístiques a la ciutat de Lleida. En concret, la remodelació que provocà la construcció de la llengua de Sierp i fortificació de la Seu Vella. L'Intendent General del Principat de Catalunya el 4 de juliol de 1752, davant el notari de Barcelona D. Vicente Simó, "estableció, y en emphyteusi consedió en favor de Agustín Biscarri maestro albañil de la presente ciudad de Lérida y de los suyos un terreno, o solo para edificar casas de sesenta palmos de largo, y sinquenta de ancho vacante, que se halla sitio en la misma ciudad de Lérida, parroquia de S. Andrés, y callejuela nombrada de Gayroles a censo de tres sueldos barceloneses pagaderos cada un anyo a la Real Azienda haviendo de pagar por primera entrada como pago el mismo Biscarri ciento, y quarenta reales arditos".¹²⁵

Agustí Biscarri fou també empresari de les obres del pont de Lleida. El document en qüestió és del 28 de gener de 1761, quan Jaume Aymà, de 61 anys, i Francesc Germes, de 41, fan una relació extrajudicial en la qual reconèixer haver treballat per ordre d'Agustí en atallantar "todas las piedras, y baranas, y socalos nuevas, y viejas de dicho puente y que las barandas antes de trabajarlas estaban a nivel, y para ganar su declivio habieron de hazer muchas gayas trabajando y rocando muchas piedras para sentar con toda igualdad, y tirantez dichos socalos [...] cuya obra fue de mucho más trabajo y entenimiento".¹²⁶ Segons un altre document l'obra del pont era dirigida per Pedro de Ara, "ingeniero de la Plaza de Lérida, Pedro Fexes era el sobrestant nomenat per la junta del "Peaje, obras, y reparos del puente de Lleida". Francesc Olomo va desviar l'aigua del Segre per l'última arcada mentre treballaven fins que acabaren l'obra.¹²⁷

Només coneixem una planta d'una obra signada per Agustí Biscarri i Cabanyeres. Es tracta de la planta i perfils de la palanca del pont de Balaguer, de 1765. En aquest any una crescuda del riu Segre al passar per la vila de Balaguer va trencar dos piles del pont. El Comú de Balaguer va concedir "el asiento a Pedro Lleopart Arquitecto Carpintero de la ciudad de Lérida de constituir de nuevo la palanca que se deve edificar en la rompida del Puente de

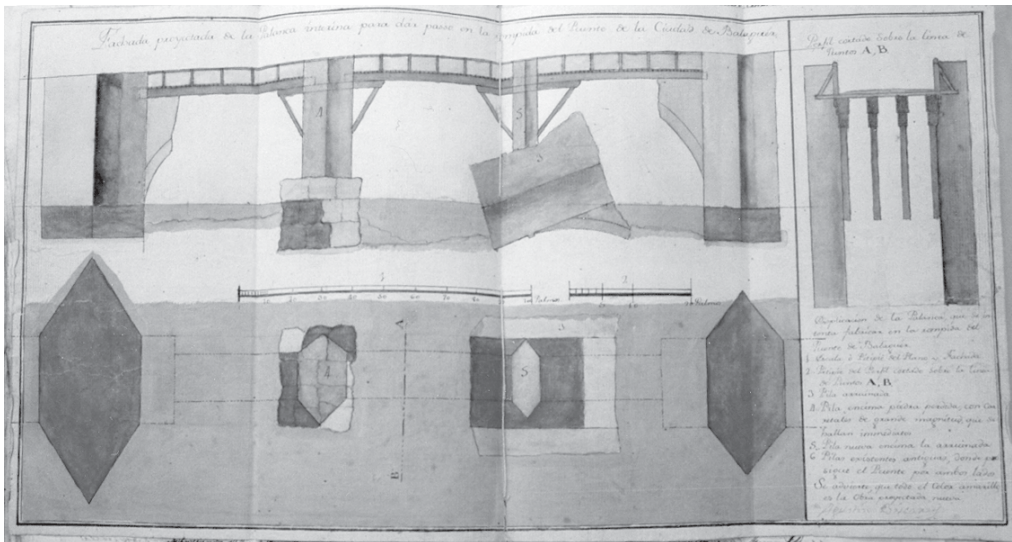

Fig. 18
Planta i perfils de
la nova palanca del
pont de Balaguer.
 Signada per Agustí
 Biscarri Cabanyeres.
 1765.

la presente ciudad, assí y conforme el plano y perfils que para este efecto se han delineado para dar el passo tan importante y necessario de dicho puente". La planta amb els perfils es troba cosida al protocol en qüestió conservat a l'Arxiu Històric Comarcal de Balaguer (fig. 18). Tot i que no participà en aquesta obra, és evident que Agustí va veure la situació del pont després de la "rompida" i fou ell —segons evidència la planta— qui planificà i resolgué la reconstrucció del pont. Pere Lleopard devia "dar y de por asegurado y firme por el espacio de quatro anyos el nuevo pilar deve edificar de carratales (de la cuesta del Santo Christo) al pie según lo prevenido en dicho plano", i conllosa en dos mesos i mig. El total de l'obra era de 2.137 lliures, pagadores en tres vegades i parts iguals de 712 lliures, 6 sous i 8 diners. La primera "el dia se empessaran las obras", la segona "al tiempo se juzgara estar hecha la mitad de las obras" i l'última "luego de concludida, y revisada la obra".¹²⁸ Finalment, l'obra fou visurada el 29 de novembre del mateix any pel mestre de cases Gabriel Semis (o Sentis) i per fr. Anton de la Concepció, religiós carmelita descalç del convent de la ciutat de Balaguer, la qual fou aprovada i acceptada.¹²⁹

El 8 de juny de 1766 Agustí Biscarri, amb Josep i Anton Corts, semolers, pare i fill; Anton Raimat, comerciant; Anton Grau, sabater; Carles Messeguer, boter; Joan Urquia, pagès; Isidre Oliver, espartenyer i Francesc Alquesiar, adroguer, fan i signen societat i companyia so-

bre l'arrendament de pont de la ciutat de Lleida, "lo passatge de aquell". En tot eren iguals, "ab perdus y ganansias". Testimoni Tomas Melet, mestre de cases.¹³⁰ El 16 d'agost Isidre Oliver i Joan Urquia signen una àpoca de 175 lliures que han de lliurar la resta dels companys per la renúncia a aquest arrendament.¹³¹

També al mes de maig de 1769, Agustí Biscarri novament amb Joan Urquia i Isidre Oliver, fan companyia per l'arrendament dels delmes de les viles de Granyena, Els Torms, Soleras, Juncosa, Beres, Albagés, El Cogul, Valdereig, Sisquella, Miravall, Vinferri i Margalef, pel temps de quatre anys, fins el mes d'abril de 1773.¹³²

El 20 de juliol de 1802, el mestre de cases Francesc Nadal es va fer càrrec de l'obra d'empedrar bona part dels carrers de Lleida, per una lliura i un sou la vara superficial (equivalent a 4 pams o 3 peus, o a 70 centímetres). Per tenir enllestida l'obra el més aviat possible, va fer societat amb altres mestres, entre els que trobem a Josep, Miquel, Agustí i Francesc Biscarri, els fills de Marià Biscarri i Cabanyeres (doc. 21).

Fins aquí la presentació d'aquesta família de mestres, actius a Lleida al segle XVIII principalment, tot i que no hem fet un exhaustiu recull de totes les obres en què van participar, conscients de la limitació d'un article d'aquestes característiques.

Apèndix Documental

1

1752, abril, 28 - Lleida

Companyia entre Agustí Biscarri, Josep Burria i Francisco Silué per les obres del reials.

AHPL, notari Miquel Roig, manual 1752 [sign.969], fol.52r-53r

Die vigésima octava mensis aprilii anno a Nativitate Domini Millesimo Septingentésimo quinquagesimo Secundo Ilerda.

In Dei Nomine Amen. Noverint universi; Quod inter nos partes subscriptas, et super societate infrascripta inita firmata et iurata fuerunt capitula sequentia. Sobre lo empendrer la fàbrica de les obres y reparos del Rey en lo Regne de Aragón fahedores entre Agostí Biscarri, Joseph Burria, Francisco Silué los tres mestres de cases, y Antón Solá mestre fuster tots de la present ciutat de Lleyda fan entre sí companya ab los pactes següents:

1. Primo es pacta que se dega anar a Zaragoza a fer lo asiento de dites obres, y que hi hauran de anar los individuos que la companya destinarà havent sols de pagar lo gasto faran en lo viatge tant si queda lo asiento per la companya com no.
2. Que en cas de quedar lo asiento per la companya que esta sie duradora tot lo temps durarà la obra del asiento.
3. Que tots estigan obligats a mirar lo util y profit de la companya en allò que la possibilitat de cada hu alcantse.
4. Es pactat que quant convingue lo viatjar algú per diligencies de la companya se li assenyale una lliura, vuit sous per cada dia emplearà en lo viatge, y en los dies que algun, o, alguns de la companya estaran empleats en les obres se li assenyale catorse sous per cada dia estarà empleat en les dites obres.
5. Espactat que quant convingue los que estaran empleats en les obres lo gastar alguna partida que degue consultar ab los demés companys menos que si en alguna cosa prompta, y necessaria que en aquest cas podrà gastar lo que compregue sie necessari, y no mes.
6. Es pactat que los que estaran empleats en les obres estiguen obligats a portar lo compte per cada semana del que se aura gastat havent de presentar recibo de tots los gastos, y partidas de que se pogue presentar majorment essent partida algo crestada.
7. Ittem es pactat que si succehirà lo enfermar algun dels que estaran empleats en les obres de la companya dega assistirlo en lo necessari per sa acistencia en la enfermedat així en aliments com en metges, y medecines y en lo demés que li convingue per sa salut y en lo interim no se li pagarà jornal.

8. Ittem es pactat que los quatre degan estar a iguals parts, y porcions tant en guany com en perdua que pogue haver en dites obres.

9. Ittem que los que estaran empleats en les obres degan donar los comptes cada any de dites obres, y si ans del any se plegarà la obra de algun poble que luego se dega donar comptes de les obres de aquell poble, o, que degan donar comptes sempre que companya voldrà. Et ideo nos dicte partes laudantes, aprobantes, rattificantes, et confirmantes preincerta capitula [...]. Actum est hoc ut supra = Testes omnia sunt Baptista Pey scriptor et Christopharus Melgosa agrícola ambo Ilerda.

2

1752, juliol, 17 - Lleida

Companyia entre Francesc Silué, Josep Burria i Agustí Biscarri per l'execució d'unes columnes per la capella de la Verge del Pilar de Saragossa.

AHPL, notari Miquel Roig, manual 1752 [sign.969], fol.108r

Die decima séptima mensis julii anno a Nativitate Domini Millesimo septingentésimo quinquagesimo secundo Ilerda.

In Dei Nomine Amen: Nosaltres Francisco Silué, Joseph Burria y Agustí Biscarri, los tres mestres de cases de Lleyda y Antón Sola mestre fuster de la mateixa ciudad. Per quant ab acte rebut en poder del notari infrascrit en vint i vuit de abril proxim pasta feren entre sí companya sobre lo fer asiento de les obres del Rey del Regne de Aragón ab tenor del present volen y convenen també entre sí lo tenir també companya feta per a fer asiento de la fàbrica de les trenta y quatre columnes de jaspe de Tortosa que dejen fabricarse en la capella de la Iglesia de Nostra Senyora del Pilar de Zaragoza la qual companya volen tenir per feta ab los mateixos pactes y condicions, y obligacions conengudes en lo dalt calendat acte de companya de dit asiento de les obres de Aragón, y prometen tenirla per ferma, y agradable, y no revocarla baix obligació de sos respective bens. Y renunciant a totes y qualsevols lleys. Actum st hoc ut supra testes sunt Baptiste Pey scriptor, et Josephus Soler sutor ambo Ilerde.

3

1732, maig, 19 - Aytona

Joan Gassol, mestre de cases de Lleida, contracta unes obres en l'església de Sant Gaietà d'Aitona.

ADL, Documents d'Aitona (sense inventariar). Manual 1732, fol. 41v-42v

Obligació de la obra de St. Cayetano.

Confessan de son grat los honorables Juan Solanes Batlle de la vila de Aytona Bisbat de Lleyda y Manuel Lladós y Joseph Esteve Regidors en lo present, y corrent any de dita vila que se han convingut, y ajustat ab Juan Gassol arquitecto, eo mestre de casas de la ciutat de Lleyda a estas cosas present, es a saber que dit Gassol se enpren fer la obra de la Capella de St. Cayetano de dita vila en y conforme la trassa, e idea que ha donat dit Gassol que queda soscrita en nom de dits honorables Batlle y Regidors y de dit mestre Gassol de ma de mi lo infrascrit notari en lo dia present y avall scrit. La qual conventio y ajust se ha fet ab los pactes, y per lo preu següent = E primerament que los pilars se han de fer en dita obra los farà dit Gassol, o, ab pilastres, o, columnas així com los Regidors y Comú de dita vila coldran. Item ab pacte que la dita obra dega començarse y acabarse segons que dits honorables Batlle y Regidors se concertaran ab dit mestre Gassol en lo dia de la fira de Aytona en lo corrent any = Item ab pacte que tota la direcció de la obra dega correr per dit mestre Gassol, no empero lo demás mestres, o, fadrins treballen en dita obra obren de un cap cosa alguna per a que aquella se fassa ab tot açert. Item es pacte que los archs se faran en dita obra se fassen de rajola = Item ab pacte que los honorables Regidors de dita vila donen a dit mestre Gassol tots los bestrets de cals, jes, pedra, y rajola y demás necessaris a la obra a peu de obra, y també tots los manobres necessaris per a ella a gastos de la vila = Lo preu de dita obra es cent y setanta y sinch lliuras moneda Barcelona, pagadoras es a saber vuytanta y dos lliuras, deu sous lo dia se començarà dita obra, y las restants vuytanta y dos lliures deu sous son pagadoras del dia finira dita obra a un any. Y per a que ditas coses gosen de tota firmesa y seguritat obligan dit honorables Regidors los béns y emoluments de la Universitat y comú de dita vila, y dit mestre Juan Gassol los seus béns propis mobles, e inmoebles, haguts y per haver cada una part per la que a ella portan, y spectat. Y així ho firmen y juran ecta. die dinou de maig del any de la nativitat del Senyor mil setsens trenta y dos = Testes sunt Miquel Fontfreda Sastre y Joseph Aguilar menos espardenyers tots de dita vila de Aytona.

4

1735, setembre, 6 - Aitona

Agustí Biscarri, mestre de cases, contracta l'obra de la nova església de Sant Gaietà d'Aitona

ADL, Documents d'Aitona (sense inventariar). Manual 1735, fol. 60-62.

Ajust de fer y fabricar la Capella de St. Cayetano. Sia a tots manifest que los honorables Joan

Solanes Batlle de la Vila de Aytona Bisbat de Lleyda, y Joseph Massot y Josep Dolader Regidors en el present y corrent any de dita vila obrant estos las cosas infrascritas en presència y consentiment de las personas del Ayuntamiento infrascritas y de comú parer, y voluntat dels indicidos y habitants de dita vila, desitjant se fabrique iglesia en la capella que era antes de St. Cayetano construida dins dita vila han fet fer a Mariano Batista mestre de casas de la ciutat de Lleyda planta, per a que se fabrique dita Iglesia, e, inseguint las reduccions de dita vila en dia quatre de setembre, mil setsens trenta y sinch dits honorables Batlle y Regidors feren subastar en la plaça pública de dita vila feren subastar la tabba que assí se insertara, a fí, y effecte de que qualsevol mestre en lo art de arquitectura volgués fabricar dita iglesia a thenor de la dita planta, aquell que per menor preu la construiria se li lliuraria dita tabba, que és a saber:

Tothom que vulla entendre en fer la Iglesia de St. Cayetano de la present vila de Aytona los honorables Batlle y Regidors, y ajuntament de dita Vila los refirmara acte per la seguritat del preu a aquell aquí quedara la última manda, qui entengue passe avant, qui al que més barato, y ab més conveniència farà dita obra se lliurará ab los pactes infrascrits, y següents.

Primerament sapia lo arrendatari, que per a fer dita obra se ha de regir, y governar per la planta feta per mestre Mariano Batista següent lo orde della en tot, y que segons lo thenor de dita planta concluida que estiga tota la obra haja de ser visurada per dos mestres elegits per lo ajuntament de dita vila, huno y lo altre per lo arrendatari pagan cadahu lo que elegirà.

Item sapia lo arrendatari que per a fer dita obra se ha de regir y governar que aquell en qui quedara dita obra tinga obligació de donar, y pagar sis lliuras ardots al sobredit Mariano Batista per son treball de fer la planta, pero si en cas que dita obra quede a càrrech de dit mestre Mariano lo ferla no se dega pagar cosa per dita planta.

Item sapia y entrega dit arrendatari que ab la suposició, com dit és, ser la voluntat de dita vila, e, individuos della haver de seguirse el methodo, rumbo y art de dita planta, vol la vila que los socols dels peus de las columnas hagen de ser de pedra picada a aquella alçada, que segons regles del art deuran tenir.

Item sapia y entrega dit arrendatari que los archs que han de naixer de les pilastres, o, columnes han de ser de piso, o, rajola, y que después de fets los archs, las parets del encargament sobre los archs fins a buscar lo nivel de la tardosa del arch haja de ser igual de pedra y argamasa construinthi un pilar al mitg, y al printo della se posaran unas llambordas de llargaria de sinch palms per a que lo pilar tinga mejor abrich y tinga més força la encavelada y pilars.

Item sapia y entenga dit arrendatari que tota la fusteria que serà necessaria per a los archs y boveda del encendriat, y lo demás de dit encendriat tindrà obligació lo arrendatari de mans de fuster (menos lo ferro) ferho fer tot, y las encavellades, enllatats, bastiments per lo llanternó, finestres de sotallanetes, bastiments de llunetes. Y si res impensat hi ha necessari a la obra además del referit correrà per compte de la vila y el donar la fusta, y sogueria necessaria tant per las bastidas, com per lo demás.

Item sapie, y entenga dit arrendatari que tota la maniobra necessaria per a dita obra, com són pedra, cals, ges, y aigua se li donarà al arrendatari a peu de obra, y tot lo necesari a peu de obra empero corrent a càrrech del arrendatari lo llogar los manobres, que seran necessaris, y pagarse a costas dell [?]. Y que per a manobres se haja de donar lo arbitre preu per preu als de la vila.

Item sapia lo arrendatari que deurà aprfitar la pedra de la portalada vella, y aquella repicarla bé y lo fer la portalada nova ha de ser seguint lo rumbo de la planta.

Item sapia lo arrendatari que lo desenrunar dita obra, y fer lo fossos per a els fonaments de la obra nova correrà a càrrech y cuidado de la vila. Item sapia dit arrendatari que haurà de donar concluida dita obra en divuyt mesos contadors del sía que la començara en avant.

Item sapia lo arrendatari que estava a la ma esquerra entrant a la capella que vuy està derroca quedarà feta com vuy està y sobre ella se continuarà la obra nova.

Item sapia lo arrendatari que además de tot lo contingut en la present tabba tindrà obligació de fer de pedra picada las quatre cantonades que excedeixen del cos de la Iglesia, les quals forman lo vacuo de la mitja taronja en la part exterior, y que al remate dellas se picaran un es pedres seguint el ràfech de obra cuita com se conté en lo perfil de dita planta.

Item sapia lo arrendatari y entenga, que per la seguritat de dita obra, y cumplir lo que en la present tabba es contingut haurà de donar idòneas fermanças a coneguda de dita vila.

Item sapia y entenga dit arrendatari que aquell en qui quedara subastada dita obra la vila li promet pagarle en tres iguals pagas; és a saber la primera paga quant se empendrà la obra, la segona a mitja obra, y la terçera y última paga se dividirà en dos pagas fahedora la primera lo dia se conclouran los divuyt mesos en què deven donar concluida dita obra, y la altre meitat de aquell dia en sis mesos.

Item sapia lo arrendatari que los dits honorables Batlle y Regidors li donaran durant la obra casa per a sa habitació, y en cas de malaltia dell durant dia lo assistiran del metge, y chirurgia tindra conduhits per lo Comú de dita Vila.

Item sapia y entenga lo arrendatari que haurà de pagar al corredor per sas corredorias, y al notari son just y concedent salari.

La qual tabba fou subastada per molts dias en la plaça de més parts publicas de dita Vila de Aytona per Miquel Tane corredor públich de dita Vila, y de orde de dits honorables Batlle, Regidors y Ajuntament en lo dia quatre de setembre 1735 fou lliurada per dit Tane a Agustí Biscarri mestre de casas habitant en la vila de Tarraga Bisbat de Solsona, natural empero de la Ciutat de Tortosa, com a menos dient, per preu de 710 lliures moneda Barcelona, de que ha fet relació dit Tane corredor predit a mi lo notari infrascrit en testimoni y del Dr. Gabriel Fontfreda en dita Vila de Aytona residint, y de Bonaventura Mariats çabater de la vila de Reus Archebisbat de Tarragona.

Y observant ditas cosas y pactes sobredits dits honorables Batlle y Regidors, y personas que després se nomeniran entreguen dita obra, y fàbrica de dita Iglesia a dit Agustí Biscarri present ab los pactes continguts en dita tabba mudantse sols lo pacte que conté que lo arrendatari haja de donar idòneas fermanças a coneguda de la vila, se contente lo arrendatari en que la meitat de la primera paga ço és 118 ll., 5 ss. 4 d. se li done al començar la obra, y las altres 118 ll, 6 ss, 4 d. a cumpliment de la primera paga se li done concluit lo ters de la obra. La segona empero paga que importa lo mateix haja de seguir lo mateix orde de la primera, y ab la circumstancia que feta la meitat de la obra tinga de rebre la meitat de la paga della. La tercera empero y última paga la meitat della ha de ser concluida la obra, la altra empero meitat al cap de sis mesos de concluida la obra, Y així y ab dits pactes dits honorables Joan Solanes, Batlle, Joseph Massot, y Joseph Dolader, Regidors de dita Vila, Y Joseph Calçada y Espes, Francisco Ferrant y Silvestre Ivars personas que componen lo ayuntamiento de dita vila en nom della per a fer valer y tenir tot lo que en la tabba se conté, y per a las pagas, y preu de dita obra obligan tots los Béns, redits y emoluments de dita Vila, y Comú de dita Vila, y sa Universitat, Y las mateixas personas hu per hu se obligan com a particulars a totes, y sobreditas cosas, encara que hi estigan obligats [...]. Y lo dit Agustí Biscarri promet en bona fe, fer dita Iglesia, obras y fàbrica a thenor, y serie de dita planta que queda formada en nom de dita vila y de dit Biscarri, e, inseguir lo thenor della y de observar y cumplir tots los pactes continguts en dita tabba que se li ha lliurat del modo que dalt queda expressada, y tot lo que es conté per sa part en lo present acte. Per ço, y per a totes ditas cosas, y quiscuna dellas obliga dit mestre Agustí Biscarri tots, y sengles Béns seus mobles, e immobles haguts y per haver [...] in Ville de Aytona Diosc. Ilerdensis die sexta mensis septembris anno a nativitate Domini millesimo septuagentesimo trigessimo quinto. Testes sunt Rdus. Dr. Gabriel Fonfreda pbr. Et Joachim Tomes chirurgius omnes dicte ville de Aytona.

1688, febrer, 29 - Lleida.

Joan Francesc Lacarra i Joan Melet, mestres de cases, contracten unes obres al convent de Sant Domènec de Lleida.

AHPL, notari Jaume Estrada, manual 1688 [sign.559], fol.42-43r

In Dei Nomine Noverint Universi quod Nos P.Fr. Thomas Carrater S.T. Dr. Presidens conventus Sancti Dominici ordinis Predicatorum presentis civitatis Ilerde, Fr. Josephus Gatell S.T. Dr. et Fr. Michael Diago religiosi dicti conventus convocati et congregati in aula priorali ubi alias in dictum conventum tenientes et representantes tanquam major et sanior pars eiusdem conventus omnes unanimes et concordantes ex una et Joannes Franciscus Lacarra et Joannes Melet architectores in villa de Fraga Regni Aragonum habitatores in presenti Civitate Ilerde reperti partibus ex altera gratis et ex nostris certis scientiis confitemur et in veritate recognoscimus una parte nostrum alteri et nobis ad invicem et vicissim quod super operibus contentis in infrascripto memoriali fuerunt facta inita conventa firmata et iurata capitula in infrascripto memoriale contenta in hunc qui sequitur modum:

La obra del convento de Santo Domingo de la presente ciudad de Lérida se ha de haser con los pactos siguientes:

1. Primo los fundamentos han de tener de resio seys palmos y en la sanja que está abierta se han de haser dos arcos de punta lo quales an de morir donde acaben los fundamentos.
2. La pared de los fundamentos arriba ha de tener quatro palmos de resio y de alto bente palmos dexando arriba por la parte de adentro abiertos los encarcelamientos de los maderos y por afuera ha de rematar en un cordon de piedra de quatro dedos afuera.
3. Cada lienço ha de tener dos ventanas rasgadas de catorse palmos de alto y nueve, o, dies en ancho. Item cinco ventanas en cada lienço de nueve palmos en alto y seys en ancho y quatro ventanas unas en cada lienço de quatro palmos en alto y tres en ancho.
4. La pared del petril, o, antepecho de las ventanas ha de subir hasta la abertura dexando una grada abajo de solo dos palmos de grueso y todas las ventanas se an de cubrir con lindas por afuera y con arcos de ladrillo por adentro menos los pequeños de tres palmos.
5. Se an de dexar abiertas dos saetias en una y otra parte de la esquina, esto es una en cada parte de dos palmos en alto y un palmo en ancho esto dentro los fundamentos a quatro varas de la esquina advirtiendole que an de ir enpachandose por adentro lo que pareciere proporcionado.
6. La obra ha de ser manposterior sin cuyda-

do de que la pared quede pulida por adentro solo que por afuera se ha de echar la mejor piedra.

7. La esquina y ventanas han de ser de piedra pulida a pico y la esquina remachada tres vavas en alto y un palmo en ancho.

8. El convento dará piedra, argamasa y agua en la hereta. Item bayartes para llevar piedra y argamasa, posales para el agua y madera para arcos y bastida.

9. Ofrece Juan Melet haser dicha obra a dies y siete reales de plata la cana, esto es cana rasa en alto y ancho contanto los vasios por llenos y haran la obra conforme las condiciones arriba dichas.

10. Promete dicho convento y religiosos dar y entregar a los dichos catorse escudos el primero dia que empiessaran la obra.

Et Ideo dictes partes laudantes approbantes ratificantes et confirmantes preincerta capitula in dicto memoriali contenta ac omnia et singula in eiusdem reporta iuxta corundem seriem et thenorem renuntiantes exceptioni capitulorum predicti memorialis et moni aliis iuri gratis convenimus et bona fide promittimus un pars nostrum alteri et nobis ad invicem et vicissim quod omnia et singula in eodem memoriali contenta tenebimus complebimus et observabimus in quantum utramque partem nostrum tangunt et concernunt ac pro ut melius et plenius in illo continetur sine aliqua videlys et dilatione missionis super quibus et prohys complendis abligamus nos dicti Religiosi omnia et singula bona dicti convenius et reliqui omnia et singula bona nostra et cuiuslibet nostrum in solidum mobilia et immobilia renuntiantes beneficio novarum constitutionem et consuetudini Bar^{na} Ilerde de expensis non restituendis loquenti et legi sive iuri dicenti et omni alii iuri et ut predicta iuramus hac igitur actum est hoc sig[+]na nostrum Ioannis Franciscus Lacarra et Ioannis Melet qui predicta Laudamos concedimus firmamus et iuramus Ilerde sub die quarta mensis martii anno a Nativitate Domini Millessimo sexcentesimo octuagesimo octavo presente me Iacobo Estrada auctoritate Regia notario publico Ilerde et Collegio notariorum publicorum dicta civitatis et presentibus etiam pro testibus Magnifico Raymundo Queralto Legun Doctore Ilerde et Foelice Santfeliu scriptore dicte civitatis Ilerde sig[+]na nostrum F. Thome Carrate, Josephi Gatell et Michaelis Diago qui predicta Laudamus concedimus firmamus et iuramus Ilerde sub die tertia mensis maii anno a Nativitate Domini Millessimo Sexcentesimo octuagesimo octavo presente Foelice Santfeliu scriptore dicti civitatis substituto iurato mei dicti et infrascripti notari in hiis interveniente et presentibus etiam protestibus Magnifico Foelice Cassanoves cive honorato Ilerde et Joannes Mascaro cultore dicte Civitatis.

1735, setembre, 23 - Lleida.

Solemne acte de col·locació de la primera pedra de la nova església del convent de Sant Domènec de Lleida. Obra que fou contractada per Agustí Biscarri.

AHPL, notari Joan Cases, manual 1735 [sign.485], fol.246v-247r.

Die vigesima tertia mensis septembris, anno 1735 ilderda.

Et nom de Nostre Sr. Déu Jesuchrist, de Maria SS^{ma} del Roser, y del Patriarca San Domingo sia Amen. Constituits personalment lor Rnts. P. P. Pere Escorcell Prior del convent de St. Domingo Orde de Predicadors de la present ciutat de Lleyda, fr. Joan Batiste Borrell mestre en Sagrada Theologia, fr. Anastasi Vaquer, fr. Domingo Bieto, fr. Thomas Bernat, fr. Domingo Cornador, y fr. Joan Pons tots sacerdots, y Religiosos professors y conventuals de dit convent, y en lo cantó de dalt de la Iglesia del mateix convent situat en la parroquia de St. Llorens, y carrer dit de Cavallers de dita present ciutat ab creu alta en forma de Comunitat, y tot lo dit convent representant davant del Illtre. Dr. en Drets Ramons Pastoret pbre., canonge de la Sta. Iglesia de dita Ciutat, en la espiritual, y temporal Vic. General, y oficial del present Bisbat de Lleyda per los molt Illtres., y Rnts. SS. Degà, y capítol canonges de dita Sta. Iglesia Administradors del Bisbat Vacant la Sede Episcopal per mort del Illim., y Rm. Sor. DN. Fr. Francisco de Olasso, Hypensa per la gracia de Déu, y de la Sta. Sede Appostólica q^o Bisbe de Lleyda, del Molt Illtre. Sor. Dn. Matheo de Cron conde de Cron, Brigadier dels Exercits de sa Magestat (Que bén garde) Governador, y Corregidor de la present Ciutat, y son districte, dels molts Illtres. S.S. Dn. Jaume de Gomar, y Llopis, Dn. Gaspar de Tapias, y Dn. Pere de Gomar Regidors del molt Illtre. Ajuntament de dita present Ciutat de mi lo notari davall escrit, y de molt altre concurs de Illtres., y nobles persones testimonis per al infrascrit efecte convocats existents en lo pati de dita Iglesia, ahont se ha de erigir y construir de nou la Iglesia de dit convent, y a fi de imposar en lo fonament de la mateixa Iglesia a la part damunt, y a la cantonada, que done al carrer de Cavallers la primera pedra per la construcció de dita Iglesia suplicaren, y requiriren los sobredits P.P. Prior, y Religiosos de dit convent al referit Illtre., y molt Rnt. Sor. Vicari General, y oficial llerdensis, que (servatis solempnitatibus, ac carremoniis in Viticali Romano contentis) se servis fer na benedicció del dolo de dita nova Iglesia fabricadora per al dit efecte de posar en ella la primera pedra; Y el dit Illustre, y molt Rnt. Sor. Vic General y offical llerdensis, annuint del supplicat respongué, que estava prompte, y aparellat per a assistir a tot quant condicis per al efecte

desobre expressat, y en continent pasia dit Illustre Sor. Gl. A beneir lo sols, ahont devia fabricarse dita nova Iglesia, y fonch posada en lo fonament de la mateixa Iglesia fabricadora la primera pedra en lo modo, y forma desobre expressats, la qual pedra fonch posada per lo dit molt Illustre Sor. Conde de Cron Governador, y Corregidor predit, y construïda per Agustí Biscarri mestre de cases de la Vila de Tàrraga, Bisbat de Solsona fabricador de dita obra, y en lo mitg de dita pedra dins de un canut de vidre fou posat un rotol, o, discripció escrita en pergami ab aquestes paraules = *Die vigesima tertia septembris mill^{mo} sept^{mo} trigessimio quinto llerda* = Deo Optimo Maximo et B. Maria de Rosario, nec non B. Dominico P. N. = Nono Kalendas octobris die festivitatis S. Thecla Virg., et Marferia sexta quatuor temporum septembris, anno nativitatis Dominica mill^{mo} sep^{mo} trigessimio quinto, Pontificatus vero SS^{mi} Dni. Clementis XII anno quinto, Imperii Caroli VI Romanorum Imperatoris electi anno vigessimo quinto, Regni autem serenissimi Philippi V Hispaniarum Catholici Regis anno trigessimio quinto, assumptionis vero R^{mi} P. fr. Thoma Ripoll in magistrum Generalem totius ordinis Predicatorum anno decimo; et R. A. P. M. fr. Joannis Thoma Masanés in Priorem Provincialem huius Provinciae Aragonica anno secundo, ac R. A. P. fr. Petri Escorcell in Priorem huius regii Cenobii Sti. Dominici llerda anno secundo, residentibus in eodem cenobio, uti conventualibus R. A. P. M. fr. Thoma Antimor, P. M. Fr. Joanne Borrell, P. fr. Anastasio Vaquer, P. fr. Dominico Bieto, P. fr. Thoma Bernat, P. fr. Dominico Cornado, et P. fr. Joanne Pons, servatis solempnitatibus, ac ceremoniis in Rituali Romano contentis fuit per Illustres, et R^{us}. Dominum Raymundum Pastoret pbrum, V. G. Doctore Canonicum Sta. Ecclesia llerdensis, nec non Vic^m G^{em} Diosc. llerdensis in Sede vacante per mortem Ill^{mi} et R^{mi} D.O. Fr. Francisci de Olasso Hypensa, Dei et Sp^oastica Sedis gratis Episcopi llerdensis, regisque conciliarii, facta benedictio soli, et impositus his primarius lapis manibus Ill^{tr}is Ad^m Domini Mathei de Cron Committis de Cron, ac presentis Civitatis Gubernatoris per medium Augustini Biscarri Magistri Domorum, ac fabricatoris huius Ecclesia Sti. Dominici, committantibus etiam Ill^{tr}is Dominis Dn. Jacobo de Gomar, Dn. Petro de Gomar, et Dn. Gaspare de Tapias dicta civitatis decurionibus pro constructione in quam Ecclesia quals coses en lo modo, y forma dalt referits fetes, y executades los sobredits Rnts. P.P. Prior, y Religiosos de dit convent de St. Domingo requiriren a mi dit, e, infrascrit notari testificas acte públic fee fahent. Que fonch fet en dita Ciutat de Lleyda els vint, y tres dias del mes de setembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist mil setcents trenta, y sinch, essent present Jo lo dit, e, infrascrit notari, y presents per testimonis los Rnts. Anton Mallada racioner, y Francisco Vilanova beneficiat, los dos

preberes de la Sta. Iglesia de la present ciutat a les sobredites coses cridats.

7

1742, setembre, 6 - Lleida.

Contracte per l'acabament de l'església del convent de Sant Domènec a Agustin Biscarri i Cabanyeres, fill de l'anterior mestre que la va iniciar.

AHPL, notari Joan Cases, manual 1742 [sign.491], fol.350

Die sexta mensis septembris anno a Nativitate Domini Millessimo setingentessimo quadragessimo secundo Ilerda.

In Dei Nomine noverint universi, quod Nos fr. Mathias Cortes Prior Monasterii, et conventus Sti. Dominici Ordinis Predicatorum presentis civitatis Ilerda, fr. Joannes Baptista Borrell sara Theologia Magister, fr. Josephus Bosom sub-prior, fr. Hyacinthus Pinyol, fr. Anastasius Vaquer, fr. Dominicus Bieto, fr. Joachimus Barbera sacerdotis, et fr. Josephus Cabaner chorista omnes religiosi professi, et conventualli dicti conventus, convocati et congregati de mandati mes dicti prioris, ad sonum symboli, ut moris est in Aula Priorali eiusdem conventus, ubi alias pro similibus, et aliis actibus, et negotys iam dicti conventus per tractaridis soliti sumus convocari, et congregari, tanquam maior et sanior pars, et plusquam dua partes religiosorum conventualium ipsius conventus, habita ratione absentium, et impeditorum ac in dicta convocacione interesse non valentium, communitatem tenentes, facientes, et representantes, omnes unanimes, et concordantes nemineque nostrum differente, seu discrepante, nomine dicti nostri conventus cum representantes ex una; Et Francisca Biscarri, et Cabanyeres vidua relicta Agustini Biscarri quondam magistri domorum Ilerda, Augustinus Biscarri etiam magister domorum dicta civitatis mater, et filius respective, Feliu Roca, et Ignatius Roca pater, et filius respective ambo Magistri domorum Villa de Tárrega Gelsonensis diocesis partibus altera gratis et ex nostra certa scientias confitemur, et in veritate recognoscimus scilicet una pars nostrum alteri, et nobis ad invicem, et viissim, quod de, et super constructione nova Ecclesia presenti conventus venimus nos dictas, et infraescriptas partes ad convenium, et avinensam següentes:

Tabba feta per las obligacions deura tenir lo impressari en fer la Iglesia dels P.P. Dominicos de Lleyda es a saber:

Primo sapia lo Impressari, que deurà fer dita Iglesia en la forma assenyala lo pla y perfil.

Item deurà correr ses costes lo pagar mestres, y manobres per a servirlo en dita obra.

Item deurà picar tots los sòcols, y basses a les pilastres conforme enseña lo perfil; ben entés, que al crusero deurà ferhi quatre boquilles, y

als quatre racons dels collaterals quatre mitges pilastres ab los sòcols, y basses corresponents a les demes.

Item deurà picar lo Portal de la Sacristia ab motllura, en ample deurà tenir vuyt palms, y en alt catorse, deurà també picar una finestra a la Sacristia de sis palms de ample, y nou de alsada, fenthi uns forats a les pedres per a posarhi una reixa.

Item en circulo del presbiteri deurà fer sobre las cornisas tres finestres de pedra picada de la amplaria de sinch palms, y set y mitg de alt quiscuna, ab encaixos per a posarhi vidrieras. Item deurà picar los sòcols, y basses de les pilastres de la Capella del Sagrament, y deurà ferhi, y picarhi una finestra, que donarà al carre en ample, y llarch com les del presbiteri fenthi los forats per a la reixa.

Item deurà picar un portal de sinch palms de ample, y deu de alt per a entrar a la Capella del sagrament per la part del crusero, les esquixades de tota pedra, y així mateix lo rebolt com en les demés portalades tras dites, y finestres. Item deurà picar lo Portal de la entrada de crusero igual en alt, y ample com lo de la part del claustro.

Item deurà picar en lo portico les basses, y sòcols, y pilastres corresponents a les de la frente de la Iglesia, ab la impostura que deurà resalta per les pilastres.

Item deurà picar la pedra, que faltarà per a arribar a la alsada de formar les voltes al Pórtico, continuant les pilastres ab la forma van treballadas, y així mateix correrà la impostura com al altre costat a topar la frente de la Iglesia que es vuy.

Item deurà acabar lo Portal principal conforme età dissenyat, y així mateix deurà picar los tres archs, y pilastres al Pórtico conforme enseña lo perfil, y correrà de carrejada fins a la alsada del nivell de la paret, que mira al carre, que serà en alt desde el piso de la Iglesia coranta palms.

Item deurà continuar de pedra boixardada la paret que mira al carrer, y enlo remato de dita si fara una petita cornisa a modo de alquitrabe, y així mateix acabarà de picar lo portal, que entra al crusero, y mira al carre, segons esta en dissenyo.

Item deurà picar la cantonada, que mira al carre, y carreró a la alsada li correspondrà, lo campanar lo deurà fer de pisso desde lo nivell dels coranta pams en amunt, se picarà a les dues cantonades, que li corresponen de pedra fins al caent de la teulada de la Iglesia, y se formarà un peu dret de quatre pams de alsada sobre lo extrem de dit caent de la teulada, y desde allí se formaran les quatre escosies per la formació del ochavat, y desde les dites se continuarà la obra cuita ab les motllures, y cantonades de obra cuita.

Item deurà fer un cargol de ges, y rajola ab llistons fins al piso del campanar, que serà a

vuyt palms més baix, que lo llindà del ventanal del campanar, y lo deurà cubrir de teula comuna ab vuyt carenas envernissadas, y si acas vullgues lo convent cobrirlo de teula a la italiana lo deurà cubrir, y quant lo campanar se trobarà a la alsada de la teulada si deixarà un petit portal per a regoneixer las teuladas, y per a poserhi relotge farà una estancia a proporció. Ittem deurà fer de mans, y manobres tota la Iglesia, les pilastres seran de tota pedra, y així mateix totes les parets, menos les que van enpressades de carreçada, los archs se faran de maons, o rajoles, tant los de la nau, com tots los demás de capelles, y altres.

Ittem deurà fer les voltes de la nau de la Iglesia, com dels demás de dos gruixos ab les faixes desobre per major firmesa, lo que ho posarà terraguixat de primera ma, y en lo temps serà eixut se enblancarà, y se pasará de cornisas resaltadas conforme enseña lo perfil, lo que se treballarà ab la major perfecció, que demana lo art.

Ittem deurà fer la capella del sagrament en esta forma, que fins a cornisa deurà tenir tant com té de ample, y desde allí en amunt se faran les voltes redones ab llunetes, com ho enseña lo pla, los archs seran fingits, y tocant a les motlures per lo adorno de la capella correrà de la mateixa orde dorica com en la Iglesia, lo caent de la teulada donarà al carrer.

Ittem deurà cubrir de teulada al endret del crusero a la part del carré a la alsada de coranta palms, y lo que resta del bras del crusero deurà pujar per son orde a la alsada li correspon per la formació del vessant de la teulada, y ha de unir ab lo ochavat del cimbori.

Ittem deurà fer la Capella de Nostra Señora del Rosser la mes prop del crusero a la part del carré ab la mitja taronja, o ubal, y son petit presbiteri, fenthi una grada, y al endret de ella si farà lo arch per la formació de la mitja taronja, y totes les demás capelles se formaran les boltes bufades de dos gruixos de rajola ab ses faixes per major refors.

Ittem en lo presbiteri se farà una volta bufada ab un floró al mitg, y a la part del círculo se farà una volta ab llunetes ab tres finestres ab tres faixes que li correspondran per major adorns. Ittem en la Sacristia si farà una bóveda del modo que requereix la obra, que fins vuy està feta, la qual tindrà vint y vuyt palms en quadro, ab una porta, que donarà al corredor de baix, y al extrem del corredor se farà un cargol per a baixar a la sacristia, des del primer piso, y lo quarto del convent, que entesta al presbiteri deurà unir-se ab la Iglesia, que después si farà lo que be los apareixerà, assegurant be esta unit de este quarto ab lo presbiteri ab pilà, o paret que serà menester. Sobre lo portal de la sacristia si farà altre de tota pedra desde el nivell del primer piso per a dar eixida per una tribuna.

Ittem haurà de fer la mitja taronja, conforme enseña lo perfil redona per dintre ab llunete, y

ochavada per fora ab los cantons, y finestres de obra cuïta, y així mateix lo rafech, y lo deurà cubrir de teula ordinaria ab carenes verdes, com enseña en lo remato, y així mateix deurà cubrir de teula ordinaria totes las teuladas de dita Iglesia, com estan las demás del convent, fenthi camins que abaste un coste de una a altre per a reseguirles.

Ittem deurà pujar de tapiés la paret que mira al carreró fins a punt de cubrir, y cubrirla, y unir esta teulada, davall de la qual estarà lo chor, ab la altra teulada, que vuy es de la Iglesia, llansant les aigües allà ahont sie millor, o al carreró, o al carrer de cavallers.

Ittem deurà correr a ses costes tots los instruments, que necessaris sern per a la obra, tant de cordes, com de currioles, terrats, cabassos, bayarts, y altres coses.

Ittem lo convent li posarà dins la obra de la Iglesia, o claustro tots los materials seran necessaris per a fer dita obra, com es argamassa pastada de primera ma, aygua en la font, guix, teula, rajola, pisso, o mahó, pedra, tant per a picar, com de reble, corrent a carrech del convent lo arrancar-la, menos en lo que se ha pactat baix, pero portarla tot a càrrech del convent, y picarla a càrrech del impressari.

Ittem deurà cubrir de teulada tot lo que toca a la part del claustro, sobre capelles, a la alsada de les demás teulades, que donen a la lluna del claustro, y de coranta pams en amunt se farà la paret de tres pams en guix.

Ittem deurà aprofitar de la pedra, que vuy es al convent per a picar en tot lo que convinga, y en cas faltasen per la edra expressada per la obligació, menos la carreuada, ben entes, que si de les que son bones per a la carreuada ne gastas per portalades, y finestres les ha de refer y tindrà obligació lo impressari de arrancar-la ahont convinga, pero no haver-la de portar, que correrà a càrrech del convent, com tots los demás materials, y la terra per a pujar la tapia del carreró y sobre portal de la Iglesia, que vuy es, se pendrà del paviment de la Iglesia nova ques la fins a posarla a nivell.

Ittem correrà a càrrech del convent de cuidar-se del que toca al ofici de fuste, y fusta, tant per les teulades, com per les demás, que se necessitarà per la obra, menos per fer, y desfer cindries, que haurà menester, com també comprar-se la fusta per a bastides, y cindries necessaries, y lo convent sols li donarà la fusta per a apuntalar cindries, y archs, y les pessas que aniran de pilastra a pilastra en la nau, y capelles de la Iglesia, sens acursarlas.

Ittem deurà fer una trona de pedra picada, ço es lo piso, y les grades tot de pedra picada com la de Juneda.

Ittem sapie lo impressari, que ha de pavimentar tota la Iglesia, y Pórtico davall del chor de la manera, que lo convent voldrà, y així mateix pavimentar lo chor, y la sacristia, y fer les finestres a la nau de la Iglesia, corresponents a la

part del carrer de Cavallers, y fer les clavegues des del claustro fins a fora al dit carrer de Cavallers, que ja estan comensadas en las capellas de la part de dit carrer, y en fin acabar, y perfeccionar tota la Iglesia segons demane la fàbrica, fent puesto per a posar lo orgue sobre la primera capella, que es la de enfront del campanar, o alla ahont millor apareixerà, y vol lo convent se entrega fer expressat tot allò ques deu expressar, y que demana de si la obra a conaxament de homens prudents, y practichs. Ittem vol lo convent, que ans de terragixar la Iglesia sia revissada per dos metres, un per part del convent, y altre per part del impressari, y així mateix després de blanquejada sia revista per dos mestres com se ha dir, per a que estos judiquen si la obra té alguna falta. Ittem lo convent anirà pagant les quatre mil, y cent lliures, que es lo concert de tota la fàbrica, a proporció del que se treballarà, ben entes, que concluda se retindrà sinch centes lliures per a satisfer después de la última revista. Ittem y finalment si se troba alguna cosa muda da del que està en la planta, no per so se queixarà lo convent, per que convé en que se fassa del millor modo, que después apareixerà. Et Ideo nos dictas partes laudantes, approbantes, rattificantes, et confirmantes [...]. Actum est hoc Ilerda, die, mense, et anne quibus supra. Testes firmarum omnium presentorum dempta firma dictorum Francisca Biscarri, et Ignatii Roca, qui presentia firmarunt Ilerda dictis die, mense, et anno sunt discretus Dominicus Cavaller notarius publicus Ilerda, et Josephus Bosch agricola in dicta civitate habitator. Testes vero firma dicta Francisca Biscarri qua presentia firmavit eisdem, die, mense, et anno sunt Reverendus Augustinus Riol presbiter sedis Ilerdensis beneficiatus, et dictus Dominicus Cavaller notarius.

Testes denique firma dicti Ignatii Roca, qui presentis firmavit.

8

1769, novembre, 10 - Lleida.

Miquel Batiste Miquel, mestre de cases de Lleida, contracta l'obra del nou claustre del convent de Sant Domènec.

AHPL, notari Miquel Roig, manual 1769 [sign.987], fol.198r-200v

In Dei Nomine Amen: Sobre la fàbrica y construcció del claustro que de nou deu ferse, y construirse en lo convent de St. Domingo del Orde de Predicadors de la present Ciutat de Lleyda, per y entre los Rnts. P. L. Fr. Geroni Puig prior de dit convent, lo P. fr. Vicent Cartes, lo P. fr. Joseph Espier, lo P. fr. Joseph Cataner, lo P. fr. Joseph Pou, y lo P. L. Fr. Francisco Artigues, tots religiosos sacerdots y conventuals de dit convent, convocats en la selda prioral de aquell,

de manament de dit Rnt. Prior a so de campana, com es costum, com a major part dels religiosos del mateix convent, haguda rahó dels absents e impeditos, tenint capítol, y representant lo referit convent, de una, y Miquel Batiste, y Miquel mestre de cases de Lleyda de part altra, unanimes y conformes ditas parts, De sa mera, y espontanea voluntat, convenen, y prometen las preditas parts, la una, a la altra, y la altra, a la altra adinvisem, et vicissim, que han vingut a la capitulació, pactes y convencions baix en la infrascrita taba expressats, que es del tenor següent = Taba, o condicions ab que deurà arreglarse, lo dit Miquel Batiste, y Miquel, impresari, o asentista de la obra del claustre del convent de P.P. Dominicos de la present Ciutat de Lleyda = 1. Primo serà del càrrech de dit Miquel Batiste, y Miquel impresari, o assentista construir dita obra, segons lo plano, o perfil delineat, formant pilastras que apoyan los archs, en lo interior de dos palms de ample, encara que en lo plano sian de tres, y las de la part exterior, que degan estas segons lo perfil, com també tot lo resto de la obra = 2. Ittem serà de la obligació del mateix Miquel Batista, y Miquel assentista, fer las basas, y socols de pedra picada atallantada de las pedreras del Astó, y de las basas en amunt fins a la teulada de mao de mida expressa esberlada, y esmolada, per la part exterior (del que cuydarà lo convent) pujant dita obra a filadas iguals, a cara vistas, y los juns perpendiculars filadas per altra part, de modo que quedia ab la entesa perfecció = 3. Ittem serà del càrrech del referit Miquel Batiste, y Miquel impresari fer la teulada al mateix besan, igual, ab la de la Iglesia, y convent, a posa diferencia, a fi de que corrian las aiguas ab una mateixa igualtat, fent quatre canals mestras als catons per escopir la aigua, distant de les parets i la teulada serà de teula vana, o seca ab una tortugada, porque la aigua no rasa sino per las quatre canals = 4. Ittem al temps de construir las pilastras se deurà posar unas trabas de fusta desde dites pilastras a las parets interiors del convent, e iglesia, posades ab una de pronetas, a fi de detenir los empujos de las voltas a nivell dels pisos del convent; mes la dita fusta anirà a càrrech del convent. = 5. Item estarà obligat lo dit Miquel Batista impresari en feu los tres pisos de voltas per aresta conforme demostra lo plano; estas deuran ser de dos gruxos de rajolas ab sas demostracions de archs fingits per desota, y se terriguixaran llisas, a fi de pasari duas mans de cals a pinsell, y per la part de damunt dels pisos, se faran unas contra bobedillas, que estas estigan al nivell de las voltas, y pisos del convent = 6. Ittem serà de la obligació del dit Miquel Batiste impresari fer tots los enrejolats dels pisos ab argamasa, y guix, de quadrat comu, tots a un nivell dels pisos del convent, com demostra lo perfil, menos lo piso del entrar del claustro, que aquest serà de cayrons

grans, com los de la Iglesia, quedant igual de terra segons lo perfil, de la qual igualdat cuydarà lo convent = 7. Ittem la barana o empit, que dehuen tenir los clars dels srchs del primer, y segon piso serà també de maó, y tindrà del alsada sinch palms, y sobre per descansar los brazos, hi haurà una pedra picada que facia un perfil per fora; las quals pedras, y demes, a sas costas deurà picar lo impressari = 8. Ittem deurà lo dit Miquel Batiste impressari rebosar, y enlluir de argamassa, y guix totas las parets, y archs de la part interior del claustro, y damunt de dit enlluit deurà donar dos mans de calç a pinsell, fent als peus dels archs sos impostas conforme demostra lo perfil = 9. Ittem estarà obligat lo sobredit Miquel Batiste impressari en obrir sis, o set portas per entrar a cada piso al claustro, posanthi lo bastiment de fusta, que donarà lo convent, y mudar la portalada de pedra picada, que hi ha del claustro a la iglesia, y posarla al puesto ahont demostra lo perfil = 10. Ittem en lo ruedo, o contorn de pedra de la lluna de dit claustro, se ha de posar una filada de pedra picada com demostra lo perfil de dos palms de amplaria, y en las quatre portas, que demostra lo plano se han de fer tres grahons de pedra picada, picantla també lo impressari a sas costas = 11. Ittem serà de la obligació del convent, lo fer a sas costas totas las excabacions, y otras si se ofereix necessarias, deixantho net, a fi de ques puga assentar la obra, y deurà, a sas costas fer venir lo fuster sempre que sia necessari per construir dita obra = 12. Ittem serà aiximateix de la obligació del convent, donar tots los materials necessaris per construir dita obra, com son pedra, calcs, guix, mahons, rejola, quadrats, fusta, portas, ferros, claus, taulons, cordas, y entonas, y demás necessari per la construcció de dita obra, menos los ferros de mestre de cases, que se faran, y compraran a costas del impressari, y lo fer las bastidas també serà a sas costas = 13. Ittem dit Miquel Batiste impressari, deurà assentar tots los materials de calcs, maó, fusta, llata, y obra cuyta, y demás de que cuydarà lo convent conforme se li donaran = 14. Ittem serà de la obligació del mateix Miquel Batiste, y Miquel impressari arrancar tota la pedra se necessitarà per lo claustro, a vuyt diners lo palm superficial a cara vista esboscada, y posada en lo claustro; però de tal manera, que lo convent no estarà obligat a donarlos diners de dita pedra fins per tot lo maig proxim vinent, prometent lo convent, a sas costas portar dita pedra tallada seguidament al claustro mentres fassas bon temps per portarla = 15. Ittem los sòcols de las columnas se deuran fer de quatre pessas donantlos de alsada dos palms a cada pessa, y la llargaria corresponent, pero las vasas ab dos pessas = 16. Ittem serà de la obligació del mencionat Miquel Batiste impressari demolit lo claustro vell a sas costas aprofitant tots los materials, que quedarna tots a favor del convent fent servir las pedras dels sòcols, y basas del millor modo judicarà lo im-

pressari, estarà obligat a treballar dita obra seguidament, donantli també seguidament lo convent los materials necessaris, més si lo convent nols dona, podrà lo impressari empendrer altra obra, fins que lo convent estiga previngut, o tinga possibilitat, per continuar seguidament dita obra, treballanthi quatre paletas, quatre mesos seguits = 18. Ittem tota la dita obra deurà ser visurada dos vegadas per dos mestres de cases, que eligiran cada una de las parts, a son gust, pagantlos, lo impressari, lo seu elegit, y lo convent lo que elegirà, la primera visura se farà, feta la teulada, y la segona conclosa tota la obra, obligantse lo impressari a tornar a fer, adobar, y esmenar a sas costas, tot quant diran los dos mestres se dega esmenar; Y si los dos no concordan, se elegirà de conveni de las dos parts, un tercer, a costa de las dos parts, y se estarà, a la que ell diga = 19. Ittem lo dit Miquel Batiste se obliga a fer dita obra per preu de mil vuyt centas lliuras barcelonesas las que promet lo convent pagar ab sis pagues iguals; la primera posadas las pilastras, o sòcols de tot lo claustro; la segona a las primeras impostas; la tercera a las segonas impostas, la quarta feta la teulada, la quinta fetas totas las voltas; y la sexta conclos, y visurat tot lo claustro. Y així llohant, aprobant, ratificant, y confirmant las ditas parts los predits capítols, y pactes, y tot lo que en ells, y un cadahu de ells se expressa, Renunciant primerament las ditas parts a la excepció de no se raixí convinguts los predits capítols, y pactes, y a la de no ser així com està dit, y a tot dolo, y frau, convenen y prometen entre sí las referidas parts; a saber la una, a la altra, y la altra, a la altra adinvisem, et vicissim complir, servat, y guardar los mateixos capítols, pactes, y condicions, y tot lo que en cada hu de ells se conté, y expressa, per lo que a cada una de ditas parts los pertoca, sens dilació, ni excusa alguna, ab salari de nottari, y procurador acostumats, restitució, y esmena de tots gastos, despeses, e interesos, que per rahó de no complir lo predit se ocasionaran, per la justificació dels quals, se deurà estar a la sola relació, o, simple jurament de la part obehint. Y per major seguritat, y compliment de tot lo predit dit Miquel Batiste, y Miquel assentista per lo que per sa part li per toca, y desobre te promés, y deu cumplir, y executar dona en fianzas, a Miquel Batiste, y Porta son pare, y a Joseph Melet, los dos també mestres de cases de la present ciutat presents, y baix acceptants, los quals junt ab lo predit Miquel Batiste, y Miquel principal, y a solas se obliguen a complir, y executar tot lo que lo mateix Miquel Batiste, y Miquel principal desobre té promes. Y los dits Miquel Batiste, y Porta, y Joseph Melet fianzas presents acceptant lo càrrech de fianzas, convenen, y prometen als dits Rnts. P. Prior, y Religiosos de dit convent de Sant Domingo, que los dos junts, y lo altre de ells a solas, y sens ell, y cada hu de ells de persí, cumpliran, y executaran, tot lo que lo dit Miquel Batiste, y Miquel son principal segons

lo tenor de la prescrita capitulació desobre te promés cumplir, y executar, com si fosan principals assentistas de la predita obra, y fàbrica. Per tot lo que atendre, y complir obligan las ditas parts, la una a la altra, y la altra, a la altra adinivisem et vicissim, a saber los dits Rnts. P. Prior, y Religiosos de dit convent de St. Domingo, tots los béns, reddits, y emoluments del referit convent; Y los dits Miquel Batiste, y Miquel principal, y Miquel Batiste, y Porta, y Joseph Melet fianzas, obligan al dit convent tot sos béns y drets seves, y de cadahu de ells a soles mobles, e immobles, haguts, y per haver, Renunciant los dits Miquel Batiste, y Miquel, Miquel Batiste, y Porta, y Josep Melet al benefici de novas constitucions de desobres vel pluribus reis debendis, divididoras, y [?]doras accions, y a la consuetud de Barcelona, que parla de dos, o, molts, que insolidum se obliguen. Y los dits Miquel Batiste, y Porta, y Joseph Melet fianza, renuncien, a la epistola del emperador Adrià; y a la lley, que diu: Que primerament sia convingut lo principal que la fianza, Y a la altra que diu: Que deixat lo Principal que de libre lo accesorio. Y los tres junts Principal, y fianzas, renuncien a son propri for, sosmetentse al for, y jurisdicció de qualsevol jutge, tant ecclesiastic, com secular, aprobant sas jurisdiccions, ab facultat de variar lo judici. Y generalment renuncien las ditas parts a totes y qualsevols Lleys que ajudarlos puguen, y a la que prohibeix la general renunciació. Del present instrument en virtut de Real Pragmática, dins lo precis termini de sis dies, del dia present en avant, comptadors sen deurà pendrer la rahó corresponent en los registra de hipotecas del present Partit de Lleyda, altrament quedarà substancialmente visitat, y no farà fe en judici contra la hipoteca de béns en ell continguda. Y de haverho advertit així als contrahents dalt dit, nedona fe lo notari infrascrit ab lo present. Tot la que fan otorguen, y firman las ditas parts, y los predits fiadors en la present ciutat de Lleyda els vint dies del mes de novembre del any de la Nativitat del Senyor mil setcents seixanta y nou, y essent presents per testimonis. Pere Font estudiant gramática, y Joseph Minoves sastre los dos en Lleyda habitants. Jo. Rector fr. Geroni Puig Prior firmo per la comunitat de dit convent. Miquel Batiste y Miquel, Miquel Batiste y Porta, Joseph Melet.

9

1740, gener, 19 - Juneda

La Duquesa de Cardona fa donació de 1.000 lliures per l'obra de la nova església parroquial de Juneda. D'aquesta quantitat reben 333 lliures, 6 sous i 8 diners, els mestres Agustí Biscarri i Ignaci Roca que la edificaven.

AHPL, notari Josep Pocarull, manual 1740 [sign.899], fol.5r-v

Die decima nona mensis januarii anno a nattivitate Domini Millessimo septingentesimo quadragessimo in villa de Juneda, Ilerdensis Diocesis.

In Dei Nomine Amen. Nos Andreu Vila Baiulus villa et termini de Juneda pro Exmo Domino Duce de Cardona domino juris dictionali dicta villa, Jacinthus Bosch, et [espai en blanc] decuriones eiusdem Franciscus Bosch pbr. et rector parrochialis ecclesia prefata ville de Juneda, Philipus Tudela civis honoratus Barchinona, et Joannes Bragos cultor omnes in dicta villa domiciliati operari opera, seu administratores fabrica ecclesia eiusdem: Atendentes et considerantes Ex^{mam} Dominam Domna Duccisam de Cardona uxores Ex^{mi} Domini Ducis de Cardona domini jurisdictionalis presentis villa iam vita functi, ipsiusque procuratricem amore, et devotione erga ecclesiam parrochiam deicta villa motam et dictam, desiderando, devotionem vassallum suorum ecclesiam parrochiam de novo fabricantium augere, ut facilius, et vehementius ad hominibus gloirificatur Deus, et frequentius ad domum orationis ob salutis eterna remedium vadant et recurrant, de dissa assignasse et consignasse dicta magnifica opera seu eius operariis et administratoribus mille libras barchinonensis pro subventium dicta fabrica; quam quidem gratim, caritatem seu donationem aprobavit, ratificavit, et confirmatis Ex^{mus} Dominus actualis Dux de Cardona eius filius dicta villa Dominus prout de predictis nos certiones reddidit quadam epistola nobis per Dn. Franciscum de Copons et Nuis procuratorem et asesorem Generalem dicti Ex^{mi} Domini comunicata: Atendentes in super et conciderantes nos d^o n^o seu verius dictam operam debere aliquam quantitatem Augustino Biscarri domificatori in villa de Tarrega comoranti, et Felici Roca domificatori in presenti villa habitatori pro operibus, per ipsos factis in dicta opera, et salariis ipsius causa ipsis spectnatibus; cuiusquidem quantitatis partem ex prefatis mille libris solvere et satisfacere promittimus; Id circo promissa operis per efectum adimplere per obtantes in satisfactionem, et ad bonum computum partis dicta quantitatis debita gratis et ex nostra certa scientia nomine dicta opere insolutum damus, assignamus, cedimus, transferimus et transportamus vobis dominis Biscarri, et Roca liscet absentibus inferius tamen acceptantibus, et vestris quibus, quod volueritis tercentum triginta tres libras sex solidus et octo denarios, quo sunt pars dictarum mille librarum per d^m D^{na} Ex^{mam} dicta fabrica donatarum facimus paciscimur et promittimus vobis et vestris nec non notario infrascripto pro vobis et vestris ac aliis cuia intersit recipienti, et stipulanti. Ad hac nos Augustinos Biscarri, et Feliu Roca insolutum datari prefati predicta insolutum dationem assignationem et consignmentem per vos d^o n^o nobis de dicta quantitate factas modo et forma preexpressis quibus comentimus

acceptamus de dicta quantitate firmando aum presentis vobis d^o n^o seu dicta opera apocham. Actum in villa de Juneda [...].

10

1752, novembre, 16 – Borges Blanques
Agustí Biscarri i Cabanyeres contracta l'acabament de l'església parroquial de Borges Blanques.
AHPL, notario Jacint Gigó, manual 1752 [sign. 611], fol.156v-157v.

Die XVI novembris MDCCLII in villa Borgiarum Ilerdensis Diocesis In Dei Nomine Amen: Los Magnífichs, y Señors Janis Valeta Regidor decano de la present vila de las Borjas Bisbat de Lleyda, y com a tal Lloch ament de Batlle per mort de Joseph Ricart Batle de dita Vila, convocats, y congregats en la casa del comú de dita Vila ahont per altres actes, y negocis de la Universitat de dita Vila se acostuman convocar, y congregar, junt a Francisco Vilafranca, y Domènech, Ramón Farrerons, y Sementer, y Francesh Berart administradors dels redits, y emoluments de la Parroquial Iglesia de dita vila en dits respective noms de son grat y de certa sciència per temps és a saber de dos anys, un mes, y dias, que han comensat a correr lo dia present, y sobredit y finiran lo últim dia del any 1754, y per dits temps arrenden eo concedeixen per via de asiento a Agustí Biscarri mestre de cases de la ciutat de Lleyda a estas cosas present, y baix acceptant la fàbrica de acabar de construir, y fabricar lo simbori ho mitja taronja, y demás obras que baix se diran de la parroquial Iglesia de dita Vila de las Borjas. Lo qual arrendament ho asiento en dits respective noms fan aixís com millor dir, y entendre se pot ab los pactes en la infrascrita tabba continguts, y expresats la qual és del thenor següent = Tothom qui vulla dir, y entendre en fer y construir eo acabar lo simbori ho mitja taronja de la Iglesia parroquial de la present vila de las Borjas qual arrendament ho asiento faran y firmaran los Srs. Regidors de la present vila de les Borges, y los administradors de la obra de la parroquial Iglesia de dita Vila, y lo dit arrendament o asiento lliuraran en aquell que a menos preu ho farà, y ab los pactes infrascrits y següents. Primo sapie lo impressari, que sols se li donarà de preu fet, y per son treball de fabricar dita obra vuit centas setanta sinch lliuras barcelonesas, ab las pagas que baix se dirà. Item sapie lo impressari que dias vuit centas setanta sinch lliuras se li pagaran ab lo arrendament de la prempsa que se encontra en lo molí olier de dita vila de las Borjas dita la Sansa tenint lo impressari facultat de donar dita al temps se posarà al encant públich aquella. Item sapia lo impressari, que lo preu del arrendament de dita prempsa sansa del present, y cor-

rent any 1752 se li donarà, y entregará per a comensar a treballar en dita obra, y així mateix los preus resultaran de dit arrendament dels anys pròxim següents fins que dit assentiste serà enterament satisfet ab ditas vuit centas setanta sinch lliuras. Item sapia lo impressari que tots anys se avisarà per lo dia, y ocasió se lliurarà dit arrendament. Item sapia lo impressari que serà de sa obligació de desfer tot lo ràfeh de la mitja taronja, que és alquitrau, fris, y cornisa, tornantlo, y pujantlo sinch palms més alt que vuy és, pujant los dits sinch palms de pedra picada, com està lo demás. Item sapie lo dit impressari que seran de son càrrech lo arrancar, y picar la pedra a sas costas. Item sapie lo impressari que deurà cubrir dita mitja taronja ab teula ordinària, y les carenes envernissades posar un panell, y una gerra al remate de dit simbori com se requereix. Item sapie lo impressari que serà de sa obligació lo fer fer la encavallada de dita mitja taronja ho simbori posarla a son lloch, y mudar lo congreny que vuy se encontra posat, y posarlo damunt la paret se farà nova, y deixaro a entera satisfació posanthi totas las pessas necessarias, com y també lo posar les setse pessas a la mitja taronja. Item serà de la obligació de dit impressari lo fer la bóveda, y bóvedas seran necessarias a dita parroquial Iglesia, com son simbori, collaterals, presbiteri, sagristias, y demás, y estas deuran ser de ges, rajola y los gruixos ab sas faixas corresponents per la part superior y per la de dessota vuit faixas, que faran com a archs fingits, y devall de estos, y en cada un de ells se deurà fer un bastaix, ho una figura que donarà a comprendre sustenen dits archs fingits, terraguixar, y blanquejar tota la obra que se està per a acabar de la meitat de la Iglesia. Item sapie dit impressari que serà de sa obligació de fer pujar la mitja taronja, com es dit fer cornisas, alquitrau fris, y banquillo de guix, conforme se acostume; com, y també blanquejada, y concluhida tota la obra com li requereix a la major perfecció. Item sapie lo impressari que serà de sa obligació lo fer les grades que ha de haver dessoto lo arch de la mitja taronja per a pujar al presbiteri fense estes de tot lo ample de pilastra a pilastra, y dites escales han de ser de pedra picada forta, atallantada ab la mollura per devant; com. Y també deurà fer les escales de un púlpit, com son les del altre púlpit, que ja estan fetas. Item sapie lo impressari que serà de sa obligació lo desfer, y tornar a fer les teulades dels collaterals, donantlos lo vessant corresponent. Item sapie lo impressari que serà de sa obligació lo posar la fusta faltará per las bastidas, y després de acabada la obra se lan retornarà, donantli a més de aquella tota la que vuy se encuentre a ita obra de la Iglesia, y per dit fi previnguda, tornantla esta lo impressari a la mateixa obra. Item sapie lo impressari que deurà alsar los ventanals de la mitja taronja tot lo que se puga permetrer en la obra, y així

mateix se haja de fer las asqueixadas per la part de dintre ab sa rebulsura que facie la mateixa circumferència de las llunetas ab la duella necessària per fer los encaixos per las pedras de claro, y estas deuran ser de Escatrón; com, y també deurà fer vuit ovulos al fris de la cornisa sobre los ventanales. Item sapia lo impressari que después de finida tota la dita obra deurà ésser judicada, y visurada per dos o quatre mestres de cases àbils e idòneos elegidors dos per quiscuna part, pagant cada un los que elegirà y en cas de encontrarse la dita obra o alguna cosa de ella falsa o mal posada, en tal cas dega lo impressari a sas costas tornarla a fer sens tenir obligació lo dit comú, y administradors de donar cosa a dit impressari que tant de manufactura com altra cosa. Item sapie lo impressari que serà de la obligació de dit comú, y administradors lo donar y posar tota la manobra, y demás consernent a aquella al preu de dita obra, y sols dit impressari deurà posar sas mans, pagar als mestres, y manobrers que treballaran el ella, mestres fusters, y lo escultor o escultores que faran los quatre evangelistes a las conchas, los quals deuran ser de guix. Item serà de la obligació del mateix impressari lo fer la encavallada, y demás serà necessari per la construcció, y fàbrica de aquella. Item apie lo dit impressari que las ditas vuitcentas setanta sinch lliuras se li pagaran (com sobre es dit) y entres durarà dita obra ab los preus que annualment resultaran de dita prempsa sansa, tenint dit impressari facultat de cobrar dits preus de dits arrendaments del arrendatari quisvulle serà sens que puga ser impedit del coro de aquell per persona alguna. Item sapie lo impressari que per tot lo mes de agost primer vinent de 1753 deurà tenir cubert, y fñit lo dit simbori no mitja taronja. Item sapia lo impressari que deurà tenir finida tota la dita obra per tot lo any mil setcents cinquanta quatre; empero si lo produhit de dita prempsa sansa en las tres cullitas de oli, com són del present, y corrent any 1752 y del vinents de 53 y 54 no arribes a la cantitat de set centas lliuras deuran lo comú, y administradors en dit nom respectivament de completar la cantitat de set centes lliuras pagadoras per tot lo mes de abril del any 1755, devense en est cas cantari prevenir així lo impressari com los administradors, y Comú de las collitas venideras, que vehent no puguès alcansar ditas setcentas lliuras dita Sansa, no tindrà en tal cas obligació dit impressari de treballar a dita obra sino per los diners tindrà rebuts. Y així ab dit pactes, t condicions, y no sens ells fan en dits respectives noms per dit temps lo present arrendament ho assiento de dita obra ab clàusula de constitut allargada del millor modo, que de dret se deu cessió, y mandato de tots drets, y accions constituíció de procurador com en casa propia. Lo preu del present arrendament ho assiento de dita obra és vuit centas setanta sinch lliuras barcelonesas, las que prometen dits

Regidors, y Administradors donar y pagar a dit mestre Agustí Biscarri assentiste sobre dit ab lo modod, tandas, y plassos sobre en la inserta tabba expressats. Y així renunciant a la escepció no ser dit preu així convingut y a tot altre dret que a favorir los puga. Donant en dit nom, y graciosament retenen a dit Agustí Biscarri assentiste sobre expressat tot lo que lo present arrendament ho assiento val menos que lo preu sobre dit, y prometen los dits Regidors, y Administradors fer li valer, y tenir lo dit arrendament ho assiento durant lo dit temps, inseguint empero tot lo contengut en dita tabba [...]

11

1757, setembre, 3 – Lleida

Requisició presentada pels regidors de Borges Blanques a Agustí Biscarri per l'acabament de l'església parroquial i resposta d'aquest.

AHPL, notari Jacint Gigó, manual 1757 [sign. 615], fol.221r-222v.

En la Ciudad de Lérida Principado de Cataluña, oy que contamos a los tres días del mes de setiembre, año contado, del nacimiento se nuestro Señor Jesucristo mil setecientos cinquenta, y siete. Ante Agustín Biscarri maestro albañil de la nombrada ciudad de Lérida personalmente hallado en la casa de su propia habitación que la tiene sita en la parroquia de San Lorenzo de la misma ciudad y tras el convento de Santo Domingo pareció, y fue personalmente constituido Ignacio Sirach causídico de dicha ciudad legítimo procurador de los regidores de la Villa de la Borjas del obispado de Lérida como de su poder parece con escritura otorgada ante el Dto. [espai en blanc] quien en dicho nombre a las dies horas de la mañana poco más o menos del mismo día en presencia de los abaxo nombraderos testigos presentó, eo por mi Jacinto Gigo con la autoridad Real notario público de número, y collegio, de la ante dicha ciudad de Lérida presentar hizo un papel en escrito en forma de requisición al sobre nombrado Agustín Biscarri, cuyo tenor a la letra es como se sigue = Bien sabe V.M^d Señor Agustín Biscarri maestro albañil de la ciudad de Lérida, e, ignorancia a llegar no puede como en el día veinte, y uno del mes de noviembre del año mil setecientos cinquenta, y dos se firmó capitulación entre partes de los regidores de la villa de las Borgas Blancas de Urgell de una, y V^{md} de otra, acerca de hacer la fábrica de la Iglesia Parroquial de la misma villa por el precio de ochocientas setenta, y sinco libras, con la obligación de haver de construir dicha fábrica eo Iglesia para el día primero del mes de setiembre de el año mil setecientos cinquenta, y siete, como parece del auto de capitulación, que se presenta, y como el precio

sobre expresado casi le tenga V^{md} enteramente satisfecho, de modo que no llega a veinte libras lo que falta a su total, y haya venido el día aplasado, en que se devía dar por parte de V^{md} concluida la obra, y no solo todavía no lo esté, sí que falta conocida porción, sin que cuide V^{md} de su debido cumplimiento, antes bien ayeros de los corrientes cesó de trabajar en ella, habiéndola dejado en el estado tan expuesto, que haciendo una lluvia sería considerabilísimo, e irreparable el daño que devia ocasionarse a la misma obra, y muy conocido el menoscabo, que havia de seguirse a los enunciados regidores, y a más sea de valor considerable lo que falta al debido cumplimiento de la mencionada obra de modo que a juicio de inteligentes seran necesarias trescientas libras para ello. Por tanto Ignacio Sirach legítimo apoderado de los mencionados regidores de la villa de las Borjas a V^m. Señor Agustín Biscarri requiere e interpella, una, dos, tres, y más veces, y quantas en derecho menester sea para que en inminente, y sin la menor demora continúe la fábrica de dicha Iglesia parroquial de la citada villa hasta concluir la con toda brevedad, prometiendo entregar a V^m los enunciados Regidores al tiempo de concluirse la obra lo que faltase al total del precio en dicha capitulación incerto, y de no ser así practicarle protesta contra V^{md}, y sus bienes de todos los daños perjuicios, y menoscabos, que inseguirse pueden en dicha obra, por consiguiendo a los mismos Regidores con la inteligencia, que en caso de no continuarse dicha obra por parte de V^{md}. Dentro un breve tiempo se continuará a sus costas requiriendo al notario copia de la qual requisición después de havérsela leído se le ha dado, y entregado la que tomó el mismo Agustín Biscarri en sus propias menos y respondiendo dixo, que se reservaba el tiempo de la constitución para responder a dicha requisición. De cuyas cosas el dicho Ignacio Sirach en el nombre de procurador sobre referido requirió a mi dicho e infrascrito notario le testificase auto público fee faciente, como lo hize en dicha ciudad de Lérida en el día, mes y ali, hora, y lugar arriba en primer lugar expresados. Habiendo sido a todo presentes Yo dicho Jacinto Gigo notario, y por testigos Silvestre Vila y Francisco Guasch ambos labradores de dicha villa de las Borjas a lo susodicho llamados, y rogados. Después en dichos día tres del mes de setiembre, y año de mil setecientos cinquenta, y siete a las cinco horas de la tarde del mismo día. Presente de mi dicho Jacinto Gigo notario y de Vicente Ribé escribiente y Pablo Molner pasamanero ambos de Lérida testigos para estas cosas llamados, y rogados. El sobre nombrado Agustín Biscarri maestro Albañil de dicha ciudad de Lérida personalmente encontrado en el estudio de la casa de mi dicho e infrascrito notario que la tengo sita en la plaza de San Juan de la misma ciudad respondiendo a la suso-

dicha requisición por dicho Ignacio Sirach en el nombre lleva dicho de procurador de los Regidores de la Villa de las Borjas el día presente, y sobre dicho a las diez horas de la mañana presentada, entregó a mi dicho e infrascrito notario y ante los dichos testigos un papel en escrito por respuesta de la susodicha requisición, pidiendo, y requiriéndome, que todo lo contenido en aquel al pie del auto de la dicha requisición fuese continuado, y sin el copia de dicha requisición no fuese sacada ni entregada, el tenor del qual papel es como se sigue = satisfaciendo Agustín Biscarri maestro albañil de la ciudad de Lérida a un voluntario papel que en forma de requisición se le ha notificado instando el acerto procurador de los Regidores de la villa de las las Borjas, que empiesa Bien sabe V^{md} Señor Agustín Biscarri, y acaba requiriendo al notario dice: que es muy ageno de verdad en general todo lo que expresa, y lo cierto, y constante, que en la capitulación, y contrato menciona le ofrecieron los dichos regidores le ofrecieron el pago con diferentes pactos, y condiciones a que le han faltado totalmente en cuya atención no solamente no está dicho Biscarro obligado al cumplimiento de lo que pretenden, sino que deven satisfacerles los daños, y perjuicios le han ocasionado con la dilación de dicho pago a más que se han añadido otras obras, y jornales que no estan contenidos en la dicha capitulación, por cuyo motivo tampoco debería senyrase en aquella ahun en el negado caso que se huviesse capitulado el termino dentro del qual huviesse de concluirse la obra, y menos por razón de estarle deviendo mucha mayor suma de la que se supone en el papel como se justificará de la liquidación de las cuentas, que esta prompto para liquidar con dichos regidores, y lo ha instado varias veces, y no la ha podido conseguir, que ha dado motivo al dicho Biscarri para no haver acabado la obra, que ahun no es del importe de cien libras, ni pretende concluir la hasta haverse liquidado dicha cuenta, y que tenga efectivamente entregada la resta ni emendar el menor perjuicio aunque por el retardo de aquello se ocasionase respecto de alguna agua o de otra manera, ya por lo que se lleva referido, como por no haver apromptado a su tiempo la texa, y maderas, que los propios Regidores se llevaron, o, de su consentimiento = Por todo lo que el referido Biscarri no entiende que le comprenda la citada requisición, y reprotesta contra de los dichos Regidores de todos los daños, perjuicios, y costas, que le han ocasionado dilatando las pagas, negándose a la liquidación de cuentas, y en satisfacerle la resta, y apromptar las texas, y maderas, y demás le sea lícito, y permitido reprotestar, y requiere al notario continúe esta respuesta al pie de del citado papel, y que no libre copia de aquel sin su incerta = De cuyas cosas el sobre nombrado Biscarri requirió a mi dicho, e, infrascrito notario le diera testimonio

público fee faciente, como lo hize en la nombrada ciudad de Lérida en el día, mes, año, hora, y lugar arriba en primer lugar expresados. Habiendo sido a todo presentes Yo dicho Jacinto Gigo notario, y por testigos los sobre expresados a lo susodicho llamados y rogados.

12

1677, febrer, 13- Lleida.

El Provincial de l'orde de carmelites calçats dona permís per crear un censal per la reparació del convent de Lleida.

AHPL, notari Josep Monhereu, manual 1677 [sign.294], fol.88-89.

Dcto die llerda.

Nos P. fr. Dionisius Conill et Alzina vicarius et Prior Monasterii et conventus Beata Maria de Monte Carmelo Carmelitarum calsiatorum observantia civitatis llerdens, fr. Dionisius Perramon subprior, fr. Angelus Casanoves et fr. Antonius Creus sacerdotes et conventuales dicti conventus, convocati et congregati in quadam aula domus quam loco conventus belli causa diruti fovemus in Parrochia Beata Maria Magdalena llerda ubi aliis pro similibus et aliis actibus et negotiis eiusdem conventus solitissimus convocari et congregari conventum predictum facientes et representantes tanquam major et sanior pars fratrum conventualium dicti conventus omnes unanimes et concordantes et nemine nostrum discrepante Pro reparando domum predicta quam loco conventus fovemus que paucis ab hinc diebus partem illius venit ad ruinam et minatur venire in totum si scitius non reparatur agentes hac cum auctoritate et decreto Adm. Reverendi Patris Provincialis fr. Michaelis Blanch ut de dicto decreto constat tenoris sequentis:

Fr. Miguel Blanch dr. Y Mrs. En S. Theologia, Provincial del Carmen de observansa en la Provincia de Cathalunya y Mallorca, calificados del Santo Oficio de la Inquisicion y visitador General — — —. Por quanto por parte del Reverendo Padre Vicario Prior y demás conventuales de nuestro Convento del Carmen de la Ciudad de Lérida se nos ha representado la urgente necesidad que ay de reparar la ruina que haze, como inhabitable la casa en que viven y no hallarse con comodidades para el edicto del reparo. Por tanto deseando darles consuelo y acudir al necesario reparo de dicha ruina concedemos facultad y damos nuestro decreto en virtud de estas para que pueda el convento tomar a censo cien escudos de moneda Barcelessnessa obligando los bienes del convento y dichos cien escudos aplicarles para reparar lo que se ha caido de la casa y reducirla a cómoda habitación. Y para que conste de nuestra voluntad y decreto mandamos despachar las presentes firmadas de nuestra mano selladas con el sello

de nuestro officio y refferendadas por nuestro secretario en este nuestro convento del Carmen de Barcelona a veintitres de enero de mil seiscientos setenta y siete. Fr. Miguel Blanch Provincial y lugar del sello. De orden de nuestro M.R.P. Provincial fr. Geronimo Gil secretario.

13

1697- Lleida.

Francesc Merich, mestre de cases, realitza una obra al convent de carmelites calçats de Lleida.

AHPL, notari Josep Monhereu, manual 1697 [sign. 842], fol.340r.

Nos fr. Albertus Costa prior Monasterii et Conventus St. María de Monte Carmelo fratrum Calsiatorum civitatis llerde, fr. Agustinus Nuet subprior, fr. Dionisius Elies, fr. Angelus Serra sacerdotes, fr. Joannes Vilafranca corista, et fr. Albertus Lleo laycus omnes religiosi proffesi dicti Monasterii et conventus convocati et congregati de Mandato meo dicti prioris et ad sonum campana ut moris est in Aula Priorali dicti Monasterii et conventus ubi alias comunitatem tenentes, facientes et totum dictum Monasterium et conventus representantes tanquam Major et sanior pars omnes unanimes, et concordantes, et nemini nostrum diferente seu discrepante dictis nominibus ex una, et Ego magister Franciscus Merich magister domorum llerde habitante parabus ex altera super operibus inferius designandis faciendis in dicto Monasterio, et conventu venimus nos dicta partes ad pacta et conventiones infrascriptas et sequentes:

Memorial del preu fet de les obres que mestre Francisco Merich mestre de cases de Lleyda te de fer en lo monestir y convent de nostra Senyora del Carme de Carmelites Calsats de dita ciutat les quals son los següents.

Primerament es pactat evengut y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Francisco Merich aige de pujar, o, muntar totes les tapias seran necessaries en lo quarto comensat en dit convent fins a tot punt de cubrir y aige de fer tots los funaments que seran necessaris per a pujar, o, muntar ditas tapias.

Item es pactat avingut y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Francisco Merich sie obligat a fer caurer totes aquelles tapias que no seran bones per a pujar, o, muntar ditas tapias so es totes aquelles tapias que les plujes aura estobades.

Item es pactat avingut y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Francisco Merich sie obligat a fer, o, plantar la escala principal del dit convent de pedra picada ad mollura al uncap dels graons y dita escala a de quedar plantada ab tres replans fins al primer trebol. Item es pactat avingut y concordat que lo dit

mestre Francisco Merich quant lo dit quarto serà cobert aige de tapar totes les finestres que vuy son ubertes y no seran necessaries es a saber les finestres que estan al cap del quarts a la part del ort.

Item es pacta avingut y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Francisco Merich despres que aurà pujades, o, muntades les tapies de dit quarto si acas nos cubrien luego de manera que aige de pasar un ivern aige de cubrir dites tapies ab terras ab teules del millor modo que serà més convenient.

Item es pactat avingut y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Francisco Merich aige de tenir les tapies de la meitat del dit quarto apunt de cubrir y juntament cubert tot lo que està obligat per tot lo mes de agost del present any mil siscent noranta y set y lo restant que faltava per a complir ab lo dit preu fet sie tot acabat per lo mes de juliol del mil siscents noranta y vuit sino es que lo dit convent tingues algunes causes evidents per que no pugues proseguir en obrar l que nos puga perdre per part del dit mestre Francisco Merich sino es que sia en cas de malaltia l que sent al contrari lo dit convent acostes del dit mestre Francisco Merich tinga acció de fer proseguir la obra.

Item es pactat avingut y concordat entre les dites parts que immediatament que lo dit mestre Francisco Merich aurà cubert lo que te obligació que encontinent age de posar ma a la escale sens traurer lan fins que sia plantada y feta la entosta a llavero que quedare abaix.

Item es pactat avingut y concordat entre les dites parts que lo dit convent aige de donar al dit mestre Francisco Merich tota la manobra sera menester per a dita obra al peu de la mateixa obra.

Item es pactat avingut y concordat entres les dites parts que lo dit convent de nostra Sra. Del Carme aige de donar al dit mestre Francisco Merich sinquanta y vuit dobles per lo dit preu fet de dites obres.

Item es pactat avingut y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Francisco Merich aige de donar dita obra vista y reconeguda. Qua omnia et singula supradicta nos dicta partes attendere et complere promittimus sine dilatione cum salaris procuratoris decem et natarium duodecim solidorum monette curribilis llerda ultra quos mitiones super quibus credatur et prohiis complendis obligamus sulvet una pars nostrum alteri et nobis ad invicem et vivissim scilicet nos dicti Prior et Religiosi conventuales dicti conventus omnia et singula bona et jura dicti Monasterii et conventus, et ego dictus magister Franciscus Merich omnia et singula bona mea mobilia et immovilia renuntiantis et ut predicta iuramus omnes hac igitur actum.

Testes sunt Josephus Melet textor lini et Franciscus Palau

Philosophia professor llerda residentes.

1790, maig, 31 - Lleida.

Marià i Josep Biscarri, el primer germà i el segon fill d' Agustí Biscarri i Cabanyeres, signen època de les obres realitzades al convent de carmelites calçats de Lleida.

AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual1790 [sign.1094], fol.72v-73r.

Dia trenta hu del mes de maig any de la Nativitat del S^{or}. Mil setcents noranta en la Ciutat de Lleyda.

Sia notori a tothom com Mariano Biscarri mestre de cases y Joseph Biscarri fill, y hereu aquest de Agustí Biscarri, y o També de mestre de cases tots de la present ciutat:

De son grat, y certa ciencia, confessan, y en veritat regoneixen als rev^{es}. P. Prior, y Religiosos conventuals del convent de Nostra Senyora del carme Calsat de dita esta Ciutat presents lo Rev^t P. Anton Alà Presidents, y lo Rev^t P. Vicent Roig com a Procurador del mateix convent; que ab lo modo y forma baix escrits los han donat, y pagat, trescentas quaranta lliuras barcelonesas semblants que debian dits P. Prior y religiosos satisfacerlos, a cumpliment de aquellas setcentas quaranta lliuras barcelonesas, ab que convingueren dits Biscarri ab los referits P. Prior, y religiosos debían estos donarlos per la part a ells dits Biscarri corresponent en rahó de la fàbrica de la noba Iglesia de dit convent ab escritura privada per los relatats Biscarri otorgada en lo dia dotse de desembre del any proppasat.

Lo modo de la paga de ditas trescentas coranta lliuras es que las doscentas lliuras las tenen ja rebudas de dits P. Prior y Religiosos y de ella firmat lo corresponent recibo que ab lo present cancelan y annullan, a fi de que una mateixa casa no aparega duas vegadas pagada y las restants cent coranta lliuras las reben dits Biscarri en diners complants en presencia del substitut del notari y testimonis infrascrits de mans de la S^{ra}. Josepha Boer y Riera pagant per dit Convent, y de compte y orde del rev^t. P. Prior del mateix convent. Y així renunciant a la exepció de no haverse rebut esta la dita quantitat de comptants de no ser esta la veritat del fet y demes de dret. Fan y firman dits Mariano y Joseph Biscarri la present època presents essent per testimoni lo Dr. Isidro Vidal pbre, y Rector de la Parroquial Iglesia de Sn. Juan de esta Ciudad, y Ignasi Turull notari públic, y Real del Colegi y número de la mateixa e Francisco Soldevila y Reig notari Real de Lleyda qui com a substitut de Ignasi Saoldevila que ho es del Colegi, y número de la mateixa a estas cosas ha intervingut

Mariano Biscarri = Per dit Joseph Biscarri firmo de sa voluntat Ignasi Turull notari testimoni Ignasi Soldevila notari fas fe coneixer dits otorgats que Mariano ha firmat de sa ma, que

Joseph Biscarri, ciego de naixement no sap de escriurer, que per ell, y de sa voluntat ha firmat lo testimoni.

15

1764, maig, 2 - Lleida

Pau Cassanyes, com a empresari principal de l'edificació dels pavellons militars de Tàrraga, atorga a Agustí Biscarri la continuació de les obres, per altres ocupacions. Pel mateix motiu Pau Cassanyes també entrega a Agustí les obres reials de les places de Lleida, Berga, Seu d'Urgell i Cardona que tenia atorgades davant un notari de Barcelona.

AHPL, notario Josep Pocerull, manual 1764 [sign. 919], fol.41r-47v

En la ciudad de Lérida a los dos días del mes de mayo año del Señor de mil setecientos sesenta, y quatro.

Pablo Cassanyes carpintero de Lérida, Joseph Verdala albañil de Balaguer, Francisco Santamaría, y Francisco Gassol albanyles, y Bautista Badia carpintero de dicha ciudad de Lérida: En atención que con escritura que pasó ante Juan Ángel López, y Jover escribano de la villa de Tàrraga en ocho de setiembre de mil setecientos sesenta y uno, el Ayuntamiento de Regidores, y Síndico procurador de la villa de Tàrraga en nombre de su Común precediendo la aprobación de su Mag. (que Dios guarde), otorgaron y concedieron a Pablo Cassanyes carpintero de Lérida, y a Joseph Verdala albanyl de Balaguer como a mayores postores en el público subhasto que se hizo en la Plaza de dicha villa, y a los suyos, y a quienes quisieran con fianzas de Francisco Santamaría, y Francisco Gassol albanyles, y Juan Bautista Badia carpintero los tres de dicha Ciudad de Lérida, la construcción y fábrica de dos casas grandes llamadas Pavellones para el alojamiento de el Coronel, y oficiales de un squadron de cavalleria fuera, y cerca de los muros de dicha villa de Tàrraga en el lugar, y en la forma que denotan los planos formados por los precios, que por menor se expresan en dicha escritura, y condiciones en ella contenidas, y la basa de nueve, y medio por ciento del total importe de la citada obra al respecto de los precios allí individuados ofreciéndoles entregar dicho Ayuntamiento setecientas libras a cuenta de dicha obra luego de firmada la escritura, que serán siempre adelantadas hasta su conclusión, a que se obligaran dichos pablo Cassanyes, y Joseph Verdala, y con ellos, y a solas los dichos Francisco Santamaría, Francisco Gassol, y Juan Bautista Badia fiadores, como assí es de ver en dicha escritura.

Tendiendo a más que después de rematada la dicha fábrica a favor de Pablo Cassanyes, y Joseph Verdala ofrecieron Ignacio Roca albañil

de la Villa de Tàrraga, y Agustín Biscarri albañil de dicha ciudad de Lérida a dicho Ayuntamiento a trece de dicho mes de setiembre de citado año hazer taxa de la sexta parte de los precios de dicha obra, assí de los en particular, como de total a que fue rematada, y con que fue otorgada dicha escritura, qual oferta fue admitida por el dicho Ayuntamiento con resolución tomada dicho día, y que en consecuencia a ello cesaron dichos Casañes, y Verdala de la fadiga, y prometieron fabricar, y exequitar la obra de dichos pavellones según los planos vistos, y aprobados por su Magd., y atendiendo, y observando los pactos y condiciones continuados en la calendada escritura, como en ella se halla prevenido, y expressado, y por los precios a que dicha obra se remató, y se mencionan en la misma; baxando de ello, no solo los nueve y medio por ciento, que se rebajaron de total de la obra al tiempo de remate, como en aquella va narrando, sino también la sexta parte de dichos precios, assí de los en particular, como de dichos nueve y medio por ciento del total, dando para ello los mismos fiadores arriba nombrados, como assí parece de otra escritura que firmaron los enunciados principales, y fiadores ante dicho Juan Ángel López, y Jover el día trece de los arriba dichos mes y año; que en efecto empezó a poner en obra la citada fábrica, respeto de que el pavellon inmediato al messon nombrado de Grimau de dicha villa se hallan altas sus paredes hasta el segundo piso enbigado el primero, y parte de aquel, y el otro pavellón situado en la hera nombrada de Subias se hallan sus paredes altas hasta el primer piso aunque sin biga alguna habiendo los dichos Casañes, y demás compañeros, o su procurador cobrado su importe, y como se insta por dicho Ayuntamiento la continuación de dicha obra, a que por nuestras precisas ocupaciones y otros relevantes motivos no nos es fácil, ni podemos dar el debido cumplimiento cuio desempeño puntual según lo contenido en dicha contrata, y escritura nos han ofrecido dar dichos Ignacio Roca, y Agustín Biscarri tomando a su cargo el cumplimiento de las obligaciones de la enunciada contrata, y por los precios y modo en ella expresados y con los pactos bajo contenidos [...] y se les concedió con las noradas escrituras, y a más con los pactos, y condiciones siguientes = Primeramente que dichos Pablo Casañes, Joseph Verdala principales, Francisco Gasol, Francisco Santamaría, y Bautista Badia fiadores ceden en beneficio de dichos Ignacio Roca y Agustín Biscarri todos los materiales que tienen existentes en dicha villa de Tàrraga, y assí como el carro y par de mulas, tablones, bigas, un caldero, hierros, y generalmente todos quantos útiles tienen en aquella para la construcción de dicha fábrica de qualquier especie que sean. Más por quanto tienen dichos Pablo Casañes, y demás expresados cobradas de Ayuntamiento de dicha villa

de Tárrega aquellas setecientas libras, que con otro de los pactos de la arriba calendada escritura se les ofrecieron entregar a cuenta de dicha obra, y fueron adelantadas para ella, y son a más del importe de las obras hasta al presente echas prometen entregarlas a dichos Ignacio Roca y Agustín Biscarri, esto es ducientas libras luego que los dicho Roca y Biscarri passen a la citada villa de Tárrega, y las restantes quinientas libras en dos iguales pagas, la primera de día de la firma de esta escritura a seis meses, y la otra del dicho día de la firma a un año, con la obligación de sus personas, y bienes juntos [...] = Más es convenido entre dichas partes, que en caso que dicha fábrica de Pavellones padeciese alguna falta, o ruina, o no estubiese echa según arte, y lo que va prevenido en dicha contrata, plano, y perfil, y que por dichos u otros motivos no fuesse a probada, ni admitida por quien tocare, deba pagar todo el interés, costas y perjuizios la parte de dichos Biscarri, y Roca, o la parte de dichos Casañes, Verdala y demás expresados que en dichas faltas hubiere la culpa por motivo de la obra por ellos respective echa, y siendo solo por culpa de la una de dichas partes por motivo de las faltas de su obra deba esta satisfacer el todo en sus perjuizios, e intereses [...]. Y dichos Ignacio Roca, y Agustín Biscarri, presentes a estas cosas aceptando espontáneamente la construcción, y exequción de dicha obra, y traspaso de ella a su favor en los términos, modo, y forma expressados [...]. Y assí lo convienen, y prometen la una parte a la otra, y a mi el infrascrito escribano como pública perdona estipulante [...].

(fol. 44v)

En la Ciudad de Lérida a los dos días del mes de mayo año del nacimiento de Sr. de mil setecientos sesenta quatro. Nosotros Pablo Cassañes carpintero, Francisco Gassol, y Francisco Santamaría albañiles de Lérida. En atención, que con escritura, que pasó ante el Dt. Vicente Simón escrivano maior de la Intendencia de este principado a los diez, y seis de octubre de mil setecientos sesenta, el muy Ill. Sr. Intendente General de Cataluña con las solemnidades acostumbradas otorgo a favor del infrascrito Agustín Biscarri albañil de dicha Ciudad de Lérida, como más beneficioso postor al público subahasto, que se hizo en la ciudad de Barcelona [*dos líneas en blanc*] de Lérida, Seo de Urgel, Berga, y Cardona por los precios, y con los pactos, y condiciones, circunstancias, y modo en dicha escritura expresados, y que después de firmada dicha escritura ofrecí jo dicho Cassañes hazer dichas obras y reparos con la sexta parte menos de baxa al todo de la obra, de lo que havia ofrecido hazerla dicho Agustín Biscarri, que se me concedió por no haver querido usar de derecho de prelación dicho Biscarri, ni exequtarlas con dicha baxa, y firmó a mi favor con fianzas de nosotros dichos

Francisco Gassol, y Francisco Santamaría dicho Muy Illtre. Sr. Intendente la escritura de dicho asiento con los mismos pactos, y condiciones, que la tenía concedida dicho Agustín Biscarri, con la baxa de dicha sexta parte menos en el todo de la dicha obra, de los precios por que este havia ofrecido exequtarla, como de aquella consta con otra escritura, que pasó ante dicho Vicente Simón escrivano maior de dicha Intendencia a los veinte, y tres de enero del año mil setecientos sesenta, y uno. Atendiendo assí mismo, que jo dicho Pablo Cassañes como a principal, y nosotros dichos Francisco Gassol, y Francisco Santamaría fiadores tenemos convenida compañía, y como tales compañeros, e interesados hemos intervenido en las obligaciones, cumplimiento, e intereses del referido asiento hasta al presente, y que deseado se de al mismo el cumplimiento más devido, qual nos impiden nuestras precisas ocupaciones, y otros relevantes motivos se ha ofrecido dicho Agustín Biscarri a cumplir puntualmente lo que falta de tiempo de dicho asiento, y obras, siendo como es persona abonada para dicho encargo, según parece de lo que va sobre referido: Por tanto de nuestro grado espontánea voluntad, y cierta ciencia concedemos, y otorgamos, y en quanto podemos subarrendamos a favor de dicho Agustín Biscarri Arquitecto Albañil vezino de Lérida presente, y bajo aceptante, y a quien su derecho sucediere el sobre expressado asiento de las obras, y reparos de la Plaza de Lérida, Seo de Urgel, Berga, y Cordona y sus dependencias de día presente en adelante hazederas por el tiempo, que corre, y falta a cumplirse del quinquenio en que se nos otorgó, con la sobre calendada escritura, cuja cession, concessión, y apartamiento hazemos con los pactos, y condiciones siguientes = primo con el pacto, y condición, que jo dicho Pablo Cassañes me reservo para mi, y para la compañía todos los materiales existentes en la presente ciudad, y su término, que se hallan apromtados, y debían servir para las obras de dicho asiento, pudiendo dicho Cassañes disponer de ellos a sus voluntades = Más con el pacto, que durante la voluntad de dicho Biscarri deba jo dicho Cassañes otorgar, como otorgar prometo los poderes como tal assentista para la cobranza a la persona, o personas, que dicho Biscarri destinare, y firmar los papeles, que para el cumplimiento de dicho asiento fueren necessarios respeto de haverse últimamente otorgado, y haver hasta el presente corrido en nombre de dicho Cassañes [...] = Más con el pacto, que en consecuencia de esta cession jo dicho Agustín Biscarri absuelvo, y condono a dicho Pablo Cassañes aquellas cien libras barcelonesas que este debía pagarme de aquellas quinientas libras, que el mismo Cassañes, dichos Gassol, y Sta. María junto con Joseph Verdala albañil de la Ciudad de Balaguer, y Juan Bautista carpintero de érida

han convenido pagarme a mi dicho Agustín Biscarri, y a Ignacio Roca albañil de la vila de Tárrega con dos iguales pagas, la primera el día de oy a seis meses y la otra del día de oy a un año, por havernos encargado dichos Agustín Biscarri, y Ignacio Roca de la construcción de las casas grandes llamadas pavellons de dicha vila de Tárrega, que aquellos tenían obligación de construir en ella, como de dicha obligación, y promesa consta, por escritura que recibió el infrascrito escrivano el día presente, poco antes que esta, por lo que jo dicho Biscarri abuelvo a dicho Pablo Cassañes del pago de dichas cien libras, y prometo no pedirle de ellas cosa alguna. Y con dichos pactos cedimos a dicho Agustín Biscarri todos los derechos, y facultades assí de evicción, como otros, que nos compitan para la construcción de dicha obra, assí como les tenemos apartándonos enteramente de aquella, prometiendo no inmiscuirnos en ella en manera alguna, transpassándola a dicho Agustín Biscarri a toda su utilidad, beneficio, y riesgo, y para el cobro del importe de las obras, y reparos que hiziese al respeto de los precios que van expresados en la sobre calendada escritura de assiento, de la que nos hallamos cerciorados plenamente por haver aceptado el mismo con la sobre notada escritura al assiento, eo de sisena por nosotros otorgada, con la baxa del uno por ciento del total de la obra como se concedió a dicho Agustín Biscarri en la sobre notada escritura por el firmada, y a más con la baxa de la sexta parte menos de los susodicho, que ofrecí jo dicho Pablo Cassañes en el todo de la misma, como sobre se expressa, constituiéndole señor como es cosa propia. Todo lo que prometemos cumplir y observar [...] Y yo el dicho Agustín Biscarri Arquitecto Albañil de dicha ciudad de Lérida a estas cosas presente aceptando espontáneamente la sobre notada cession de derechos, y acciones a mi favor echa por los enunciados Pablo Casañes, Francisco Gassol, y Francisco Santamaría albañiles los dos últimos de dicha ciudad, para la construcción de las enunciadas obras, y reparos a toda mi utilidad, beneficio, y riego, y por los precios, que van sobre, y en la calendada escritura de assiento espressados, de la qual me hallo cerciorado por haverla lehido, y jo proprio firmado, con la baxa de uno, y medio por ciento del total de dicha obra, y a más con la baxa de la sexta parte menos en el todo de la misma, que ofreció dicho Pablo Cassañes Arquitecto carpintero de dicha ciudad de Lérida, como en la otra arriba calendada escritura, a favor del mismo Cassañes otorgada se contiene, de la que assí mismo me hallo cerciorado por havérseme notificado como en ella se expressa, y con los pactos en ambas contenidos, y los sobre notados, y expressados en la presente, prometo a los mismos Pablo Cassañes, Francisco Gassol, y Francisco Santamaría, y demás que convenga indemnizarles, como con tenor de

presente instrumento les indemniso, y relevo de las obligaciones, contrahidas por razón de dichas escrituras sobre calendadas, y encargándome de las dichas obras, y reparos, y de cumplimiento de lo expressado en dicho assiento [...]. Y lo firmamos en dicha ciudad de Lérida día, mes y año arriba dichos, presentes siendo por testigos el Rdo. Balthasar Visar pbro. en dicha Ciudad domiciliado y Joseph Garces causídico de la misma.

16

1782, juliol, 20 - Lleida.

Els mestres de cases, Josep Tarragó i Josep Puy, visuren les obres que es deuen realitzar per consolidar el temple parroquial de Vilanova de la Barca.

ADL, Lligall del Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

Vint de juliol de 1782

Nos avem conferit Mestre Jaume Tarragó y Joseph Puy, lo primer es ennomenat per lo Ajuntament de dita vila, y lo altre ennomenat per Mariano Biscarri, a fi de mirar y regoneixer una pilastra vella per los moviments y, afament de ella junt ab los remeys, que se li euen dar per sa aseguransa; fem la relació seguent.

Primo, Se deurà de fer la teulada fins al campanaret, que vull se troba damont la iglesia al igual de la teulada mes alta, haventhi de posa tots los materials tant de fusta com de ges, argamasa, claus, y tot lo demás necessari conforme esta la demás teulada y aver de buydar tota la terra y demás runa de tota la volta que se cobrirà de nou, y fer les tanques als tres costats de piso de rastell ab sos muntants y terraguixats de la part exterior.

Més se deurà apuntalar tot lo rueda de la pilastra, y desferla, y tornarla a fer de pedra esboscada asentades dites pedres, ab ges y argamasa del paiment fins a les arencades del archs, y fa la dita obra Mariano aventse convingut ab lo dit Ajuntament per fer dita obra ab la conditio que sols cuidarà lo Comú de posar lo valor de la mitat dels set vintiquatrens, quedant dita mitat a favor del Comú y fa la dita obra lo dit Mariano Biscarri per lo preu de cen setanta zinc lliures, dich 175 ll. Moneda barcelonesa.

Lo modo de la paga serà la teulada ab tres pagues iguals que es lo preu de 125 ll. La primera al principi de comensar la obra, la segona a mitja obra y la tercera acabada, y les restants sinquanta lliures de la pilastra seran de dos places, las primeres lo dia, que comensarà de apuntalar, y la última lo dia ques finirà de la obra, y per ser aixís ho firman

Joseph Puy, jaume Tarragó

Me obligo a fer la dita obra ab los pactes dalts dits

Mariano Biscarri

1783, març, 20 - Lleida.

Marià Biscarri, mestre de cases de Lleida, contracta les obres de reparació de la parroquial de Vilanova de la Barca.

ADL, Lligall del Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

Vuy dia 20 de mars del any 1783:

Lo Magnífich Ajuntament de Batlle, y Regidors, y Síndich Procurador, junt ab los comissionats que son lo Rnt. Joseph Rigó Rector de dit poble, y Llorens Graells, se han convingut ab mestre Mariano Biscarri sobre los tractes, y obligacions en fer la pilastra, que vuy se trobe apuntalada y la teulada: y se ha convingut, per entercesió del Sr. Antón Corts, y lo Pare Rector de la Escola Pia de Balaguer. Primerament, quede escancellada, y finida la causa pendent sobre dita obra entre lo Comú de Vilanova, y dit Mariano Biscarri.

Mes se ha convingut, que dit Biscarri deurà desfer la pilastra y tornarla a fer de pedra esboscada, y asentà dites pedres ab ges, y argamasa des del paviment fins a la arrencada dels archs.

Item deurà desfer la teulada, descarregar la bolta, y tornar la teulada fins al campanaret de dita teulada, y se aurà de alsar al igual de la teulada alta, fer les tanques als tres costats de piso de rastell ab sos muntans y terragixats de la part exterior.

Item deurà cuydar a ses costes de la fusta, claus, y tots los demás materials necessaris.

Lo preu de dita obra es: cen cinquanta lliures barceloneses. Lo modo de la paga es, que lo Comú li deurà pagar cada semana los jornals de mestres, y manobres, y los materials que aurà gastat en dita semana, fins a tant que es tinguen satisfetes dites cent cinquanta lliures, y acabada la obra se pasará comptes de dita obra, y si lo Comú, o dit Biscarri, queden atrasats deurà un altre refer a qui ayge pagat més. Y perque conste, y noy ayge disputes se fa la present vuy dia, mes, y any dalt calendats, y firmats.

Mariano Biscarri

Josep Rigó Rr Comisionat

Llorens Graells Balle comissionat

Joseph Penauera y per Josep Sunyé Regidors

Francisco Verniel Cíndich procurador.

1784, gener, 31 - Lleida.

Època de Marià Biscarri per les obres de l'església de Vilanova de La Barca.

ADL, Lligall del Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

Comte dels jornals y material empleat en la iglesia de Vilanova de la Barca en dues sema-

nes. La primera comensan als 19 de gene fins als 31 de 1784.

Miquel Biscarri, 11 jornals valen ... 8 ll. 5 ss.

Agustí Biscarri, 13 jornals valen ... 9 ll. 5 ss.

Josep Biscarri, 11 jornals valen ... 6 ll. 3 ss. 9

Moset del recho, 3 jornals valen ... 1 ll. 16 ss.

Josep Borrás, 3 jornals, valen ... 18 ss.

Al fusté, 2 jornals, valen ... 1 ll. 10 ss.

Mes un manobre, 3 jornals, valen per cobra ... 1 ll. 2 ss. 6 .

Per la soga de la quiriola ... 1 ll. 3 ss. 9.

Per sogall y claus de ellata cavasos ... 15 ss.

Per 12 rems de enllata ... 4 ll. 10 ss.

Per 50 rajoles ... 10 ss.

Per 300 teules jun en los ports ... 5 ll. 6 ss. 6.

Per la argamasa, 17 carregues valen ... 4 ll. 5 ss.

Suma 46 ll. 14 ss. 6.

Tinch rebut de mans del Sr. Llorens Graells comissionat de la obra de la yglesia de Vilanova de la Barca la suma de coranta sis lliures, catorse sous y sis dines, les quals son a bon comte del preu fet de dita obra y per ser lo ver fas lo presen en Vilanova de la Barca als 31 de gene de 1784.

Mariano Biscarri.

1784, febrer, 29 - Lleida.

Època de Marià Biscarri per les obres de l'església de Vilanova de La Barca.

ADL, Lligall del Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

Comte de lo que han ynportat los jornals y materials empleats en tres semanas en la obra de la iglesia de Vilanova de la Barca y es com se seguéis.

Primo Miquel Biscarri, 19 jornals valen ... 14 ll. 5 ss.

Més Agustí Biscarri, 21 jornals valen ... 15 ll. 15 ss.

Més Josep Biscarri, 21 jornals valen ... 11 ll. 16 ss. 3

Més un manobre y barrea, 7 jornals valen ... 2 ll. 12 ss. 6.

Més per 53 cargues de guix a 4 ss. 3, valen ... 11 ll. 5 ss. 3.

Més per 12 cargues de argamas a 5 ss., valen ... 3 ll.

Més per 8 cafisos 9 arrobes de cals, valen ... 8 ll. 12 ss. 6.

Suma 67 ll. 6 ss. 6.

Tinch rebut de mans del Sr. Llorens Graells comisionat de la obra de la yglesia de Vilanova de la Barca, la suma de sixanta set lliures, sis sous y sis dines, les quals són a bon comte del preu fet de dita obra y para que conste fas lo presen en Vilanova de la Barca als 29 de febre de 1784.

Mariano Biscarri

c.1784 - Lleida.

Comptes de l'obra de l'església parroquial de Vilanova de la Barca.

ADL, Lligall del Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6.

Nota dels dines te entregat Mariano Biscarri per la obra de la iglesia

Primer partit Joan Pug ... 300 ll.

Més de un altre partit ... 18 ll. 6 ss. 9.

Més per la planta ... 18 ll.

Més les que va entregat comte ... 55 ll.

Més en resibo ... 67 ll. 6 ss. 6.

Més en resibo ... 46 ll. 14 ss. 6.

Més en resibo ... 26 ll. 9 ss. 6.

Més les que va entregat Seño rechto són ... 61 ll. 17 ss. 6.

Junt en tot sume ... 593 ll. 14 ss. 9.

1802, juliol, 22 - Lleida.

Francesc Nadal i altres mestres de cases, entre els que aparèixen quatre fills de Marià Biscarri, fan societat per eEmpedrar els carrers de Lleida.

AHPL, notari Ignasi Allés i Berdié, manual 1802 [sign.184], fol.72v-73r.

En la ciutat de Lleida als vint y dos dies del mes de juliol any del Naixement del Señor de mil vuitcents y dos. En nom de Déu Amen: Francesch Nadal de ofici mestre de cases resident en la present ciutat de part una; y Joseph Biscarri, Francisco Coll, Ignasi Bofill, Miquel Biscarri, Joan Faydella, Anton Ferro, Agustí Biscarri, Jaume Sanperes, Francisco Biscarri, Joan Melet, Francisco Rosanes, Miquel Melet, Francisco Larrosa, Ramón Casanoves, Pere Farré, y Joseph Larrosa tots mestres de cases de la mateixa ciutat de altea part, en atenció que lo dia vint dels corrents se rematá al públich subasta a favor del dalt dit Francesch Nadal, com a últim y més beneficiós postor en rebajar la manda del assiento de empedregar, y enllosar los carrers de la present ciutat desdel Portal dit de San Antoni, fins al cantó de la casa dita de Tapies, desde est cantó fins al pont, y desdel Pont fins a la plaseta dita del crucifíci, y desdel dalt dit canto de casa de Tapies pujant pel carrer de Caballes fins al cantó de casa de Lamarca, desde est cantó fins dabant la porta del Palacio Episcopal de esta ciutat, desde esta

porta fins a la plaseta de la font de les religioses de la Enseñansa de la mateixa ciutat, y desde dita plaseta y fins als cantons dels reixats de la escalinata de la Sta. Iglesia Cathedral de la propia ciutat, y de la casa de Ignasi Roig pages de la mateixa ciutat, de aquí que estigue feta, concluyda, y entregada la referida obra; De sa espontanea voluntat han combingut entre si ab tenor del present instrument contraures, y formar una societat, o compañía per a la mes prompta construcció, y conclusió de la mateixa obra; així que durant esta obra no sia facultatiu ni puga, ningun dels sobre nomenats otorgants desistir, ni apartarse de esta societat, ni menos cedir sa part a altre, ni posar altre subjecte en son lloch. Aquesta societat fan entre las ditas parts així com milloe dia se pot ab tenor de la qual ofereixen tots junts, y cada un de ells en particular ofereix cumplir, y observar en totes ses parts, tots y cada un dels pactes y obligacions continuats en la tabba mediant la qual se ha rematad al públich subast mediant campana, y corredor, a favor del dalt nomenat Francesch Nadal lo referit aciento por lo preu o paga de una lliura, y un sou per cada una vara superficial de dita obra; Per lo que renunciand la una part a la altra ad invicem, y vissíam a tota excepció que a favorir los puga, combenen, y en bona fee prometen la una a la altra ad invicem, y vissicim ab solemne estipulació cada un de per si de dits otorgants, que durant dita obra contribuiran per iguals parts a tot lo treball que será menester per a perfeta construcció de dita obra aplicand cada hu tot son saber, y treball a dit fi ab tota fidelitat, y lealtat, així que per esta rahó sian participants tots los referits otorgants de tot lo benefívi, y utilitat, que resultie per iguals parts, y porcions, a proporció del treball de cada un com y també de igual modo sentiam lo dany o perdua que acas resultieren dit aciento concluyda, y entregada la obra (lo que Déu no vulla) tot lo que prometen los mateixos otorgants, y cada un de per si a soles promet cumplir sens dilació ni excusa alguna ab refacció, y esmena de tots danys, y gastos sobre qual verificació dega estarse al seu sol jurament, o simple paraula del que los suportará sens necessitarse de altra proba; y per a cumplir lo sobre dit obligan la una part a la altra, y tots junts, y a solas ad invicem, y vissicim tots sos respective bens mobles, e immobles, haguts, y per haver; Renunciand a la nova constitució de dos, o molts que a solas se obligan a la divididores, y cedidores accions [...] essent per testimonis Anton Gomis, Joan Battiste Larroca, e Ignasi Roig, los tres pagesos de esta ciutat en aso cridats.

Notes

¹ En aquest sentit no podem oblidar la tasca de Josep LLADONOSA, amb nombroses obres que s'endinsen en la Lleida del segle XVIII, sobretot en la *Història de Lleida i Las calles y plazas de Lérida a través de la Historia*. I altres autors que d'una manera genèrica aporten notícies sobre esdeveniments importants a Lleida al llarg de la història, com per exemple BORRÁS, Rdo. Luís: *Efemérides del obispado de Lérida*. Lérida, 1911 i PLEYÁN DE PORTA, José: *Apuntes de Historia de Lérida, ó sea conpendiosa reseña de sus más principales hechos desde la fundación de la ciudad hasta nuestros tiempos*. Lérida, imp. de Carruez, 1873. Però més recentment hem de citar els treballs de Raül TORRENT. Per una banda, la tesis doctoral que té en curs: *1700-1800. Cent anys d'arquitectura religiosa a Lleida*. Per altra banda, els seus articles o estudis: "L'Església nova de Maials", dins AA.VV.: *Maials. Història de la vila i del seu terme*, vol. I, Ajuntament de Maials, 1994, pàgs. 185-227, "La parròquia de Torres de Segre. Procés constructiu (1746-1769)", *Urtx*, núm. 12, Tàrrrega, 1999, pàgs. 179-234, "La Lleida urbana del set-cents: estat de la qüestió. Un preàmbul, dos actes i una apoteosi", *Lleida al segle XVIII: el naixement d'una nova ciutat*, col. "Coneixes la teva ciutat...?", Lleida, 2002 pàgs. 29-74. No obstant, una primera aproximació a l'arquitectura de les terres de Lleida l'hem presentada a YEGUAS, Joan i PUIG, Isidre: *L'església parroquial del Palau d'Anglesola*, Lleida, 2003, al capítol dedicat a aquesta església i l'arquitectura de finals del segle XVIII.

² TRIADÓ, Joan Ramón: *L'època del barroc. S. XVII-XVIII (Història de l'Art Català, vol. V)*, Barcelona, edicions 62, 1984, p. 156.

³ MONTANER, Josep Maria: "Presentació" del llibre de MORA CASTELLÀ, Josep: *La construcció a Catalunya en el segle XVIII. La Universitat de Cervera com a paradigma de l'arquitectura dels enginyers militars*, Lleida, Biblioteca de Cervera i la Segarra, Sèrie Tibau, 1997, p. XII.

⁴ TRIADÓ, *op.cit.*, 1984, p.140-141

⁵ AHPL, notari Joan Cases, manual 1729 [sign. 479], fol. 25r-26v.

⁶ Agraïm el coneixement d'aquestes darreres dades a la generositat de Maria Garganté, doncs formen part de la seva tesi doctoral pràcticament enllestida: *L'arquitectura religiosa setcentista a la Segarra i l'Urgell*.

⁷ AHPL, notari Josep Castelló, manual 1736 [sign. 486], fol. 297-298.

⁸ El 19 de gener apareix a Juneda (doc. 9) i el 10 de juliol ja és "quondam" (AHPL, notari Cases, manual 1740 [sign. 489], fol. 234-235)

⁹ MORA CASTELLÀ, Josep: *La construcció a Catalunya en el segle XVIII. La Universitat de Cervera com a paradigma de l'arquitectura dels enginyers militars*, Lleida, Biblioteca de Cervera i la Segarra, Sèrie Tibau, 1997, pàg. 73.

¹⁰ AHPL, notari Joan Cases, manual 1740 [sign. 489], fol. 245-246. El manual corresponent al notari Bealdú és el num. de sign. 272, però no es conserva aquest testament.

¹¹ AHPL, notari Joan Cases, manual 1742 [sign. 491], fol. 198-201.

¹² AHPL, notari Miquel Roig, manual 1747 [sign. 964], fol. 48v-49r.

¹³ AHPL, notari Miquel Roig, "Manual de Testaments...", 1755-1763 [sign. 973], fol. 9r-10v.

¹⁴ AHPL, notari Cavaller, manual 1752 [sign. 531], fol. 76-78.

¹⁵ El dia 25 de desembre de 1749 Agustí va actuar com a padrí d'una filla de Marià Becardí, mestre de

cases natural de Jorba, del Bisbat de Solsona, i de Francesca Marsal, natural de Garamunt, del Bisbat d'Urgell. Al registre d'aquest baptisme es diu que Agustí era "natural de Barcelona, fill de Agustí y de Francesca Biscarri Cabanyeres": Arxiu Diocesà de Lleida (ADL), *Liber X Baptizarum in Ecclesiae Parroquiali Sancti Ioannis civitatis Ilerde. Incipit annus 1749*, fol. 41-42. El fet que Agustí nasqués a Barcelona ens fa pensar que el seu pare també va estar un temps treballant en aquesta ciutat, a més de Tàrrrega i possiblement de Tortosa, on va nàixer ell. A més, recordem que Agustí tenia un oncle mestre de cases de Barcelona i que la seva mare va vendre una casa que tenia en aquesta ciutat. Agustí Biscarri fou un dels menestrals de la segona meitat del segle XVIII més importants de Lleida, només 5 privilegiats arribaren a sobrepassar les 1.000 lliures en les dots a les seves filles. Vegeu HUGUET, Ramona: *Els artesans de Lleida (1680-1808)*, Lleida, 1990, pàgs. 143-144.

¹⁶ AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1758 [sign. 1057], fol. 119r i ss.

¹⁷ AHPL, notari Bonaventura Berga, manual 1755 [sign. 326], fol. 97v-98v.

¹⁸ AHPL, notari Jacint Gigo, manual 1769 [sign. 628], fol. 38v-39r. A l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona si es conserven manuals d'aquest notari, però falta el període comprès del mes d'octubre de 1768 al mes de juliol de 1769.

¹⁹ El 28 de març de 1765, Agustí Biscarri i el seu cunyat Ignasi Roca, visuraren unes obres a l'església de Bellpuig. MESTRE, Esteve: "Dos contractes importants: l'orgue i obres a l'església (1764-1765)", *El Pregoner d'Urgell*, any XII, III època, Bellpuig, 10 de setembre de 1991, núm. 286, pàg. 36.

²⁰ PUIG, Isidre: "La darrera activitat constructiva a la Seu Vella i l'arquitectura a la Lleida del segle XVIII", *Seu Vella, Anuari d'Història i Cultura*, Lleida, Associació Amics de la Seu Vella de Lleida, 2003, núm. 4 (en curs de publicació).

²¹ ADL, *Liber difunctorum in ecclesia Parrochiali Sancti Joannis Baptista de Platea civitatis Ilerda initium sumens a die prima mensis januarii anno 1757*, fol. 23.

²² *Ibid*, fol. 45.

²³ ADL, *Liber XII Baptizatorum in ecclesia parochiali Sancti Joannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die prima mensis januarii*, fol. 5r.

²⁴ *Ibid*, fol. 110

²⁵ AHPL, notari Josep Soldevila, "Testaments...", 1772-1781 [sign. 1075], fol. 287r-288r. Demanà ser enterada al convent dels carmelites calçats de Lleida, "en lo vas, que espera fer construir en la mateixa iglesia". Josep Playan i Jerònima Biscarri es van desposar a la parròquia de Sant Joan de Lleida el 3 de gener de 1778: ADL, *Liber [8] Matrimoniorum in Ecclesia Parochiali Sancti Joannis de Platea civitatis Ilerde...*, fol. 21v.

²⁶ ADL, *Llibre de Òbits de la Iglesia Parroquial de Sant Joan de la Plaza de la ciutat de Lleyda, comense en 30 de gener de 1771, s/f*.

²⁷ ADL, *Liber defunctorum in ecclesia Parrochiali Sancti Joannis Baptista de Platea civitatis Ilerda. Initium sumen a die vigesima septembris anni 1783*, fol. 42.

²⁸ AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual "Testaments i Inventaris", 1780-1790 [sign. 1086], fol. 194r-195v. Coloma Cornet es va tornar a casar amb el també viduo Ignaci Font, a l'església de Sant Joan de Lleida, el dia 9 d'octubre de 1787: ADL, *Liber [8] Matrimoniorum...*, fol. 169v.

²⁹ Segons hem vist anteriorment en aquesta data apadrinen a una filla de Marià Becardí: ADL, *Liber X Baptizarum...*, fol. 41-42.

³⁰ AHPL, notari Antoni Pocerull i Miranda, "...manuale capitulorum matrimonialium...", 1765-1777 [sign. 891], fol. 86r i ss.

³¹ ADL, *Liber X Baptizarum in Ecclesiae Parroquiali Santi Ioannis civitatis Ilerde. Incioit annus 1749*, fol. 97.

³² ADL, *Liber decimus tertius Baptizatorum in Ecclesiae Parroquiali Santi Ioannis Baptista de Platea civitatis Ilerde, initium sumens a die secunda undécima ianuarii anno 1770*, fol. 88r. Els seus padrins van ser Agustí Biscarri Cabanyeres, avi patern, i Engracia Pocerull, avia materna.

³³ ADL, *Liber decimus tertius Baptizatorum in Ecclesiae Parroquiali Santi Ioannis Baptista de Platea civitatis Ilerde, initium sumens a die secunda undécima ianuarii anno 1770*, fol. 198v. Els seus padrins van ser Agustí Biscarri Cabanyeres, avi patern, i Jerónima Biscarri Biosca, filla del padrí i germana del pare de la criatura.

³⁴ ADL, *Liber XIV Battizatorum in Ecclesia Parrochiali Sancti Ioannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die decima séptima februarii 1776*, fol. 41v. Batejat el mateix dia a la parròquia de Sant Joan, i van ser els padrins Agustí Biscarri i Gerónima Biosca, els avis paterns.

³⁵ ADL, *Liber XIV Battizatorum in Ecclesia Parrochiali Sancti Ioannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die decima séptima februarii 1776*, fol. 41v.

³⁶ ADL, *Liber decimus quintus Battizatorum in anno 1783 ecclesia parrochiali Sancti Ioannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die vigésima nona decembris*, fol. 151v. Els padrins van ser Agustí Playan Biscarri i Gerónima Biscarri Biosca, mare i fill. Gerónima tia del nadó i Agustí cosí germà.

³⁷ ADL, *Liber decimus quintus Battizatorum in anno 1783 ecclesia parrochiali Sancti Ioannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die vigésima nona decembris*, fol. 250r. El padrí va ser Agustí Biscarri Batiste, fill de Marià Biscarri, germà de l'avi patern del nadó, i la padrina Francisca Batiste, la mare del padrí i muller de Marià. Marià, fill de Josep i Ignasia, es va desposar el 20 d'agost de 1817 amb Antonia Andreu: ADL, *Liber [x] Matrimoairum Ecclesiae Paro. Sti. Joannis Baptista Ciuitatis Ilerdae*, fol. 30v-31r.

³⁸ ADL, *Libre de Òbits de la Iglesia Parroquial de Sant Joan de la Plaza de la ciutat de Lleyda, comense en 30 de gener de 1771*, s/f.

³⁹ ADL, *Liber decimus tertius Baptizatorum in Ecclesiae Parroquiali Santi Ioannis Baptista de Platea civitatis Ilerde, initium sumens a die secunda undécima ianuarii anno 1770*, fol. 151r-v. Els seus padrins van ser Agustí Biscarri Cabanyeres i Gerónima Biosca, avis paterns.

⁴⁰ *Ibid*, s/f.

⁴¹ ADL, *Liber defuntorum in ecclesia Parrochiali Sancti Joannis Baptista de Platea civitatis Ilerda. Initium sumen a die vigésima septembris anni 1783*, fol. 27.

⁴² ADL, *Liber defuntorum in ecclesia Parrochiali Sancti Joannis Baptista de Platea civitatis Ilerda. Initium sumen a die vigésima septembris anni 1783*, fol. 27.

⁴³ ADL, *Liber decimus quintus Battizatorum in anno 1783 ecclesia parrochiali Sancti Ioannis de Platea civitatis Ilerda, initium sumens a die vigésima nona decembris*, fol. 31v. Els padrins van ser Agustí Biscarri i Cabanyeres, avi del nadó i la seva segona muller Coloma Cornet (Gerónima, la primera va morir en 1780).

⁴⁴ *Ibid*, fol. 125.

⁴⁵ AHPL, notari Marià Hostalrich, manual 1797 [sign. 654], fol. 173v-174v.

⁴⁶ AHPL, notari Miquel Roig, manual 1773 [sign. 990], fol. 144r. 15 de setembre.

⁴⁷ ADL, *Liber decimus quintus Battizatorum in anno 1783 ecclesia...*, fol. 219.

⁴⁸ AHPL, notari Marià Hostalrich, manual 1799 [sign. 655], fol. 358r-359r.

⁴⁹ AHPL, notari Ignasi Aliés i Berdié, manual 1798 [sign. 181], fol. 22r i ss. El mateix dia es va desposar a l'església de Sant Joan de Lleida: ADL, *Liber [9] Matrimoiorum in ecclesia Parroquiali Sancti Joannis Baptista Civitatis et Diocesis Ilerdensis...*, fol. 60r.

⁵⁰ El 20 de juliol de 1802 Marià Biscarri i Batiste Bicardí, també mestre de cases, que actuaven com a visors, testimoniaren tenir el primer 72 anys i el segon 48: AHPL, notari Marià Hostalrich, manual 1802 [sign. 658], fol. 160v-161v.

⁵¹ Aquest últim, com veurem més endavant, és qui va contractar en 1761 la construcció del claustre del convent dels Dominics al carrer Cavallers.

⁵² "En la ciudad de Lérida oy que contamos a quince dias del mes de marzo año del Sr. De mil setecientos, y sesenta: Yo Miguel Bautista maestro albañil de la dicha ciudad de una; y Agustín Biscarri, y Mariano Biscarri maestros albañiles de la misma de parte otra: En atención que con escritura publica, que passó en catorce días del mes de henero del corriente año en poder del escribano infrascrito, como escribano de la real junta del Peasgo del Puente de la dicha ciudad de Lérida en que dicha real Junta del Puente concedió a mi Miguel Bautista el aciento de las obras de la segunda Pila, y contrata pendientes de dicho Puente, con las condiciones, pactos, plazos, precios, y baxas, que yo dicho asentista di en posturas, que todo junto con la capitulación, o tabba está estipulado en dicha escritura, y que por seguridad de dicha real Junta di en fiadores y principales obligados a vosotros mismos Agustín y Mariano Biscarri hermanos, y efectivamente aceptasteis dicho cargo de fianzas en dicha escritura firmando y jurando aquella con la esperanza de la palabra que os di, de que seríamos compañeros y haríamos compañía en dicho aciento por iguales partes, y porciones assí en la ganancia, trabaxo como en un todo, y en la perdida en caso de haverla; Y como reconociendo la buena fee que siempre debe ser preferida mayormente estando obligados igualmente como yo en dicha contrata; Por tanto yo dicho Miguel Bautista de mia espontánea voluntad confieso y reconozco a vosotros dichos hermanos Biscarri y vuestros en socios y compañeros en dicho aciento de las obras de dicha segunda Pila y contrata arriba concertada; por tres iguales partes, y porciones de toda aquella contrata referida, assí en el trabaxo, como en la ganancia de ella, como y también en caso de pérdida por tres iguales partes de esta, tocando una a cada uno de nosotros. Y por mayor seguridad de dicho asociamiento, y compañía convengo en que se haga una arca con tres llaves, y que cada uno de nosotros tenga una para poner los caudales resultantes de dicha contrata, y que no se habra aquella hasta que nosotros tres lo sepamos, y queramos por que no se extravíen caudales algunos de dicha compañía; cuya compañía otorgo a vosotros dichos Biscarri durante las obras y contrata arriba calendada de dicho puente, con obligación, que para ello hago de todos mis bienes, sitios y muebles havidos y por haver con todas las renunciaciones devidas y pertenecientes [...]": AHPL, notari Francesc Miró, manual 1761 [sign.813], fol.15v-17r.

⁵³ Marià Biscarri i Batiste, mestre fuster, va signar capítols matrimonials amb Teresa Reig, el 22 de març de 1789. Teresa era filla de Francesc Reig, teixidor, i de Teresa Truco. AHPL, notari Antoni Casanoves i Gorda, manual 1789-1790 [sign. 442], fol. 31v-32v.

⁵⁴ AHPL, notari Antoni Casanoves i Gordà, manual 1814 [sign. 459], fol. 108v-109r.

⁵⁵ AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1775 [sign. 1079], fol. 163r-165r. El 4 de març de 1787 es van desposar, a l'església de Sant Joan de Lleida, Agustí

Biscarri i Miquel i Magdalena Garriga, filla de Josep Garriga de la vila de Reus: ACL, *Liber [8] Matrimoniorum...*, fol. 159r.

⁵⁶ AHPL, notari Antoni Casanoves i Gordà, manual 1802 [sign. 447], fol. 138v-139r.

⁵⁷ AHPL, notari Ignasi Aliés i Berdié, manual 1804 [sign. 186], fol. 243r-245v.

⁵⁸ AHPL, notari Antoni Casanoves i Gorda, manual 1802 [sign. 447], fol. 45r.

⁵⁹ AHPL, notari Ignasi Aliés i Berdié, manual 1804 [sign. 186], fol. 24v. i ss. El dia 3 de febrer de 1804 es van desposar a l'església de Sant Joan de Lleida Francesc Biscarri i Ignacia: ADL, *Liber [9] Matrimoniorum...*, fol. 117r.

⁶⁰ *Ibid*, manual 1805 [sign. 187], fol. 277v-278r. Francesc i Ignasia Blanc van tenir un fill procurador, també dit Francesc, que el 30 de juliol de 1835 es va desposar amb Benita Galí: ADL, *Liber [x] Matrimoniorum Ecclesiae Paro. Sti. Joannis Baptista Civitatis Ilerdae*, fol. 208.

⁶¹ *Ibid*, fol. 109v-110v.

⁶² En un document del 9 de maig de 1814 es cita que Maria Figuera va testar el 25 de maig de 1809 –creiem es tracta d'un error, doncs Miquel Biscarri es va tornar a casar, com hem vist, en 1806–, i va deixar al seu marit Miquel 100 lliures: AHPL, notari Antoni Casanoves i Gordà, manual 1814 [sign. 459], fol. 42r. Es cita al seu fill Josep que era militar dels Miquelets de Catalunya.

⁶³ Aquesta última referència la coneixem pel testament de Teresa Bonet, segona muller de Miquel Biscarri com veurem, on nomenà com a marmessors al mateix Miquel i al vicari de l'església de Sant Llorenç de Lleida. Deixà a Cecília Saurí Figuera 25 lliures i a fra Agustí Biscarri 30 lliures: AHPL, notari Antoni Casanoves i Gordà, manual 1809 [sign. 454], fol. 50r-51r, 25 de maig.

⁶⁴ AHPL, notari Antoni Casanoves i Gordà, manual 1806, [sign. 451], fol. 114v-115v. Es van desposar a l'església de Sant Joan de Lleida el dia 20 d'octubre de 1806: ADL, *Liber [9] Matrimoniorum...*, fol. 154r.

⁶⁵ Arxiu de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, *Actas, sección Arquitectura, 1786-1805*, fol. 100r.

⁶⁶ Marià Batiste era el pare de Miquel Batiste i Porta, i l'avi de Miquel Batiste i Miquel, també mestres de cases que veurem més endavant al tractar el claustre del convent de Sant Domènec de Lleida.

⁶⁷ GONZÁLEZ PÉREZ, Joan-Ramon: *L'Església de Sant Gaietà (Aitona)*, Informe tècnic de valoració històrico-artística, Institut d'Estudis Ilerdenses, juny de 1996 (inèdit).

⁶⁸ AML, *Consells Generals, 1642-1644* [sign. 442], fol. 5r-6r. També en LLADONOSA, Josep: *El Roser*, 1947, pàg. 129-130, ap. II i *Història de Lleida*, Tàrrrega, 1974, vol. II, pàg. 467-468.

⁶⁹ “[al marge: Sobre no voler en sa casa lo Rector del Studi als Pares de Predicadors]. Més fonc proposat com haventse demolit lo convent de St. Domingo de la present ciutat a ocasió de la guerra, per los senyors Pahers se senyala per lo interim fins altre puesto aparegues més a proposit als Religiosos de dit Convent la Casa del Rector del Studi es vingut ara lo Rector yls vol traurer de Casa ab motiu que aquella no es capas per a habitarhi ell dit Rector y dits Pares, y tampoch que en dit puesto no poden estar dits religiosos, los quals imloren lo auxili y remey de la Ciutat y de aquest illustre lloc que per ço los placie deliberar lo fahedor. Acorda y delibera lo dit magnífic Concell general que fos feta segons que feu llarga y bastant commissió als senyors Joan Baptiste de Veya, mr. Joan Baptiste Canet y mr. Joan Baptiste Ruffes per a que atesses les afliccions y treballs que tenim de les guerres procuren conçertar y assentar aquest nego-

ci de la manera que millor puguen a honor y reputació de la Ciutat, del Sr. Rector del Studi y de dits Pares de predicadors, y si y conforme de ses merces se confie” AML, *Consells Generals, 1642-1644* [sign. 442], fol. 113r-v.

⁷⁰ “[al marge: Suplica dels frares de St. Domingo demanant puesto per fer convent]. A supplicat per lo Rnt. Pare Prior de St. Domingo de la present Ciutat en nom de son convent demanant lloch per a poder fundar de nou per lo enderroch y demulició del seu per ocasió de la guerra y propposà lo puesto de la hereta o, altre que aparegue millor o, més a proposit a dit Illustre Consell fonc feta commissió llarga y bastant als senyors Pahers y dos promes de cada mà per su s^a elegidors”: AML, *Consells Generals, 1642-1644* [sign. 442], fol. 207v.

⁷¹ “[al marge: Supplica dels frares de St. Domingo, demanat puesto per a stablir la pedra del convent]. Al supplicat per part del Prior y Convent de Sanct Domingo de la present Ciutat acerca de deixarlos establir en lo claustro de la Universitat la pedra del convent los han enderrocat per ocasió de la guerra. Acorda y delibera lo magnífic Consell General qui sels concedesque llicentia de establir la pedra en dit claustro de la Universitat ab que la posian ben ordenada que no fasse impediment”: AML, *Consells Generals, 1642-1644* [sign. 442], fol. 208r-209v.

⁷² “[al marge: Sobre senyalar puesto per a fundar de nou fran lo convent de Predicadors per haversels enderrocat lo vell a ocasió de les guerres]. Al supplicat per lo molt reverent pare mestre Francisco Roger religios de St. Domingo visitador dels convents de dita Religió en les parts de Cathalunya de present estants a la obediencia de la magestat Cathòlica de nostror Rey y Senyor y de paraula referit lo que ab una súplica inferits contenint en efecte ques fasse merce y charitat als religiosos y convent de predicadors de dit orde de St. Domingo de la present ciutat de senyalarlos un puesto decent y competent per a poder fundar y fabricar nou convent que la seu que tenien tant antich y suntuos en esta ciutat per ocasió de les guerres com a tots es notori sels ha demolit y enderrocat del tot yls apar salvat sempre lo millor parer de aquest illustre Concell serie a proposit y més convenient y menos preiudicial a ningu lo puesto y pati de la ereta. Acorda y delibera lo dit magnífic Concell General ques fasse la visura ordinaria del puesto y lloc demanat per a leffecte en la supplicació expressat y que los senyors Pahers y los Prohomes de la visura y demás persones lan de assistir a ella com es de costum tinguen facultat y poder llarg y bastant y qual y quant lo te lo present concell per a deliberar y provehir tot lo necessari y mes convenient acerca de dit negoci fent los per a dit efecte llarga y bastant commissió ab tots los incidents y emergents”: AML, *Consells Generals, 1644-1651*, [sign. 443], fol. 11r-12r.

⁷³ LLADONOSA, Josep: *Las calles y plazas de Lérida a través de la historia*, vol. I, Lérida, 1961, pàg. 163.

⁷⁴ “[al marge: Acerca de fer acte de bonda als P. Dominicos de unes cases]. Mes fonch proposat que los Pares de Predicadors de la present ciutat han donada una suplica en la qual demane que V. S^a. los fasse fer la venda de la casa està contigua a la sua per a poder fabricar la iglesia de son convent, manant se visure de nou aquella offerintse a pagar la cantitat ab que serà estada estimada. Acorda y delibera dit illustre Concell General que fasse nova visura y estimació de dita casa his mane a son amo fasse la venda a dit convent pel lo preu serà indicada attes per a fabricar convent y iglesia”: AML, *Consells Generals, 1655-1661*, [sign. 446], fol. 176v-177r

⁷⁵ LLADONOSA, op. cit., 1947, pàg. 37, nota. 7, i LLAVANERES, Ramon: *Carrers de Lleyda* (manuscrit sense data).

⁷⁶ Aquest mestres venien de Fraga, com molts altres, afavorits per un edicte de la Paeria en el qual es facilitava l'arribada de mestres a Lleida als qui es donava llicència, tot això per les necessitats constructives i els abusius jornals dels pocs mestres que hi havien a Lleida: "Mes fonch propposat que los mestres de cases se fan pagar deu rels cada dia de jornal y los demés officials preus excesius que per ço sia de son servey deliberar lo fahedor. Acorda y delibera dit illustre concell General ques fassen indis en les quals se notifiquen a tots os officials de qualsevol officis que vullen venir a treballar a la present ciutat que la ciutat los concedeix llicentia per poder treballar y obrir botiga per a vendre sens esser examinats atesa la necessitat durant lo beneplàcit del illustre Concell General": AML, *Consells Generals, 1655-1661*, [sign.446], fol.24.

⁷⁷ AHPL, notari Josep Gorda, manual 1694 [sign. 733], fol. 27v-29r.

⁷⁸ AHPL, notari Josep Monhereu, manual 1702 [sign. 848], fol. 264.

⁷⁹ BORRÀS, Lluís: *Efemerides religiosas del Obispado de Lérida*, 1911, pàg. 72; LLADONOSA, *op. cit.*, 1947, pàg. 37 i *op. cit.*, 1961, pàg. 163.

⁸⁰ AHPL, notari Josep Gorda, manual 1713-1718 [sign. 740], fol. 79v-80r. Al foli següent (80v-90r) també consten les despeses del fuster Josep Malegal en aquest moli.

⁸¹ BORRÀS, *op. cit.*, 1911, pàgs. 72-73; LLADONOSA, *op. cit.*, 1947, pàg. 37-38. Aquest últim diu que l'església fou projectada per Fra Antonio Falcó, religiós del convent de predicadors de Tortosa. Però desconeixem la font documental, ja que a l'acte del 23 de setembre de 1735 no es fa cap referència a aquest frare.

⁸² BORRÀS, *op. cit.*, 1911, pàg. 72, i recollit per LLADONOSA, *op. cit.*, 1947, pàg. 38 i *op. cit.*, 1961, pàg. 164.

⁸³ AHPL, notari Josep Gorda, manual 1740 [sign. 899], fol.12r-12v

⁸⁴ Arxiu Parroquial de Borges Blanques (APBB). *Memorial de Misses resades y Visitas de 5 nov. 1655 a 25 nov. 1771*. "Item mandamos al mismo Joseph Urgel Sola misma pena de escomunió que haga dorar y pintar un retablo que hay en dicha iglesia de San Ramón conforme la obligación que tiene por el testamento de su padre, y porque nos ha constatado que en diversas veces se le ha hecho instancia para que cumpla esta obligación, y que hasta la presente nunca lo ha executado; Por tanto mandamos que dentro de dos meses haga a poner mano a la obra concertandola con los medios y plaços que fuesen mas convenientes, y porque en esto no haga falta ni dilación mandamos al Rector de dicha iglesia nos de aviso de su cumplimiento para que se proceda contra el dicho Urgel fuere inobediente, o, negligente [...]. Item hemos sido informados que el quondam Juan Bertran, y Agustin Valls, mandaron en sus testamentos respectivamente que se hiciese de su hacienda y bienes una reja para la capilla del Santísimo Christo de dicha iglesia, cada uno de por sí, y sin saber el uno de la voluntad, y Pío legado del otro, por lo qual usando del poder y facultad que en esta parte tenemos conforme al derecho, declaramos que se haga dicha reja de los bienes y hacienda del primero que lo dispuso y ordenó, y que se tome de los bienes del otro, otra tanta cantidad, como montara el coste y gasto de la reja, que se hubiere hecho, y que esta cantidad de dinero se emplee en ornamentos, y adornos de dicha capilla del Santísimo Christo al arbitrio y disposición del Rector, y jurados de dicha villa, para que en esso se cumplan las voluntades de dichos difuntos [...]".

⁸⁵ APBB, *Llibre dels comptes de Sant Pere de la Iglesia de les Borges esent segristans Ramon Vellmunt y Joseph Giné fet en lo any 1675...*, s/f. També en el

Memorial de Misses resades y Visitas de 5 nov. 1655 a 25 nov. 1771.

⁸⁶ "Item atendido y considerado que el reverendo mossén Juan Guitart presbítero en su último y válido testamento, aplicó diez pensiones de 15 ll. anuales que diferentes particulares desta villa prestavan al dicho mossén Juan Guitart para la fabrica de la Iglesia parroquial desta villa, y attendiendo que el ilustrísimo reverendo mossén Domingo Llopis visitador por el ilustrísimo señor reverendo Francisco Solis obispo de Lérida visitando esta parroquial iglesia en 23 de septiembre del año 1713 en atención que la fábrica de la iglesia parroquial desta villa por la calamidad de los tiempo havia cessado, aplicó las sobredichas pensiones vencidas, y las que fuessen en discurriendo hasta el número de diez, para ornamentos, y jocalias en la sacristía desta parroquial, como consta por el decreto General de visita en el dia, mes, y año, sobredicho, y attendiendo assí mismo que en el dia de hoy se prosigue la fábrica de dicha iglesia Parroquial con gran celo de los señores Rector y Bayle administradores, y no hay modo más eficaz para continuarse en adelante, que aplicando a la misma obra lo que es suiyo por mandato del testamento del mossén Juan Guitart. Por thenor de las presentes exortamos a dichos Administradores hayan las mas promptas y eficaces instancias para el recobro de esta considerable suma que llega según somos informados al numero de ciento y sinquenta libras, las quales, pues se hallan intantas y no se han consumido en tales jocalias y ornamentos, insiguiendola voluntad del testador, aplicamos para la continuación de la fábrica de dicha iglesia parrochial onerando las consciencias de dichos administradores, sien esso huviere la menor omission": APBB, *Memorial de Misses resades y Visitas de 5 nov. 1655 a 25 nov. 1771*.

⁸⁷ ALONSO GARCÍA, Gabriel: *Los Maestros de La Seu Vella de Lleida y sus colaboradores*, Lérida, Gráficas Larrosa, 1976, pàg.336.

⁸⁸ Arxiu Històric de Protocols de Lleida (AHPL), notari Capdevila, any 1657 [sign. 408], fol. 2r-4r.

⁸⁹ AHPL, notari Josep Querol, manual 1675 [sign. 944], fol. 9.

⁹⁰ AHPL, notari Tomàs Capdevila, manual 1657 [sign. 408], fol. 96r. Si Francesc i Miquel foren germans, serien fills de Bernardí Plantanida, que també fou mestre d'obres de la Seu Vella entre 1608-1617: ALONSO, *ibid*, pàg. 282-289.

⁹¹ A més en aquesta requisició es cita el contracte de 1752 però en data del 21 de novembre, quan en realitat fou el dia 16.

⁹² AHPL, notari Francesc Miró, manual 1758-1759 [sign. 812], fol. 76v.

⁹³ Contractat el 5 de febrer de 1638, i realitzat per "Pedro Fuertes y Antonio Eurisses maestros de hazer órganos natural dicho Fuertes de la ciudad de Teruel Reyno de Aragon y dicho Eurisses natural de Sevilla": APBB, *Manual de 1630 a 1639* (núm.28). "Manual de procores preses per mi Francesc Miro prebere y rector de les Borges que comença als 14 del mes de juliol 1630".

⁹⁴ AHPL, Fonts "Regiones Devastades", caixa 6023.

⁹⁵ AML, *Consells Generals, 1642-1644* [sign.442], fol.163.

⁹⁶ AML, *Consells Generals, 1660-1661* [sign.446], fol.173r. Josep Lladonosa dóna la data del 13 de febrer de 1661 en *El Carmelo en Lérida...*, Lleida, 1953, pàg. 24.

⁹⁷ LLADONOSA, *op. cit.*, 1953, pàg. 24. AML, *Consells Generals, 1678-1679* [sign.448], fol.112.

⁹⁸ "[al marge: Suplica del convent del Carme Calsats sobre lo moli de oli.]. Molt Illm. Señor. Lo Pare fr. Albert Costa Prior del monestir y convent de nostra Senora

del Carme Orde Calsat de la present Ciutat de Leyda en dit nom expose al VS^a de que ab atenció que dit convent per falta de medis no pot passar avant en ses obres, ni posar ma a la Iglesia de que te tanta necessitat, y que així mateix en lo convent vell fora los murs de dita present Ciutat te fetes unes obres y parets del tot infructíferes y exposades a evident ruina, les quals podrien repararse y ser de algun útil a dit convent y facilitarli los medis per a continuar dites obres y iglesia si VS^a fos servit donarli permís y facultat per a fer en dit convent vell un molí de oli; Perso dit Pare Prior en nom de dit convent a VS^a supplica sia de son servey donarli llicencia, permís, y facultat per a fer un molí de oli en dites obres de dit convent vell; oferint dit pare Prior en dit nom que per a que les resultes de dit molí molien molesdes a sos ciutadans de VS^a. Fara se consumescan dins la heretat, y trosos de dit convent vell, que ademes de ser molt del servey de deu nostre señor, benefici publich, y embelliment de la ciutat, los supplicants ho rebran a singular favor de la generosa ma de V.S.^a lo offici. // Altissimus // Pallas = Y ohides dites tres suppliques acorda, y deliberà dit molt lle Concell General que per termini de sinch anys contadors del dia present en avant nos concedesca llicencia a persona alguna de fabricar nou molí de oli, ab sal que Sr. Aleixandre de Monserrat, y Eva se obligue ab acte en poder del secretari de la ciutat a tenir a la ciutat la oferta de feta en la supplica de sobre per ell donada per tot lo dit termini de sinch anys y a posar nova premsa en lo molí que poseheix dit Dn. Aleixandre en la present Ciutat, y acomodar lo que de present hi es com en dita supplica esta contengut de manera que per a la cullita vinent estiga a punt de moldre=: AML, *Consells Generals, 1702-1705*, [sign.456], fol.175.

⁹⁹ Notícia que trobem a LLADONOSA, *op. cit.*, 1953, pàg. 24. Aquest autor diu que “Esta casa les fué cediada por el Rvdo. Mosén Pedro Palou”. Desconeixem quan la van ocupar els religiosos, però és possible que sigui pels volts de 1707 o 1708, després de la destrucció del convent al carrer de la Magdalena. Igualment no sabem quan va morir aquest prevere, però si els carmelites la compraren en 1716 als marmessors de Palou, tal vegada feia poc temps que hauria mort.

¹⁰⁰ “Die decima tertia predictorum mensis et anni llerda. Ego Michael Joannes Melet magister domorum llerde medio iuramento per me praesteto in manu et pose nottario infrascripto gratis firmo apocham vobis reverendo fr. Josepho Lleopart vicario priori conventus Beata a Carmelo fratrum Calciatorum civitatis llerda presenti de centum octo libris terdecim solidis, et uno denario moneta Barchinona, et sunt pro consimilibus quas vos dictis P. Josephus Lleopart [procurator] nomine consumpristis, et impendistis in operibus utilibus, et necessariis per me factis in presente anno in reparatione, et ratificatione domus voccata de mos. Pere Palau, nunch vero voccata lo convent del Carme sita in dicta civitate in Parrochia Sancti Joannes in vico superiori de Blanquers, suis confinibus designatus et confrontatus modus vero solutionis dictis 108 ll. 13 ss. 1 talis fuerit, et est quonsamillas vos dictus Reverendus P. Josephus Lleopart [procurator] nomine, ut pradicitur consumpristis in dictis operibus utilibus dicta domus, ut apparet in memoriali sequenti = Memorial de les obres inserati et qua quidem quantitates [?] summam capiunt dictas 108 ll. 13 ss. 1 = dicta moneta Barchinona. Et ideo renuntio firmo apocham Actum. Testes sunt Anthonius Oliva serocordarius et Anthonius Casanoves cives honoratus ambo llerde=: AHPL, notari Josep Bealdú, manual 1715 [sign.266], fol.170r.

¹⁰¹ ADL, Lligall Religiosos, núm. 2, expedient del Carmelites Calçats: *Super verificatione narrator pro parte*

Revdi. Prioris et Conventus P.P. Carmelitarum llerda in [?] Epistola Sac. Congregationis Concilii Illmo D. llerdensis Episcopi Derecta. Originalis Processus. Aquest document és del 28 de novembre de 1743. Escrit per Josep Calbis, notari de la Cúria eclesiàstica, on es recull tot el procés administratiu: la petició dels carmelites i l'esmentat recull històric -segons el prior- destinat al Sr. Bisbe de Lleida, que a la vegada devia emetre un informe a Roma: “Illmo. y Revmo. Señor Obispo llerdense. A noticia del Prior, y convento, de carmelitas calzados de la Ciudad de Lérida allegado que al rescripto o breve Apostólico que el sussodicho Prior pussó en mano de V.S.^a Illma. cerrado incluye unas preces, que presentó al SSmo Padre en Roma a fin de que su santidad le concediesse su licencia, y decreto para vender el huerto, y casa que en dicha petición se refiere sobre que su santidad, o la Sagrada Congregación pide a V.S.^a Illma. informe, y parecer para determinar lo más importante; para cuyo efecto se necesita (segun parece) de previo informe justificativo; para cuya prueba, y demás conveniente con las acostumbradas protestas, y salvedades, y en el mejor modo de derecho dize y deduze lo siguiente”. El document segueix amb el resum històric que fragmentàriament hem inclòs al text.

¹⁰² ADL, *Ibid.* Documents que es troben al mateix expedient dels Carmelites Calçats.

¹⁰³ Notícia que no hem pogut verificar documentalment, tot i que és donada per BORRÀS, *op. cit.*, 1911, pàg. 97; i després per PLEYÁN DE PORTA: *Efemérides*, pàg. 69, LLADONOSA, *op. cit.*, 1953, pàg. 25 i més recentment per SOL, Romà- TORRES, Carme: *L'ahir i l'avui de la presència carmelitana a Lleida*, 2000, pàg. 44.

¹⁰⁴ AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1765 [sign. 1067], fol. 148r-150v.

¹⁰⁵ Nocià que es recull a l'*Espanya Mariana*, al volum de Lleida, de 1868, i després la recullen també, per exemple, Borràs, *op. cit.*, p.97. Mai ningú havia aportat cap referència documental. No obstant, hem pogut trobar a l'Arxiu Diocesà de Lleida (Lligall bisbe Miralles, núm. 1), la transcripció dels pergamins que es van introduir a l'ara de l'altar en les tres vegades que es va consagrar. De fet, el bisbe Josep Miralles el 15 de juliol de 1922 la consagrà per tercera vegada, i a l'obrir l'ara van trobar el primer pergami que deia: “Anno Dom. MDDLCCCVI. Die XV mensis julii. Ego Hieronimus Maria Episcopus llerdensis consecravi ecclesiam, et altare hoc, in honorem B. Mariae Virginis, sub titulo de Monte Carmelo, et reliquias Sanctorum Clementi, Pii et Vincentii Martirum in eo inclusi, et singulis Christifidelibus, ho die unum annum, et in die anniversario consecrationis cujusmodi ipsam visitantibus quadraginta dies de vera indulgentiia, in forma Ecclesiae consueta concessi”. La segona consagració fou el 14 de juny de 1881, pel bisbe Tomas Costa. Al darrera del pergami hi havia la següent nota: “Este pergamino fue añadido en el dia de la fecha de la nueva consagración de este altar, que habia perdido su consagración desde quando, hacia el año 1840, fue removida de su altar fijo el ara, para sustituir el antiguo sencillo altar con el actual, que perteneció a la Iglesia de la orden de la Merced. Item para el caso de haber caducado con la destrucción de este altar la primera concesión de 40 dias de Indulgencia a los fieles el actual E. e I. Sr. Obispo, en uso de sus facultades ordinarias, hace de nuevo la misma concesión”.

¹⁰⁶ AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual “Testaments i Inventaris”, 1780-1790 [sign. 1086], fol. 194r-195v..

¹⁰⁷ SEGARRA i MALLA, Josep Maria: *Història de Tàrraga amb els seus costums i tradicions. II*. (segles XVI-XVIII), Tàrraga, Museu Comarcal, 1987, pàgs. 274-284.

¹⁰⁸ *Ibid*, pàgs. 367-373.

¹⁰⁹ El fons notarial d'aquest notari es conserva a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera.

¹¹⁰ AHPL, notari Joaquim Berga i Vidal, manual 1762-1779 [sign. 334], fol. 221.

¹¹¹ CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *De Castellpagès a Vilanova de la Barca*, Lleida, Diputació de Lleida, Ajuntament de Vilanova de la Barca, 1990, pàgs. 75-80.

¹¹² ADL, Lligall del Bisbe Sánchez Ferragudo, núm. 6, Expedient de Vilanova de la Barca. "Lo bayx firmat confeso aver rebut del Srs. Francisco Blanch y Joseph Sanauja com a regidor del poble de Vilanova de la Barca, la cantitat de dibuyt lliures, dich 18 ll. Barcelonesas, qual cantitat són en pago y a bon compte de les trenta que me an de donar dels treballs tinch fets per dita vila, o Ajuntament. De aber fet dos planos, un perfil y taba per servir de norma y modelo per costruyr la noba iglesia que al present se constroyex en dita vila y para que conste fas lo present en Lleyda y febre 3 de 1783. Són 18 ll. bs. Miquel Batiste menor".

¹¹³ ADL, *ibid*. "Tinch rebut de mans del Sr. Comisionat de la obra de la iglesia de Vilanova de la Barca la suma de bintisis lliures, nou sous y sis dines, los quals son 6 ll. 15 ss. 9 per los jornals empletas en la semana de 13 de gener fins als 17 y les restans son per la compra de la fusta per la teulada. Y dites les tinch rebudes a bon compte del preu fet tinch ajustat y per a que conste fas lo presen en Vilanova de la Barca als 18 de gene de 1784. Mariano Biscarri."

¹¹⁴ Aquest tema ha estat tractat per TORRENT, *op.cit.*, 2002, pàgs. 57-59. No obstant, degut que l'autor no aporta les referències documentals precises, desconexem si són les mateixes que hem utilitzat nosaltres. Fem aquesta precisió perquè Raül diu que Marià va fer societat amb el seu germà Josep i Antoni Cots. Informació que, com hem vist, no concorda amb la nostra, perquè l'esmentat Josep no és el germà sinó el seu nebot i falta el seu germà Agustí. Recordem que Agustí Biscarri Cabanyeres va morir el 18 de març de 1786.

¹¹⁵ AHPL, notari Ignaci Soldevila, manual 1784 [sign. 1088], fol. 117r-119v.

¹¹⁶ AHPL, notari Domènec Cavaller, manual 1790 [sign. 536], fol. 39r-42v.

¹¹⁷ Notícia que es troba datada el 28 de desembre de 1791, tot i que es tracta de l'any 1790, ja que com sabem el nou any començava el 25 de desembre: AHPL, notari Pablo Cavaller, manual 1791 [sign. 536], fol. 3r. i ss.

¹¹⁸ Segons un altre auto del 26 de març de 1791 es subhastarien els seu béns a excepció de la casa on vivia.

¹¹⁹ AHPL, notari Domènec Cavaller, manual 1791 [sign. 536], fol. 22v-23r. Hi ha més documents a continuació d'aquest, subhastant els béns de Biscarri.

¹²⁰ La font de les Sirenes ha estat estudiada per BONEU COMPANYS, Ferran: *El governador Blondel, la plaça de Sant Joan i la font de les Sirenes*, Lleida, IEI, 1994.

¹²¹ AHPL, notari Francesc Miró, manual 1742-1743 [sign. 803], fol. 47r.

¹²² AHPL, notari Bonaventura Berga, manual 1745 [sign.318], fol.105. Els pactes de la companyia van ser el següents: "Primeramente convenimos unos y otros que todos estaremos a los daños y perjuhicios, o perdidas que durante dicho remedio sucedan en qualquier obra tomada, o que se tomare durante dicha compania y que el beneficio y utilidad de qualquier obra se deba repartir por iguales partes y porciones. Y que no se alicito ni permitido a ninguno a nosotros tomar obra alguna en particular que no sea en beneficio de dicha compania y estar a lo que resolute dicha compania y que cada qual habra de aceptar

la comun que se delibere por dicha compania; Y que el mismo compañero que haga directa o indirectamente contra la compania justificado que sea, pueda ser removido de la compania y de los beneficios de ella. Ittem convenimos y concordamos que si algun compañero tubiere alguna desgracia en las obras referidas se le de durante la tal desgracia el jornal diario, y si fuesse el caso que alguno de los compañeros enfermara, y necesitase de algunas asistencias debe la compania asistirle con lo que necessite con el bien entendido que quanto se le alargue lo deba volver a la compania después de restablecida su salud de sus bienes. Ittem convenimos y concertamos, que la compania nombre a votos un cajero a satisfacción y que este y los quatro compañeros tengan las llaves de la arca, y que no se pueda sacar dinero alguno, ni papeles del arca que no seamos la mayor parte de los compañeros. Ittem que los mancebos que se tengan sea a costas y gastos de la compania y todo lo que se gaste sea por iguales partes de los mismos compañeros [...]."

¹²³ AHPL, notari Josep Calbis i Casanoves, manual 1749 [sign. 372], fol. 109v-110v. "Compte de tot lo gastat en la construcció dels archs se han fet en lo Boch de Bitern donates a preu fet a Francesc Silue y Agustí Biscarri, mestres de cases, de la ciutat de Lleida, a reserva dels materials baix expressats, que estos ere de obligació del Señor Comanador, lo donarlos postas al peu de la obra; Quils obres, son fetes de orde del Sor. D. Juan Gomilà, procurador general del Illtre. Sr. D. fr. Miquel de Bordils comanador de la Encomienda de la vila de Torres de Segre, y a càrrech de D. Antón de Queraltó y de Sabara, arrendatari dels drets de dita encomienda, y pagades per dit Sr. D. fr. Miquel de Bordils de diners que este deurà percibir de les terces primera, y part de la segona de son arrendament". Continúen els comptes concrets de jornals i materials.

¹²⁴ AHPL, notari Jacint Julià i Gasell, manual 1753 [sign. 775], fol. 133v-135v. El document de la visura es troba insertat entre els fols. 132v-133r, datat el 25 de juliol de 1753.

¹²⁵ AHPL, notari Ignasi Soldevila, manual 1753 [sign. 1052], fol. 3v-5v. El document que aporta aquesta documentació està datat el 14 de gener de 1753, amb motiu de la resolució al requeriment que el reverend Josep Badia presentà a la cúria eclesiàstica de Lleida al·legant que el terreny cedit a Agustí era de la seva propietat: "si bien al abrir sanja el referido Agustín Biscarri en el mencionado terreno establecido para construir simientos por la fábrica de casas salió el Rdo. Joseph Badia pbro., y recionero de la Sta. Iglesia de esta ciudad explicando que lo havia comprado a la Rda. Comunidad de rector y beneficiado de la parroquial iglesia de S. Andrés de dicha ciudad, y de resulta passó en incoar pleyto de possessorio". La cúria eclesiàstica ordenà "que baxo la pena de veinte, y sinco libras cessasse, y se abstuviesse de proseguir la obra". Agustí va continuar aquestes obres i la cúria eclesiàstica li va treure "dos casacas nuevas de paño" en substitució de les 25 lliures. Finalment, el Tribunal de la Intendència General d'aquest Principat va donar la raó a Agustí.

¹²⁶ AHPL, notari Bonaventura Berga, manual 1761 [sign. 1151], fol. 2r.

¹²⁷ *Ibid*, fol. 2v-3v.

¹²⁸ Agraïm el coneixement d'aquesta planta al director de l'Arxiu Joan Farré. El protocol és del notari de Balaguer Josep Pla, manual de 1765, ubicat entre el document del contracte respectiu de la palanca, fol.61-62. Està pintada amb aquarel·la de diferents colors, verd, vermell, groc, amb diverses tonalitats segons el materials a representar. Els fiadors de la contracta van ser Pere Lleopart, argenter, i Josep Monsó, botiguer, tots

dos de Lleida. Un dels testimonis fou el mestre de cases de Balaguer Josep Profitós.

¹²⁹ Els visors "han encontrat les faltes y millores següents= Primo lo primé pila al així de Balaguer lo abem medit y habem trobat segons la trasa que faltavan dos palms de gruix, llargaria te vint y tres palms que segons la trasa ne ha de tenir vint y vuit palms comprenense lo angul que falta a la part del mig dia= Item la pila fundada a la caiguda ha de tenir vint y sinch palms de punta a punta segons la trasa, sols se encontra vint y tres palms no comprenense lo angul que falta a la part de mitg dia com lo altre, com aixó no es cosa substancial queda aprovat, a més dit Pere Lleopart no tenia obligació de firmar las canto-

nadas de pedra silaria, sino de mamposteria es lo mayor lo treball que ha fet dit Pere Lleopart y per conseguint lo Illustre Ajuntament pot quedar conten, així mateix pues haver fet dit Lleopart la palanca mes ampla del que porta la trassa son de parer que ha accedit mes lo valor del que ha fet, del que ha deixat de fer y per consegüent queda aprobada dita obra": AHCB, Josep Pla, manual de 1765, fol. 102, document datat el 17 de desembre de 1765.

¹³⁰ AHPL, notari Jacint Gigó, manual 1766 [sign. 625], fol. 125v-126r.

¹³¹ *Ibid*, fol. 160v-161r.

¹³² AHPL, notari Antoni Pocerull, manual 1773 [sign. 893], fol. 30r l ss.